

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198220

UNIVERSAL
LIBRARY

ವಿಷನಿಮಿಷಗಳು

ಹಿರೇಮಲ್ಲಾರ ಈಶ್ವರನ್

ಕೆಳೆಯರ ಕೊಟೆ, ಬ್ಯಾಡಿಗಿ.

೧೯೮೬

ಕೆಳೆಯರ ಕೂಟ,
ಬ್ಯಾಡಗಿ.

CHECKED 1944

CHECKED 1951

Checked 1965

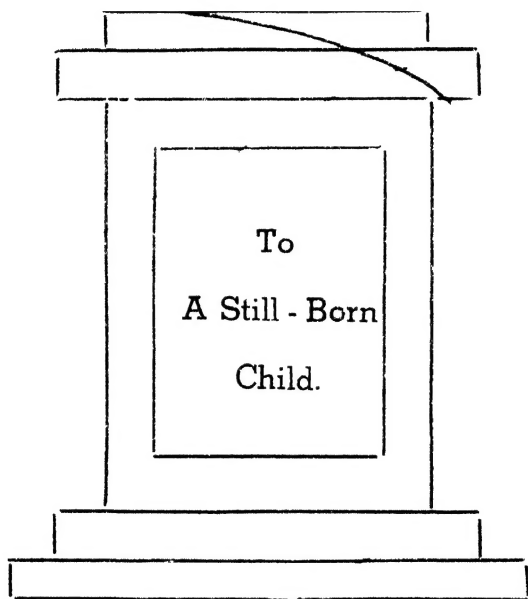
ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾನಿರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆ : ೧ - ೮ - ೧.

Checked 1969

ಮುದ್ರಕರು
ಐ. ಪಿ. ಚೌಗುಲೆ,
ಸಭಾಪತಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :
ಎಸ್. ಎ. ಸಾವಂತ,
ಬೆಳಗಾವಿ.

ತಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಹರಕೆ

ಎರೆಯ ಹೊಲದಾಗ ಎಳೆಯ ಸವತಿ ಕಾಯಿ
ಹರಿಯಂದರ್ಥಾಂಗ ಹರಿಯಲಿ | ನನ ಕಂದ
ಮರಿಯಂದರ್ಥಾಂಗ ಮರಿಯಲಿ

ಸಕ್ಕರೆಯಂತ ಜೀವ ಸಿಕ್ಕಾವ ಬಲೆಯಾಗ
ಉಚ್ಚ ಗಂಟಿಲ್ಲ ಮಲಕಿಲ್ಲ | ಕಂದಮ್ಮ
ಸಿಕ್ಕಾವ ಶಿವನ ಬಲೆಯಾಗ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು.

೨೦-೨-೪೬

ಪ್ರಿಯ ಈಶ್ವರನ್,

ಭಾರತ ಯುದ್ಧಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾದ ಸುಯೋಧನ ತನಗೆ ಪರಮ ಅಪ್ತನಾದ ಕರ್ಣನ ಸಾವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅತನಿಗೂ ತನಗೂ ವಿಯೋಗವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ನಂಬಲಾರದೆ “ನಯನದೊಳಂ ಎರ್ದೆಯೊಳಂ ನಿನ್ನಯ. ರೂಪಿದರ್ಪವು, ನಿನ್ನ ಮಾತಿರ್ಪವು ಎನ್ನಯ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ. ಏಯೋಗಮೆಂತಾದುದಯ್ಯ ಎನಗಂ ನಿನಗಂ!” ಎಂದನಂತೆ. ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಮಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಶಿವು, ಸಿದ್ಧು, ಶಂಕರ, ಶೇಖರ, ಪಾರ್ವತಿ ಇವರೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ವಿಹರಿಸುವುದನ್ನು ಓದಿ, ನನಗೆ ಸುಯೋಧನನ ಮಾತು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು; ‘ಸತ್ತವರ ಸಂಗದಲಿ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವುದೆನಗೆ’ ಎಂದು ಸದೆ ಕವಿ ಹಾಡಿದ್ದು ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂತು.

ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ, ಒಂದು ಸಂಜೆ, ಬೆಳಗಾಂ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ, ಮರುದಿವಸ ಮುಂಬಯಿ ಮುಟ್ಟುವ ವೇಳೆಗೆ ನೀವು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ‘ವಿಷನಿಮಿಷ’ಗಳ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಎರಡು ಸಲ ಓದಿದೆ. ಬರವಣಿಗೆ ಸೀಯಾಳದಷ್ಟು ಸರಳ. ಅಡಂಬರವಿಲ್ಲ, ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲ, ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲ, ಕೃತಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಹೊಸತನ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈಚೀಚೆಗೆ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಲದ ಕಣ ಒಂದಿಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಮಾತುಗಳ ಮೃತಗಮನ ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ,

ಮಕ್ಕಳ ನಡೆಯಂತೆ, ಸಹಜ. ಅಂಥ ಮಿಂಚು, ಗುಡುಗು, ಮಳೆ, ಅಲಿಕ್ಕಲ್ಲು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ 'ಕಂಠ ಸ್ತಂಭಿತ' ವಾದ ಕಣ್ಣಿನ ತೇವ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಂಥ ಮೂವತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳ ಈ ಕಟ್ಟನ್ನು "ವಿಷನಿಮಿಷಗಳು" ಎಂದು ನೀವು ಎಕೆ ಕರೆಯುತ್ತೀರೋ ! ನಿಜ, ಇಷ್ಟರನ್ನು ತೊರೆದುಕೊಂಡ ನಿಮಿಷ 'ವಿಷನಿಮಿಷ' ವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾದರೂ, ನೀವು ಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ಅವರಿಗೂ ನಿಮಗೂ ಆದ ವಿಯೋಗ ಕ್ಕಿಂತ ಅವರಿಗೂ ನಿಮಗೂ ಇದ್ದ ಸಂಯೋಗವನ್ನಲ್ಲವೇ ? ಈ ಸಂಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ವಿಯೋಗದ ದುಃಖ ಕಡೆಯ ಕುಚ್ಚಿನಂತೆ ಬರುವ ದಿಲ್ಲವೇ ? ಆದ ಕಾರಣ, ಈ ಹೆಸರಿಗಿಂತ, ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ಒಂದಕ್ಕೆ ನೀವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ "ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕ" ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಒಪ್ಪುವದೆಂದು ನನ್ನ ಎಣಿಕೆ. ನಿಮ್ಮ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು ಮಾತ್ರವೇ ಈ 'ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕ'ದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲ; ಕುಂಬಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ಅನನಾಕೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಹಾಲು ಮಾರುವ ಚಂದ್ರಕ್ಕ, ನೀವು ಕಡೆಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ತಾಯಿ, ಸಿದ್ಧನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕವೊಲ್ಲದ ಚೆಲುವಿ—ಇವರೆಲ್ಲ ಈ 'ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕ'ದ ಪ್ರಜೆಗಳೇ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಮೆಯ್ಯೆ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಮುಗ್ಧವಾದುವು. ಇಂಥವರನ್ನೆಲ್ಲ "ವಿಷ-ಜ" ಎಂದು ಪರುಷವಾಗಿ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ "ಬಿಸ-ಜ" ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಎರಡು ಅರ್ಥ ಸಾಧಿತವಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ನೋಡಿ.

ಪುಸ್ತಕದ ಒಳಪಿಡಿ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮೊತ್ತದ ಹೆಸರೂ ಅಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ನಿಮ್ಮ "ವಿಷನಿಮಿಷ"ಗಳು ಶ್ರೀ. ಗೋಕಾಕರ "ರಸ ನಿಮಿಷ" ಗಳ ವಿಡಂಬನೆಯೆಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರದಿರಲಿ. ಎಂದರೆ, ವಿಡಂಬನೆಗಳು ಆಗಬಾರದಂಥವಲ್ಲ; ವಿಡಂಬನೆಯಲ್ಲದುದಕ್ಕೆ ವಿಡಂಬನೆಯೇ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಸೋಕುವುದು ಬೇಡ, ಎಂದಷ್ಟೆ.

ನಮಗೆ ಅಪ್ಪರೂ ಇಷ್ಟರೂ ಅದವರನ್ನು ನೆನೆದು, ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ, ಜೀವ ತುಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಜೀವದ ಜೈತನ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ—ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಜೈತನ್ಯದ ಚರಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಂತನಾದ ಬುದ್ಧನು “ ಸಬ್ಬ ಭೂತೇಸು ಮಾನಸಂ ಭಾವಯೇ ಅಪರಿವಾಣಂ ” ಎಂದರೆ. “ ನಿಶ್ಚಿದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ತುಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅವರಿಮಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿರಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಲಾಸವೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ. ಇದು ಹೀಗೇ ಅಪರಿಮಿತ ವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ. ಅದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಉತ್‌ತರವಾದ, ಉತ್‌ತಮವಾದ ಕೃತಿಗಳು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬರಲಿ.

ಸಿಮ್ಮವ,

ಜಿ. ಪ. ರಾಜರತ್ನಂ.

ನನ್ನ ನುಡಿ

ಗೆಳೆಯ,

ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ತಿರುವಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬಾಳು ಕಂಬನಿಯ ಹೊಸಲೆ, ಅನಂದದ ಅಗರವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿಷನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಓದಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಹೋಗಬೇಡ. ಸೃಷ್ಟಿಯೆ ಅರಿವಿನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬೀರುವ ಒಂದು ಉದ್ಗ್ರಂಥ. ಓದುಗನ ಜೀವನ ಮಟ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜೀವನವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೂಪಾಗಿ ತೋರುವದು. ನನ್ನ ಜೀವನ ನೋಟ ನನಗೆ. ನಿನ್ನದು ನಿನಗೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ನನ್ನ ಮುಖದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಮುಖದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇ ಅನುಭವ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ನಟ್ಟ ಮುಳ್ಳು ಎಷ್ಟು ಕಿರಿದಾದರೇನು? ನೋವು ಸಣ್ಣದೇ? ಅ ನೋವನುಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಅನುಭವ. ಅಂತಹ ಅನುಭವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಳೆದು ಈ ವಿಷ ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೋಡು

ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಿ 'ಆಂತರಿಕ ಜೀವನದ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟೇಕೆ ತರಬೇಕಿತ್ತು?' ಎಂದು ನೀನು ಅಂದುಕೊಂಡಿ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕೈಗನ್ನಡಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಮರೆಯಬೇಡ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳನ್ನು ನಾವು ಅಷ್ಟೇಕೆ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಓದುತ್ತೇವೆ, ಬಲ್ಲಿಯಾ? ಶ್ರೀರಾಮನು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಮಾನವ. ನಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಆತನೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬರ ಇಳಿತಗಳನ್ನು ಕಂಡ. ಆದರೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರಾಮ, ರಾಮನನ್ನು ಕಳೆದು

ಕೊಂಡ ನೀತಿ ಹಲಬುವಾಗ ನಾವೇಕೆ ಕಣ್ಣೀರುಡುತ್ತೇವೆ? ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕೌರವರಾಜ ತನ್ನ ಅರಸಪ್ರಗೈಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಕುಸಿ ಕುಸಿದು ನಡೆಯುವಾಗ ನಾವೇಕೆ ಮರಗುತ್ತೇವೆ? ಅದು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ. ಇತರರ ನೋವು ನಲಿವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮರುಕ ಉತ್ಸಾಹ ಹುಟ್ಟುವದು ಅಂತರಿಕ ಜೀವನದ ಭಾಂದವ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಸತ್ಯ, ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ಯ ಎರಡೂ ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಒಂದೇ. ಕವಡು ನಟನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ನಕ್ಷೆಗಾರ ಮಾಡಿದ ಕಾಗದ ಗುಲಾಬಿ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಸೃಜಿಸಿದ ಚಿಂಗುಲಾಬಿ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದೀತೆ? ನನ್ನ ಈ ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಪುಶ್ಚಿಯನ್ನು ತೂಗಿ ತೂಗಿ ನೋಡು.

ಈ ವಿಷನಿಮಿಷಗಳ 'ಜಾತಿ ಕರ್ಮ' ದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರ ಊಹಿಸುವ ಮುನ್ನವೆ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಅವು ಕಾರಣವಾಗಲೂ ಬಹುದು. ಸ್ತುತಿಯೊಂದು ವಿಷನಿಮಿಷದ ತಲೆಬರಹ, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆಯೆ? ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಹೆಸರು 'ವಿಷನಿಮಿಷಗಳು' ಎಂದಿರುವದು ಸರಿಯೆ? ಒಬ್ಬ ತಮ್ಮನ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಹದಿನಾರು ವಿಷನಿಮಿಷಗಳು ಬಂದಿರುವಾಗ ಉಳಿದವರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ.

ವಿಷನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಬರೆದು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಗುಳ್ಳೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ತುಸು ದೂರ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಹೋಗುವಂತೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಪಾರ್ವತಿ, ಸಿದ್ಧ, ಶಂಕರ, ಶೇಖರ, ಶಿವು, ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕೆ ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳಿದ ತಂಗಿ—ಎಲ್ಲರೂ ತಿರುಗದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೋದರು. ಪಾರ್ವತಿ ಎಂಟು ವರುಷದವಳಿದ್ದಾಗ, ಶಂಕರ, ಸಿದ್ಧ

ಏದಾರು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿವ್ವಾಗ, ಶೇಖರ ಆಗ ತಾನೆ ತಾಯ ಹಾಲು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದಾಗ ಸಾವಿನ ತೆಪ್ಪ ಏರಿ ಹೋದರು. ಒಂದು ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗಾಯ. ಯಮ ಕೊಟ್ಟ ಇಷ್ಟೊಂದು ಯಾತನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಹದಿನಾರು ವರುಷದ ತಮ್ಮ ಶಿವು ಆಟವಾಡುತ್ತಲೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ. ಮಂಜದ ಮೇಲೆ ಮಂಜನ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ..... ! ಹದಿನಾರು ವರುಷದ ಒಡನಾಡಿತನ ! ಮರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಹದಿನಾರು ಮಳೆಗಾಲವೆ ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಹದಿನಾರು ವಿಷನಿಮಿಷಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲೇನು ಮೋಷ ಆದೀತು ?

ಶೇಖರನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ' ದರ್ಶನ ' ನೋಡು. ಅಂತಹದೆ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೀನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಓದಿದ್ದೀಯೇನು ? ಪೂಜ್ಯ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ' ಆತ್ಮಕಥೆ ' ಯ ಮೊದಲ ಪುಟ ತೆರೆದು ನೋಡು. ಆ ಕತೆಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ' ದರ್ಶನ ' ದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಿ. ಅದನ್ನೊದುತ್ತ ಕುಳಿತಂದು ಕಂಬನಿ ಊರಿ ಬಂದು ವಿಷನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಮಡಿಕ್ಕೊಟ್ಟಿತು. ಪುತಳಿಬಾಯಿಯವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯನವನ್ನು ಕಂಡಂದು ಎನಿತು ಸಂತಸವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ ? ಆಗದು. ನಿನ್ನ ಊಹೆಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತಿದೆ, ನನ್ನ ಅನಂದ. ಶೇಖರನ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟಾಯಿತು. ಆ ತೊಟ್ಟಲ ಕೂಸಿನ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ತಾಯಿಗೆ ಉಂಟಾದಷ್ಟು ನೋವು ನನಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ತೀರಿ ಹೋದ ಕೂಸಿನ ಮರಣದಿಂದ ಆದ ವೇದನೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಮೆ. ಆದರೆ ತಾಯ ಕರುಳು ಮುರಿಗೆಗೊಂಡುದು ಅಪ್ಪಿಷ್ಟಲ್ಲ !

ಬಾಹು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುವಾಗ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕೋಲ್ಮಿಂಚು ಸೆಳೆ ಸೆಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ನೋಡಿದೀಯ ? ಆ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಈ ವಿಷ ನಿಮಿಷಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರತಿ ವಿಷನಿಮಿಷವೂ ನನಗೆ ವಿಷದ ತೊಟ್ಟು. ಆ ತೊಟ್ಟು ತೋಯಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ನಾನು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೊಂದನ್ನೆ ಕಣ್ಣುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಷನಿಮಿಷದ ತಲೆಕಟ್ಟು ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯವೂ, ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಕವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೇನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ? ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ವಾಕ್ಯ, ರಬ್ಬ ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಿಡು.

ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು. ಶಾರದಾದೇವಿಗೆ ಸುಹೃದಯನಾದವನು ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕ ಸೇವೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡದು. ಅವಳ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅವನ ಒಂದೊಂದು ಮಡಿ ಅಮೃತ ಮಂತ್ರವಾಗಿ ಬಲ್ಲದು. ಬೆಳೆಯುವ ಸಸಿಗೆ ಹೊಯ್ ನೀರು, ಮಳೆ ನೀರು ಎರಡೂ ಬೇಕು. ಈ ಮಾತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡು. ನಮ್ಮ ಜನ ಇನ್ನೂ ಸುಹೃದಯನ ಮಹೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮುಖವಾದ ಹೊಗಳಿಕೆ, ಒಮ್ಮುಖವಾದ ನಂದೆ ಇವೇ ಈಗಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಇಂತಹಂದ ಯಾವ ಕೆಲಸ ತಾನೆ ಆದೀತು? ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿದು ಗೀಚುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದೇವಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಾಳೆ? ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು, ಆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ. ಈ ವಿಷನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೋಡುವ ನಿನಗೂ ಇದೇ ನನ್ನ ಮಾತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದುವಂದು ತಾಳ್ಮೆಯಿರಲಿ; ಸುಹೃದಯ ಭಾವ ಇರಲಿ.

ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರು ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ 'ಓ' ಗೊಟ್ಟು ವಿಷನಿಮಿಷಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಬಿನ್ನಹಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲ ನಯ್ಯ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಹಿಮರರ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸುಳ್ಳಾದೀತು? ನಮ್ಮೂರ ಸುಡುಗಾಡದ ಮಣ್ಣು, ನನ್ನ ಕಂಬನಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಿದ್ಧಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗುಡಿಗೆ 'ರತ್ನ'ರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಬರೇ 'ಮುನ್ನುಡಿ' ಯಲ್ಲ; ರತ್ನದ ಗೋಪುರ ಅದು! ಮಿಂಚಿಸೆವ ಆ ಗೋಪುರದ ಹೊಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡವರಿಗೆಲ್ಲ 'ವಿಷನಿಮಿಷಗಳ' ಪರಿಚಯ ಸಹಜವಾಗಿ ಆದೀತೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳ ಅವರು ಎಲೆಯ ಮರೆಯ ಮೊಗ್ಗಿಯಂತಿದ್ದ ಲೇಖಕನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಗ್ಗ ಅರಳಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿತ.

ಕಲಾವಿದ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಕರೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮೌನದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ ರಾಘವೇಂದ್ರರಿಗೆ ವಂದನೆ.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಬರಹಗಳು ಈಗಾಗಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಧಾರವಾಡದ 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ', ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಉಷಾ', ಅದೇ ಊರಿನ 'ಜೀವನ', ರಬಕವಿಯ 'ಪ್ರಗತಿ' ಮತ್ತು ಜಿಳಗಾವಿಯ ಕಿರಿಯರ ಬಳಗದವರ ಪ್ರಕಟನೆ 'ತಿರುಗಣಿ'— ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬರಹಗಳು ಅಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲಾಸದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮೌನವೆ ಮಹಾ ಸ್ತುತಿ.

ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಬ್ಯಾಡಗಿಯ 'ಕೆಳೆಯರ ಕೂಟ' ದವರು ಇದನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕಟನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿನವರಿಗೂ, ಗೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅವರಿಗೂ ನನ್ನ ಹೃತ್ತೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು. ಏಷನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ಗೆಳೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಈಗ ನೆನೆಯ ಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಒಲುಮೆಯೇ ನನಗೆ ಅಕ್ಷಯ ನಿಧಿ.

“ ಶಾಂತಿ ”

ಹಿರೇಮಲ್ಲಾರು.
ರಾಮನವಮಿ, ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೯೪೬

}

ಹಿರೇಮಲ್ಲಾರ ಈಶ್ವರನ್.

ವಿಜ್ಞಾನ

ಇದು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ವಿಜಯ ದಶಮಿಯ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ 'ಕೆಳೆಯರ ಕೂಟ' ಹುಟ್ಟಿತು. ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಛಿಯ ಪ್ರಸಾರ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರ ಉತ್ಕರ್ಷ --- ಇದುವೆ ಸಂಘ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಧೈರ್ಯ.

ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಾರ್ಯವೂ ಒಂದು. ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ನಾವಿದನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ದೇವಿಗೆ 'ಅಳಲು ಸೇವೆ' ಸಲ್ಲಿಸಲೆಂದು ಈ ಕಾರ್ಯ ಹೂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರ ಅನೇಕ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳು ಅಚ್ಚಾಗ ಸೇರಿಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಮೇಧದಿಂದಂಟಾದ ಅನಾನುಕೂಲತೆಯಿಂದ, ರಾಗದದ ತುಟಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ. ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರ ಈಶ್ವರನ್, ಬಿ. ಎ, (ಆನರ್ಸ್) ಅವರು ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ 'ವಿಷನಿಮಿಷಗಳ' ನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅನುಮತಿಯಿತ್ತು ದಕ್ಕಿ ನಾವು ತುಂಬ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಮಾನ್ಯ ಜ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ, ಎಂ. ಎ. ಅವರಿಗೂ, ಮುಖಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟ ಕಲಾವಿದ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಂಘವು ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳ ಸ್ವರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಬೆಳಗಾವಿಯ ವೀರಭಾರತ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಒಡೆಯರು ಎ. ಪಿ. ಚಾಗುಲೆ ಅವರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಇರಲಾರೆವು. ಕನ್ನಡಿ ಗರು ಈ ಪ್ರಸ್ತಕವನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುವರೆಂದು ಅಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಯುಗಾದಿ,)
ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೯೭೭)

ಕೆಳೆಯರ ಕೂಟ,
ಬಾಡಿಗೆ.

ವಿವರ

ವಿಷಕನ್ಯೆ	೧	ತಾಯಿ ಕಂಡ ಕನಸು	೬೯
ಯಾರಿವಳು?	೭	ಮಸಣದಿಂದ ಮನೆಗೆ	೭೪
ಶಾಂತಿದೂತ	೧೨	ಬಯನಾನ	೮೧
ಸಿದ್ದ-ಚೆಲುವಿ	೧೮	ಶಿವನೇ ಶಾಂತಿ!	೮೪
ಶಂಕರನಿಗೆ ದಾಯವಿಲ್ಲ	೨೨	ಶಿವ ಕಾಣದಾದ	೯೧
ನನ್ನ ಲೇಖನಿ	೨೪	ದೇವರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ	೯೫
ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕ	೨೮	ನೋವಿಲ್ಲ ಸತ್ತವರಿಗೆ!	೧೦೦
ದರ್ಶನ	೩೩	ದೇವರ ಹೂ ದೇವರಿಗೆ	೧೦೨
ಶೂನ್ಯದೊಡನೆ!	೩೬	ಶೀಗೆ ಹುಣ್ಣು ಮೆಯ ವಿನ	೧೦೬
ಯುಗಾದಿ ಬಂದಾಗ!	೪೨	ಜೀವನ ಪ್ರಸ್ಥಾರ	೧೧೧
ಶಾಂಡವರ ಜಾತ್ರೆ	೪೬	ತಿರುಗದ ದಾರಿ	೧೧೮
ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಇದು?	೫೨	ಪರಿತೆ - ವಾಸನೆ	೧೨೨
ಮಾದಿ ಹಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ	೫೬	ಮೋಟು ಮರದೊಡನೆ!	೧೨೬
ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು	೬೧	ಕಲ್ಲುಗಳ ಕಂಬನಿ	೧೩೪
ಸೋತು-ಗಿದ್ದ ಗೆಳೆಯರು	೬೪	ತಾಯೀ, ನಮಸ್ಕಾರ	೧೪೦

ವಿಷಕನ್ಯೆ!

ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಸುಧೆಯ ಕಿರಣ ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಭುವಿಯ ಮೇಲಿನ ಹರುಷವನ್ನು ತಾರೆಗಳು ಕಂಗೆಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾವೂ ಜಗದ ಮಕ್ಕಳಾಗ ಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ಆಸೆ ಪಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೆಬ್ಬಿದ ಬಾನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಚಂದಿರ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂದಿದ್ದ. ತಾರೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೆ ಮೋಡದ ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದಿರ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕುತ್ತಿನೊಳಗಿಂದ. ಪಾರಾಗಿ ಬಂದವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ. ತಾರೆಗಳಿಗೇನು? ಮೋಡದ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಚಂದಿರನ ಅರಿವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾಡ ವಿಸರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿವೆ. ನಲಿಯುತ್ತಿವೆ. ಒಂದೇ ಸವನೆ ಓಡುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲದ ಒಂದು ಭಾವ-ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಯಾರೋ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರು.

‘ಯಾರು?’ ಎಂದೆ.

ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ ಮೂರುತಿ ಮೌನವಾಗಿತ್ತು.

‘ಪಾರ್ವತಿ!’ ಎಂದೆ.

ಮತ್ತೂ ಅದೇ ಮೌನ.

‘ಅಲ್ಲೇ ಜಾಣೆ, ನಿನ್ನ ಲಂಗ, ಕಿರಿಬೆರಲು, ಕಾಲಂದುಗೆ ಇವು ನನಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ ನೀನೇ ಪಾರ್ವತಿಯೆಂದು! ಬಿಡು ಕೈ’ ಎಂದೆ.

‘ನಾನು ಪಾರೂ ಅಲ್ಲ’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ಗೌರಿಯೇ?’

‘ಊಹೂಂ’

‘ಹಾಗಾದರೆ ತಂಗಿಯೇ?’

‘ ಉಹೂಂ ’

‘ ಹಾಗಾದರೆ ಅಣ್ಣನೇ ? ’

‘ ಹ್ನು ! ಹ್ನು ! ಹ್ನು ! ಅಲ್ಲಣ್ಣ, ಅಲ್ಲ ! ’

‘ ಏನು ಅಣ್ಣನೇ ? ’

‘ ಉಹೂಂ ’

‘ ಮತ್ತೇನು ಪಾರ್ವತಿ ! ’

‘ ನೀನೇ ಹೇಳು ’

‘ ರೋಹಿಣಿಯೇ ? ’

‘ ಏನು ? ಏನು ಅಣ್ಣ ? ’

‘ ರೋಹಿಣಿ ! ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲೇನು ? ’

‘ ಇಲ್ಲ. ಏನದು ? ’

‘ ಚಿಕ್ಕ ! ತಾರೆ ! ’

‘ ಆಹ್, ಅದೇ ಸರಿ. ನಾನು ಚಿಕ್ಕ ನೋಡಣ್ಣ ! ’

‘ ಇನ್ನಾದರೂ ಕೈ ಬಿಡು ಪಾರ್ವತಿ ! ’

‘ ಬಿಟ್ಟೆ. ತಟ್ಟೆ ಮನಿ ಹಾಳಾತು. ಹಾಳುನಿ ದೆವ್ವ ಬಂದು ಬಡೀಲಿ. ’

ಇಂತು ಪಾರ್ವತಿ ಭವಿಷ್ಯ ಸೂಚಿಸಿ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಳು. ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ನಾನು, ನನ್ನ ತಂಗಿ ಪಾರ್ವತಿ ಹಾಲುಗಡಲಿನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡಿದವು. ಅಂತಹ ಸಂಭ್ರಮ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ಬಂದೀತೇನು ?

*

*

*

*

ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ಕಂಡ ಸೊಬಗೇನು ? ಕಾಣುವ ಕಣ್ಣೇ ಉತ್ತಮ ಬಣ್ಣನೆಗಾರ. ನಗರದ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಬೇಡ. ಹೆಣತೆಯ ಮುಂದೆ ಯಾವ ದೇವಲೋಕದ ಸೊಬಗು ! ಮನಃ ಪಾವಿತ್ರದ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಹಿಮಗಿರಿಯ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನ !

‘ ಗೌರಿ ಗೌರಿ, ಗಾಣಾ ಗೌರಿ, ಕುಂಕುಮ ಗೌರಿ, ಅರಿಸಿನ ಗೌರಿ ’ ಎಂದು ಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪದ ಹೆಣತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು

ವಿಷಕನೈ

ಕೊಂಡು ಚಿರಿಡು ಹವ್ವಿನ ರಾಸಿಯಂತೆ ಗುಂಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನಮ್ಮೂರಿನ ಕಿರಿಗುವರಿಯರ ಮುಂದೆ ದೇವಲೋಕದ ರಾಣಿಯರು ಬಂದು 'ಸಲಾಮ್' ಮಾಡದೇ ಏನು? ತಾಯಿ ಮನೆಗೆಂದು ತೆಗೆದಿಟ್ಟ ತುಪ್ಪ ಇಂದು ಮಕ್ಕಳ ಮನಕ್ಕಾಗಿ! ತಾಯಿ ಮನೆಗೆಂದು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಹೊನ್ನು ಇಂದು ಮಕ್ಕಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ! ತಾಯಿ ದೇವನಿಗೆಂದು ಬೆಳಸಿದ ಹೊ ಇಂದು ಮಕ್ಕಳ ಮುಡಿಯ ಮೇಲೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಜೀವ ಕುಣಿಯುತ್ತದೆ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗೊಮ್ಮೆ!

ಗುಡಿಯ ಗೌರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸ ಹೊರಟ ಕುವರಿಯರ ಸಮೂಹ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಎಂಟು ವರುಷದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವರೆಲ್ಲ ಕಾಯ್ದು ನಿಂತರು.

‘ ಪಾರಮ್ಮ! ಬೇಗ ಬಾರೇ ! ’ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದರು.

ಆ ಕೂಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಉಕ್ಕುವುದ ಕಂಡೆ. ಸೌಜನ್ಯ ನರ್ತನ ಗೈಯುವುದ ನೋಡಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಪಾರ್ವತಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೆಣತೆ; ಐದುಕಡೆ ಕುಡಿಯಿಟ್ಟ ಹೆಣತೆ! ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದ ತಂಪಾಗಿ ಸೂಸಿತು.

‘ ಪಾರೂ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣಮ್ಮ ! ’

ತಂಗಿ ತಿರುಗಿದಳು. ಪಾರ್ವತಿ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಚಿಕ್ಕ ಹೆಳಲು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಚಿಂಡು ಹೊಮಾಲೆ. ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣು. ನಗುವ ತುಟಿ. ಹಿಗ್ಗಿದ ಮುಖ. ಲಂಗ ಉಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಕಾಲಂದುಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಳು. ಎಳೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಹೆಣತೆ. ಹೆಣತೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ತಾರೆಯಂತೆ ಮಿನುಗಿದಳು.

‘ ಹೂಂ. ನಡಿ. ಕೂಡಿಕೊ ಬಳಗಾನ’ ತಾಯಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದರು.

‘ ದೇವ ಅರಿತು ಜೋಕೆ ! ’ ಎಂದರು ತಾಯಿ.

ಬಳಗ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡತೊಡಗಿತು. ತಾಯಿ ಮತ್ತೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

‘ಹೀಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳೋ’ ಎಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡ ಹೆಣತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸರಿ ಮಾಡಿದರು. ಅದೊಂದು ನೆನ ಮಾತ್ರ. ಮಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣುಂಬ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತಿಡಿದರು. ಸಕಳೆ ಉದುರಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದದೂ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ತಿಡಿದರು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ದುಂಡಾಗಿದ್ದ ಕುಂಕುಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಕಲಂಕ ಕಂಡರೋ! ತಿಡಿಯೆ ತಿಡಿದರು. ಎರಡು ಕೈಯಿಂದ ಮಗಳ ಗಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿ ‘ಹೋಗು’ ಎಂದರು.

ಪಾರ್ವತಿ ಹೋದಳು.

ಆರತಿಯ ಬೆಳಕು ಮಂಜಾಗುವ ವರೆಗೂ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನೋಡಿದೆ. ಎದ್ದು ನಿಂತು ನೋಡಿದೆ. ಕಣ್ಣು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ನೋಡಿದೆ.

ಬಳಗ ಹೋಯಿತು. ಪಾರ್ವತಿ ಹೋದಳು.

ಮೇಲೆ ತಾರೆ ನನಗಾಗಿ ಕಾಯಿದ್ದವು. ಆನಂದ ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು.

*

*

*

*

ಆಗಸವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತೋ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಸಮಯವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಟಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಗುಡಿಗೆ ಹೋದ ಮಕ್ಕಳು ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಸೂಚನೆ ಆಯಿತು. ‘ಗೌರಿ’ಯ ‘ಸೋಬಾನ’ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಸವಳ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿವಿವೆರೆದು ನಿಂತೆ. ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿದೆ.

ದಂಡು ಬಂದಿತು. ಪಾರ್ವತಿ ಬಿಡಿಯಾದಳು.

ಭೋರನೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು. ಚಂದಿರ ಹೊಯ್ದಾಡಿದ. ತಾರೆಗಳು ಕಂಗೆಟ್ಟವು. ಮೋಡಗಳು ತುಳುಕಾಡಿದವು.

ಪಾರ್ವತಿ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಹೆಣತೆ ಅರಿತು. ಎಡವಿದಳು. ಬಿದ್ದಳು. ಹೆಣತೆ ಒಡೆಯಿತು.

ಕಾಯಿ ಒಳಗಿಳಿದ ಓಡಿ ಬಂದರು.

ವಿಷಕಸೆ

ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮುಗಿಯಿತೇ ತಾಯಿ' ಎಂದಳು. ಪಾರ್ವತಿ ಮಾನವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಏನದು ?

ಗೌರಿಹುಣ್ಣಿಮೆ ಕಳೆದು ತಿಂಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಕಂಠ ಕಟ್ಟುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ಜ್ಯೋತಿ ಮಂದವಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ನನ್ನ ಜೀವದ ತಂಗಿ ಜಡವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಳು.

ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದುದು ಕುತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ವೈರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಕಾಮ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದಂತೆ ಕಾಲ ಕಾಯ್ದು ಕುಳಿತಿದ್ದ.

ಪಾರ್ವತಿ ಬೇನೆಗೊಂಡಳು. ಎಂಟು ವರುಷದ ತಂಗಿ ಉಣಬಾರದ ನಂಜನ್ನು ಉಂಡಳು.

ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆದು ತಂದೆವು. ಅವರು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಲಿಯನ ವರನ್ನು ಬೇಡಿದೆವು. 'ಮೂರು ಗಂಡಿನ ಮೇಲಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮೀಸಲು! ವಿಷಕಸೆ' ಎಂದರು.

ಗೌರಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ತಿಂಗಳು ತುಂಬುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತಿ ಗೌರಿಯ ನಲು ಗುವರಿಯಾಗ ಬಯಸಿದಳು. ತಂಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತಳು. ಒಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಳು.

ಹೊರಟೆಲ್ಲೇ? ಅಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಒಯ್ದರು!

*

**

*

ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ವರುಷ ವರುಷಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಮನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವರುಷ ವರುಷವೂ ಗೌರಿಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಂಗಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದಾಳೆ.

ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಮೇಲೆ ನಗುವ ಚಂದಿರ. ನಲಿಯುವ ತಾರೆಗಳು. ಹಿಟ್ಟು ಹರಹಿದಂತೆ ತೋರುವ ಬಿಳಿಯ ಬಾಣು.

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆಗಳು

ಕೆಳಗಡೆ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಗೌರಿಯ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೆಣೆಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದವು.

ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಮುಂದೆ ಉರ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದರು. ಪಾಗಿಯೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದರು.

ನಾನದನ್ನು ಕಣ್ಣುಬಿಡುತ್ತ ನೋಡಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಯೆ ಸಾಗಿದರು. ಮನೆ ದಾಟಿ ಹೋದರು.

ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತ ನನಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಏನೋ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ.

ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ನಿಂತು ಕಣ್ಣೀರು ಪಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋದೆ.

ಯಾರೋ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದೆ. ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ. ತಾರೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅದು ತಾರೆಗಳ ನಗುವಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯ ನಗು. ಆ ನಗು ಹೃದಯವನ್ನು ಹಿಂಡಿತು. ಎದೆಯನ್ನು ಕೊರೆಯಿತು. ಆಗ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಹೆಂಬಲಿಸಿದೆ: “ ಪಾರ್ವತಿ, ನಿನಗೆ ನಗುವೇ ? ”

ಯಾರಿವಳು ?

‘ ಪಾರ್ವತಿಯ ಅರಿವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ಅವಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಂದೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋದು ಬೇಡ. ಆಕೆಯ ಜತೆಗೇನೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅರಿವೆ ಅಂಚಡಿ ’ ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದರು. ನನಗೂ ಅದೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರಿತು. ಆದರೂ ಆ ವಿಚಾರ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೊಯ್ದಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾರ್ವತಿಯ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಅವಳ ಕಾಲಂದುಗೆಯನ್ನಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ ? ಅಥವಾ ಲಂಗವನ್ನಾದರೂ ಸಂದುಕಡಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟರೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ನೆನಪು ಉಳಿದೀತು. ಏನು ತಪ್ಪು ಬಂತು ಅದರಲ್ಲಿ ? ಆ ಲಂಗ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಪಾರ್ವತಿ ಅದನ್ನು ಉಟ್ಟು ನಿಂತಿದಾಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಮನದ ನೋವನ್ನು ಇಂಗಿಸಬಹುದು, ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ. ಮರುಕ್ಷಣವೆ ದುಃಖ ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ಬಂದು ವಿಚಾರದ ತೆಪ್ಪವನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿ ಶೂನ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶೂನ್ಯವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡುವುದು. ಸತ್ತ ತಂಗಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಹೇಗೆ ತಂಗಿಯಾಗಬೇಕು ? ಅವಳು ಮಣ್ಣಾಟವಾಡಿದ ಆ ಭೂಮಿ, ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೋಷಿಸಿದ ಆ ತೊಟ್ಟಲು, ಅವಳುಟ್ಟು ಹೆರಿದು, ಚಿಂದಿಯಾದ ಆ ಲಂಗ—ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಶೋಕವನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುವಾಗ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟರೂ ಫಲವೇನು ? ಸರಿ. ಬಡವರಿಗಾದರೂ ಕೊಟ್ಟರೆ ಆನಂದ ಪಟ್ಟಾರು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಗೊಂಬೆ, ಕಾಲಂದುಗೆ, ಜರತಾರಿ ಲಂಗ—ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಸಾಮಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಂದು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವುದೇ ಸತ್ಯ. ತಾಯಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡುವುದೇ ಖಂಡಿತ. ಅವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿ ನೋಡಿ ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾರುಗಾಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಬಂದರೆ ಸರಿ. ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎತ್ತಿದೆ.

‘ ಪಾರ್ವತಿಯ ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಮೊನ್ನೆಯೇ ಹೇಳಿದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅವ್ವ ? ’

ವಿಷಯಮಿಶ್ರಣ

‘ ಎಲ್ಲಿ ಇವೆ ? ಎಲ್ಲಾ ಮೊನ್ನೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ. ಅವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಹೋದವಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಳೇ ತಮ್ಮ ! ’

‘ ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸಿದ್ದು. ಹೋದವರು ಹೋದರು. ತಿರುಗಿ ಬಾಡರು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅತ್ತು ಫಲವೇನು ? ’

‘ ಅತ್ತರೂ ಇಲ್ಲ. ಕರೆದರೂ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ತವರ ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣು

‘ ಆಗಲಿ ಬಿಡು. ಅಂತೂ ಏನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ’

‘ ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇರದಿದ್ದರೆ ಸಂದುಕವನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡು, ತಮ್ಮ ! ’

ಹಾಗಲ್ಲ ಅವ್ವ, ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಅಪನಂಬಿಕೆಗೆ ಎಡೆ ಎಲ್ಲಿ ? ಇಷ್ಟೆ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾಮಾನು ಎದುರಿಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೇ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಅವಳ ಆಟಿಗೆ ಸಾಮಾನು ನೋಡಿ ಆನಂದವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡ ಎನ್ನುವವರಾರು ? ’

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾತು ನಿಂತಿತು. ತಾಯಿ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋದರು. ಸಾನು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ತಾಯಿ ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳಿದ್ದ ಸಂದುಕದ ಕಡೆಗೆ ‘ಕಾಮಿ’ ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ವಸ್ತು ಒಡವೆಗಳು ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ‘ಅವು’ಯಾರ ಕೃಪೆ ಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು ಕುಳಿತಿದ್ದವೋ !

*

*

*

*

ಅಂದು ಸೋಮವಾರ. ಚುಮ್ಮು ಚುಮ್ಮು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾನಿನ್ನೂ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರು.

‘ ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಬಂದಿದ್ದಳಪ್ಪ. ಬರುತ್ತೇನೆ ಕರೆದುಕೊ ಅವ್ವ ಎಂದು ಹೆಲುವಿದಳು ತಮ್ಮ ! ’

‘ ಆಹ್ಲ, ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಇದೆಯಲ್ಲ ! ’ ಎಂದು

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಮಾತಾಡಿದೆ. ತಾಯಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದರು.

‘ ಹರಿದ ಅರಿವೆ, ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಡಿ ಚೆದರಿ ಹೋದ ಕೂದಲು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಗಿತ್ತು ತಮ್ಮ ! ’

‘ ಅದೇ ಅನುಭವ ನನಗೂ ’ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಸವಾಲು. ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ಕನಸನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಯೇ ಇದ್ದರು.

‘ ಎಷ್ಟು ಸೊರಗಿದ್ದೀಯೆ ತಾಯಿ ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

‘ ಅದಕ್ಕೇನು ಹೇಳಿದಳು ? ’

‘ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬರುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿದವರು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವ ಆಶೆ. ನಾನೇ ಬಂದೆ ’ ಎಂದಳು.

‘ ಆ ಮೇಲೆ ? ’

‘ ಬಾ, ತಾಯಿ, ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ತೀಡಿ ನೀರು ಎರೀತೇನೆ. ಹೂ ಮುಡಿ ಸುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗುವಾಗ ನೀನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಅರಿವೆ ತೊಡಿಸಿ ಆಟಿಗೆ ಸಾಮಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ’ ಎಂದೆ.

‘ ಹಾಗಾದರೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಾಮಾನನ್ನು ಇನ್ನೂ ನೀನು ಬಿಟ್ಟಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವೆಯೇನು ? ’

‘ ಇಲ್ಲಪ್ಪ, ಅದು ಕನಸು. ’

‘ ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಏನು ಹೇಳಿದಳು ? ’

‘ ನಿಮ್ಮ ಅರಿವೆ ಅಂಚಡಿ ಏನೂ ಬೇಡ. ನನಗೆ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದ. ಕೆದರಿದ ಕೂದಲನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಂತೋಷ. ಒಡೆದ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಪಾರ್ವತಿ ಕಾಣದಾದಳು ತಮ್ಮ. ಕನಸು ಬರಿದಾಯ್ತು !

‘ ನಿನ್ನ ಕನಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಬರಿದೇ ! ’

ತಾಯಿ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದವರೇ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಪನೆಯ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿತು. ಅದರೆದುರು ಮೂಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರವೂ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆ. ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಾಯಿ ಕಂಡ ಕನಸೂ ನನ್ನ ಕನಸೂ ಒಂದೆ! ಅದೇ ಅನುಭವ. ಅದೇ ಮೂರ್ತಿ. ಅದೇ ರೂಪ. ಎಲ್ಲಾ ಅದೇ ಚಿತ್ರ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಕನಸಿನ ಲೋಕ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆ ಸುತ್ತಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕಲು ಒಳಗೆ ಹೋದೆ. ಕನಸಿನ ಪರದೆ ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಬಾಳುವೆಯ ಹೋರಾಟ ಕಣ್ಣಿಂದ 'ಥೈ' ಎಂದು ನಿಂತಿತು. ಜಗವೆಲ್ಲ ಕನಸಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇನು ?

*

*

*

*

‘ಲೋಕ ಕನಸಿನ ಕೃತಿಯಲ್ಲವೇ ?’ ಆ ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಿಂದಲೂ ವಿಚಾರ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೋಗುವವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತಾಳ ಹಾಕುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬಡಿಯುವ ಸಪ್ಪಳವೂ ಆ ಮತಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಿಚಾರದ ತೀರ್ಮಾನ ಬೇಗನೆ ಆಗುವದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎದುರಿನಿಂದ ಕೂಗೊಂದು ಬಂದಿತು.

‘ತಾಯೀ, ರೊಟ್ಟಿ ನೀಡ್ರಿಮ್ಮ!’ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಕೂಗುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದೆ.

‘ಅವ್ವಾ ಬೇಗ ಬಾ’ ಎಂದು ಒಳಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದೆ. ಕೂಗಿನ ವೇಗವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ತಾಯಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದರು.

‘ಅದೇ ರೂಪ ತಮ್ಮ!’ ಎಂದರು ತಾಯಿ. ನಾನು, ನನ್ನ ತಾಯಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮಾಟದ ಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆವು.

‘ನೀಡ್ರಿಮ್ಮ ತುಣುಕು ರೊಟ್ಟೀನ’ ಹುಡುಗಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಹೆಂಬಲ. ಹೆರಕು ಬಟ್ಟೆ. ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು. ಒಡೆದ ಮಡಿಕೆ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸೊಬಗು. ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಅವೇ ಮಾಟ. ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಚಿಲುವು. ಕಕ್ಕಾ ಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ನೋಡಿದೆವು.

ಹುಡುಗ ನಿರಾಶೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕೂಗಿದಳು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೆಲುವಿದಳು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕರೆದಳು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತೂ ನೀಡದೆ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ನಿರಾಶೆ. ಹುಡುಗ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಕೂಗಿ ಮುಂದಿನ ಮನೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಕ್ಕುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ತಾಯಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗು ಬಿದ್ದು ಆಕೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷುಕಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆಕೆ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆ ಹತ್ತಿ ಬರಲು ಅಂಜಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಳಗಡೆ ನಿಂತಳು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನ ವರೆಗೂ ನಾನು ಮೂಕ. ಮೂಕನಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ತಾಯಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಹುಡುಗಿಯ ಕೈಗೆ ನೀಡಿದರು. ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಚರ ತಾರಿ ಲಂಗ, ಬಣ್ಣದ ಪಾಪೆ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ! ತಾಯಿ ಏನೋ ಹೇಳ ಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ದಾಟಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು ಭಿಕ್ಷುಕಿ.

ಅಂದಿನಿಂದ ಮನದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೆಂದು ಸೊಲ್ಲು ಎದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಹರಹುತ್ತಿದೆ.

“ ಯಾರಿವಳು ? ”

ಶಾಂತಿದೂತ

‘ ಪಾರೂ ’

.....

‘ ಎ, ಪಾರೂ ’

.....

‘ ಪಾರಮ್ಮ ! ’

.....

‘ ಪಾರ್ವತೀ.... ’

.....

‘ ಛೇ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರೋದೆ ಇಲ್ಲ ಹುಚ್ಚಿ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೊ. ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೆ ಪಿರಿ ಪಿರಿ ಓಡೆ ಹಿಡಿದು ತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಪಾರ್ವತೀನ ಹೊರಗೆ ಬಿಡಬೇಡ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡ್ತೇನೆ. ’ ಹೀಗೆ ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಮಾತನಾಡಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಗಿದೆ. ಒಳಗಿನಿಂದ ತಾಯಿ ಕೂಗು ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬಂದಿತು, ಕೂಗಿನೊಡನೆ ತಾಯಿಯೂ ಬಂದರು.

‘ ಪಾರ್ವತಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೋದೆ ಇಲ್ಲ ! ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

‘ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ತಾಳೆ ಆಕೆ. ಹೋದರೆ ಕುಂಬಾರ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಿ ಬೇಕು ’ ತಾಯಿ ಹೇಳಿದರು.

‘ ಕುಂಬಾರ ಮನೆಗೇ ’

‘ ಹೂಂ. ಕುಂಬಾರ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಗಡಿಗಿ ಮಾಡೋದು ನೋಡ್ಕೊತ ಕುಂತಿರಾಳೆ. ’

‘ ದಿನವೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆನು ? ’

‘ ಈಗ ಹೋಗಿ ನೋಡು. ತಿಳಿದೀತು. ’

ಮಾತು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿಸಿ ಕುಂಬಾರ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಗಡಿಗಿ ಬಡಿಯುವ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ತಿಗರಿ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಮಣ್ಣಿನ ಹಾಳೆ ತೀಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಹಸಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ನಗೆ ಮುಖದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ತಿಗರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಮಾಡಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುಳಿರಿಸಿದ. ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಕುಳಿತವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಚಿಯಿಂದ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಟ್ಟಳು. ನನಗೆ ಎಲೆ ತಿನ್ನುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎಲೆ ಮಡಿಚಿ ಬಾಯೊಳಗೆ ಇಡುತ್ತಲೇ ಪಾರ್ವತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಬಾಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ ಮುಖಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ತೋಯಿಸಿಕೊಂಡ ಗುಬ್ಬಿಯಂತೆ ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು. ಪಾರ್ವತಿ ನಾನು ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂಜಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದಳು. ‘ ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗ ನೀನೂ ಬರಿದ್ದೆ. ಈಗ ಓದಿ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಹೇಗೆ ಬಂದೀಯಪ್ಪ. ಸಾರಾಗು ನಮಗೂ ಈಗ ಬೇಗತನ. ’

‘ ಹೌದು ಮಲ್ಲಮ್ಮ. ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗ ನಾನೂ ಬಂದು ಕೂಡಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತೇನಿ ? ’

‘ ಬರ್ರಿತ್ತೆ. ನಾವು ಮಾಡಿದ ಗಡಿಗೀನೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೆಡಿಸ್ತಿದ್ದೆ. ಕಾಡಿ ಹಸಿ ಮಣ್ಣು ಇಸಗೊಳ್ತಿದ್ದೆ. ನೆಪ್ಪಿಲ್ಲೇನು ? ಹೇಗೆ ನೆಪ್ಪಾದೀತಪ್ಪ. ದೊಡ್ಡ ಕಾರಾ ಹಿಡಿದೆ. ’

‘ ಹಾಗಲ್ಲ ಮಲ್ಲಮ್ಮ. ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ಇರಬೇಕು ಮೂಢದೆ. ದಿನವೂ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು ಹೋಗುವಾಗ ನೀವು ಗಡಿಗಿ

ಮಾಡೋದು ನೋಡ್ತೀನಿ. ಬರಬೇಕೂ ಅಂತ ಮನಸೇನೂ ಆಗ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೈಯಾಗ ಕೆಲಸ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟಿರೋನಿ. ಹಾಗೇ ಹೋಗಿ ಬಿಡ್ತೀನಿ. '

' ನೋಡು ವಾರಮ್ಮ ಹ್ಯಾಂಗ ಕುಂತಾಳ. ನಾವು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡ್ತಾಳ. ಆಕೆಗೆ ಮದ್ದಿದ ಮಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟರೆ ತೀರಿತು, ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಡ. ಇಲ್ಲೇ ಕುಂತು ಇಲ್ಲೇ ಮಲಗು ಅಂದ್ರೆ ಮಲಗತಾಳ. ಹೌದಲ್ಲ ವಾರಮ್ಮ? '

ವಾರುವಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಮೊಲದಂತೆ ಜೀವ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು ಅವಳು !

' ಅಣ್ಣ ಏನೂ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ. ಅಂಜಬೇಡ ಹೊಂ ಅನ್ನು ' ಎಂದು ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು. ಪಾರು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನಗೆ ತೋರಿಸಿದಳು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕನಿಕರ ಭಾವ ಬಿಂಬಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವುದೇ ಹಿತವೆಂದು ತೋರಿತು, ತಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ.

' ಪಾರಮ್ಮ, ಎಲ್ಲಿ ಈ ಕಡೆ ನೋಡ್ತೀನಿ ' ಎನ್ನುತ್ತ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ತಿಗರಿ ತಿರುಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಪಾರ್ವತಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಸುಕಾಡಿದಳು.

' ಅಣ್ಣ ಬಂದಾನಂತ ಹೇಗೆ ಕುಳಿತಾಳ ನೋಡು ವಾರು. ತಿಗರಿ ತಿರುಗುವಾಗ ಕಟಿಗೆ ತಂದು ಚುಚ್ಚಿದ್ದಿ. ಈಗ ಮಾಡು ನೋಡೋಣ. ' ಹೀಗೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿದ. ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅವಳ ಮೂಗಿಗೆ ಅರಲನ್ನು ಎಳೆದ.

' ಬಿಡು ಮಲ್ಲಪ್ಪ. ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ನಗಿ ಬಿಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲ ನೋಡು. ನನಗೂ ಹೀಗೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಿ. ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲೂ ನಿನಗೆ ಹುಡುಗತನ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ' ಎಳೆ ತನದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನೊಡನೆ ಇದ್ದ ನನ್ನ ಸಲುಗೆತನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿಸಿತು.

' ಮುಪ್ಪಿಗೂ ಹುಡುಗತನಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ ಬಹಳ ' ಎಂದ ಅವನು. ' ಸತ್ಯ ' ಎಂದು ಬೇಗನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ತಂಗಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿದೆ. ಕಣ್ಣೀರು ' ತುದಿಕಳಿಸಿ ' ಬಂದಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬರ್ತೀನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ

ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಕಾರಣ ಏನು ಎಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಪಾರ್ವತಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

*

*

*

*

ಒಂದು ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅಡಲು ಯಾರನ್ನೂ ಕರೆದು ತರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದವರೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲದಾಗಿದ್ದರು. ಹಿಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳು ವಿಚಾರದ ಓಟವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದವು. ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕುಂಬಾರ ಮನೆಯಿಂದ ಅಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುದು ನ್ಯಾಯವೇ ? ಈ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸತೊಡಗಿತು. ಇದರಲ್ಲೇನು ಬಂತು ನ್ಯಾಯ, ಅನ್ಯಾಯ ಎಂದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಮಕ್ಕಳ ಆನಂದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವರು ಎಂದಿಗೂ ಅಡ್ಡ ಬರಬಾರದು. ಅವು ಆಡುವಾಗ ಅಡಲಿ. ಉಣ್ಣುವಾಗ ಉಣ್ಣಲಿ. ಮಲಗುವಾಗ ಮಲಗಲಿ. ಕಾನನದ ಪಕ್ಷಿ ಅವು. ಹಸಿದಾಗ ಊಟ, ದಣಿದಾಗ ನಿದ್ರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ನಾವು ವೈದ್ಯರಾಗಿ ಬರಬಾರದು. ಹೀಗೆ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದೆ ನನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ !

ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ಸವಿ ನೆನಪು ಹೆಕ್ಕಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ನೆನಪು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಅದು ಅಮೃತ. ಎಳೆತನದ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ದ:ಖವೆಲ್ಲದ ಬಂದೀತು ? ಅಂತೆಯೆ ನೆನೆದು ಕೊಂಡೆ.

ಎಳೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕುಂಬಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಮನೆಯ ಶಾಲೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ತೊಂದರೆ. ನನಗೆ ಹಿತವಾದ ಕೆಲಸ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂಕಟ. ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕುಂಬಾರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರೆ ತೀರಿತು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ತಿಗರಿ ತಿರುಗಿಸುವನು. ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಅರಲಿನ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತೀಡುವಳು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬೆರಗುವಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗಲೇ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಮೂಗಿಗೊ, ಹಣೆಗೊ ಅರಲನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವನು. ಮಲ್ಲಮ್ಮ ನಗುವಳು. ಅಕೆ ನಗುವುದನ್ನು ಕಂಡು

ನನ್ನ ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಡುತ್ತಿದ್ದ ನಗೆ ಸಪ್ತಳ ಮಾಡಿ ಬರುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮೈಮರೆವು. ಅರಲಿನ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಗಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಬಹು ಸೋಜಿಗ. ನೆಟ್ಟಗೆ ಕುಳಿತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಗಡಿಗೆ ತಿಗರಿಯಿಂದ ಏರಿ ಏರಿ ಬರುವಾಗ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಎನೆಯಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಮನ ನೆಟ್ಟು ಕುಳಿತಾಗ ಮನೆಗೆ ಕರೆ ದೊಯ್ಯಲು ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ ಹಿಗ್ಗಿದ ಜೀವ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಇಳಿ ಮುಖಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಎಂಥ ನೋವು ಅದು !

ಪಾರಮ್ಮನಿಗೂ ಅಂದು ಆ ನೋವು ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಆಗದೆ ಏನು? ಶಿವನೇ, ತಂಗಿಗೆ ನೋವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ನನಗವಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಅಪರಾಧ ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ಮನ್ನಿಸಲಾರೆಯಾ.... ? ವಿಚಾರ ಉಪ್ಪು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂದು ಹೋಯಿತು.

*

*

*

*

ಇಳಿ ಬಿಸಿಲು ಇಳಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವಾಯು ವಿಹಾರ ಕೈಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಊಟ, ನಿದ್ರೆ, ಓದು ಇವರೇ ಜತೆಗಾರರು. ಹೆಕ್ಕಿ ತಂಗಾಳಿಗಳ ಫಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಮನೆಯನ್ನಗಲಿ ಬಂದರೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಚಾಟಿ ಏಟು. ತಿರುಗಿ ಮನೆ ಸೇರುವ ಮನಸ್ಸಾಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ಮುಂದುವರಿದೇ ಬಿಟ್ಟೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತಿನ ಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಕುಂಬಾರ ಮನೆಯಿಂದ ಗಡಿಗೆ ಬಡಿಯುವ ಸಪ್ತಳ ಕೇಳಿಸಿತು. ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಏಟು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿದೆ. ಅವರೂ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಸಿ ಗಡಿಗೆ ಕುಂಬಾರನ ಎಟಿಗೆ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೂ ಆ ಸಪ್ತಳದ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಳಮಳ ನಡೆದಾಗಲೆ ಕುಂಬಾರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆ. ಕೆಳಗೆ ಮೊಗವಿಟ್ಟು ನಡೆದಿದ್ದೆ. ಯಾರೋ

ಕರೆದಂತಾಯಿತು. ಮುಖ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೋದೆ. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕರೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನೇ ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು.

‘ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಏಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ? ಕೆಳಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತೀ.’

‘ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡು. ಏಕೆ ತೆಗೆಯುತ್ತೀ ಆ ಮಾತು’ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆತನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ತಿಗರಿ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು, ಗಡಿಗೆ ಎರಿ ಎರಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮೊಳುಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೀರು ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಕಡೆ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಹಸಿಮಣ್ಣಿನ ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಉದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ವಾರಮ್ಮ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆದರಿ ಕುಳಿತಂತೆ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಆ ನೋಟವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದೆ. ತಿಗರಿ ಶಾಂತಿ ಸೂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು: ಜೀವನವೊಂದು ಕುಂಬಾರ ಮನೆ. ಗಡಿಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ಒಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಮಣ್ಣಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಂಜಲೇಕೆ? ಅಳುಕಲೇಕೆ? ಇದು ತಿಗರಿಯ ಸಂದೇಶ. ನನಗಲ್ಲಿ ಕೂಡಲು ಮನಸ್ಸು ಬೇಡೆಂದಿತು. ಎದ್ದು ಬಂದೆ. ಹೊರಡುವಾಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡಂದಿರು ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಶಾಂತಿದೂತನ ಸಂದೇಶಕ್ಕೆ ತರಣು ಹೋಗಿದ್ದರು. ‘ಕುಂಬಾರನ ತಿಗರಿ ನನಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಶಾಂತಿದೂತ’ ಎನ್ನುತ್ತ ವಾರಿ ನಡೆದು ಹೋದೆ. ಹಕ್ಕಿ ತಂಗಾಳಿ ಹೌದೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸಿದ್ಧ-ಚೆಲುವಿ

ಹೆಗಲೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧನ ಗುಡ್ಡದ ಓವರಿಯಲ್ಲಿ 'ಮೇದು' ಸಂಜೆಯ ಕಡೆ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ಅವರಗನೀಯ ಆನಂದ. ಕೋಡು ಏನು ಮಾಟ! ಮುಖ ಎಷ್ಟು ಚಂದ! ಪೀಳಿಗೆಯಾದರೂ ಚೊಕ್ಕ ಚಿನ್ನ! ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದು ಮಾತು ಆಡುವರು. ಅಡಿ ತಮ್ಮ ಮನದ ಆನಂದವನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ಮಕ್ಕಳಂತೂ ಚೆಲುವಿಯ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪೀಡಿಸುವರು. ಅದರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಗವಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡುವರು. ಮುಳುಗುವ ನೇಸರು ಮರೆಯಾಗುವಾಗಲೆ ಅಗಸೆ ಬಾಗಿಲ ಸೇರಿದ ಚೆಲುವಿ ಎರಡು ತಾಸು ರಾತ್ರಿ ಯಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಆಟದ ವಸ್ತು. ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದರೂ ಬಾರದೆ ಇದ್ದ ಚೆಲುವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಪ್ಪ 'ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಿ. ಎಲ್ಲಿ ನಿಂತದೊ ಆ ಹಾಳು ಹೆಸು. ಮನೆಯ ನೆನಪೇ ಇಲ್ಲ. ಕರು ಒದರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಮನೆ ದಾಟಲು ಪಾವತಿ ಸಿಕ್ಕಂತೆ. ಸಿದ್ಧನನ್ನೂ ಚೆಲುವಿಯನ್ನೂ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರಲು ಮತ್ತೆ ಯಾರಾದರೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೋಗಬೇಕು. ಲೋಕದ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಮನುತೆಯೆಂಬ ವಸ್ತುವೊಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜಗನ್ನೆಲ್ಲ ಬರಡಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ!

ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಚೆಲುವಿಯೊಂದು ಇದ್ದಿರಲಿದ್ದರೆ ತೀರಿತು. ಊಟ ವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಪಾವತಿಗೆ ಕುಂಬಾರ ಮನೆಯ ತಿಗರಿಯ ಹುಚ್ಚು. ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಚೆಲುವಿಯ ಹುಚ್ಚು. ಶಿವನಿಗೆ ಗೌಡರ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಯುವ ಹುಚ್ಚು. ಈ 'ಹುಚ್ಚು' ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಸಿದ್ಧನಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನೆ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹೆಸುವನ್ನು ಹಿಂಡಿದ ಮೇಲೂ ಅದನ್ನು ಗದ್ದೆಗೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಸಿದ್ಧ. ಆತ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮರೆಯಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಚೆಲುವಿಯನ್ನು ಅಳು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದರ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಪತ್ಯ ಸಿದ್ಧನದೇ! ಅವನ

ಸಿದ್ಧ-ಚೆಲುವಿ

ಅಪ್ಪಣೆ ಸಿಕ್ಕರೇನೆ ಹುಲ್ಲು ಕಾಣಬೇಕು ಚೆಲುವಿ. ಚೆಲುವಿಗೂ ಸಿದ್ಧನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಮನುತೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆತ ಕಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ ಹುಚ್ಚಿ. ಕರುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುವಾಗ ಅದರ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು 'ಹೀಗೆ ಸವ' ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವನು. ಚೆಲುವಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲುದೇನು? ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೇ ಗೊತ್ತು !

ಸಿದ್ಧ ಚೆಲುವಿಯರ ಆಟವನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡು ನೋಡಿದೆ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಗುಗ್ಗರಿಗಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ. ಸಿದ್ಧ ಚೆಲುವಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಏನೋ ಹೇಳಿ ಅದರ ಕೊರಲ ಕಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಓಡಿ ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದ. ಚೆಲುವಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಿತು. ನಾನು ಮರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಓಡಿ ಬಂದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚೆಲುವಿ ಹೊಸ್ತಿಲ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡ ಸಿದ್ಧನನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಇದನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಲೆಲ್ಲ ಹೃದಯ ಕಲಕುತ್ತದೆ.

*

*

*

*

ಒಲಿದ ಜೀವ ಅಗಲುವುದಕ್ಕೂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮವಿರಬೇಕು ! ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ಚೆಲುವಿಯರು ಅಪವಾದವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧ ಒಂದು ದಿನ ಬೇನೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದ. ಮಲಗಿದವನು ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಚೆಲುವಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕರುವನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲ. ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹಸಿರು ಮೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಚೆಲುವಿ ಸಿದ್ಧ ಬೇನೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದಾಗ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡಿತ್ತೊ ಏನೋ ! ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದು ಮುಂದು ಗೊತ್ತಂತೆ ! ಚೆಲುವಿ ದೇವತೆಯಾಗಿರಬಾರದೇನು ?

ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ವಾಸಿಯಾಗುವ ಚಿಹ್ನೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ದಿನವೂ ಮುಖದ ತೇಜ ಮಂಜಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂಜಿನೊಡನೆ

ಸಿದ್ಧನು ತಂಪೇರ ತೊಡಗಿದನು. ನಾಡಿ ಒಂದೊಂದೆ ಮೌನವಾಗುತ್ತ ನಡೆ ಬಿದ್ದು. ಚೆಲುವು ಅದನ್ನು ಅಂತ್ಯಿಸಿದಳು.

‘ ಚೆಲುವು, ಹೊರಗೆ ನಡೆ ’ ಎಂದು ಅದರ ಕಣ್ಣು ಬಿಚ್ಚಿ ಆಳು ಹೇಳಿದ. ಅದು ಚಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧನ ನೋಟ ಚೆಲುವಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ. ಚೆಲುವಿಯ ನೋಟ ಸಿದ್ಧನ ಮುಖದಲ್ಲಿ. ಒಲವಿನ ಹೊಸಲು ಕಾಣದ ಪಾದಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ತಲೆಗಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನಾನು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದೆ. ಚೆಲುವು ಹೊಸ್ತಿಲ ದಾಟಲಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಯಾರೊ ಹೊಡೆದು ಅಟ್ಟಿದರು. ಸಿದ್ಧನ ನೋಟ ಆಚೆಗೆ ಹೊರಳಿತು. ಕಣ್ಣು ಅರ್ಧ ಬೆಳ್ಳಗೆ, ಅರ್ಧ ಕಪ್ಪು. ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಅದೇ ಕನಸು ಕಂಡ ಸಿದ್ಧ.

‘ ಏನು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿಯೋ ? ’ ಎಂದು ತಾಯಿ ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ಅತ್ತರು.

‘ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡು ! ’ ಎಂದು ನಾನು ಆತನ ನೋವನ್ನು ನೋಡದೆ ಅಂದುಬಿಟ್ಟೆ.

‘ ಚೆಲುವಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತರ್ರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ’ ಎಂದಳು ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು. ಅಪ್ಪ ಚೆಲುವಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಿದರು. ಸಂದೇಶ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದಿತ್ತು ಚೆಲುವು. ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧ ಅದನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಹೋದ.

ಚೆಲುವು ಸಿದ್ಧ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ದಿನ ಬದುಕಲಿಲ್ಲ !

ಶಂಕರನಿಗೆ ದಾಹವಿಲ್ಲ

ಪ್ರೇಮ, ಪರದೇಶಿ, ದುಃಖಿ ಇವರಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬಾಳಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಡತನದ ನೋವು ಸಹಿಸ ಬಹುದು. ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಲಾಹಲ ನುಂಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಎರಹಿಯ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಲಾಸಲ್ಲ. ಪರದೇಶಿಯ ಗೋಳನ್ನು ಕೇಳಲಾಸಲ್ಲ. ದುಃಖಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಸಲ್ಲ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಈ ಮಾತಿನ ಅನುಭವ ಸಾಕಷ್ಟು ಬಂದಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಈ ಅನುಭವ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ.

ಶಂಕರ ನನ್ನ ಅಣ್ಣಗದಮ್ಮ. ಐದು ವರುಷದ ಮಗು. ಆತನನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಎರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ತಿರುಗಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಂದೆ ತಾಯಿ ನಗುವರು. ಅಷ್ಟು ಸಲಿಗೆ ಬೇಡ ಎನ್ನುವರು. ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನೊಡನೆ ಶಂಕರ ಆಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾಯಿ ಓಡಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವರು. 'ಶಂಕರ ಎಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಕೇಳುವರು. ತಮ್ಮ ಜತೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆತನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು ತಾಯಿ. ಶಂಕರ ಹಿರಿಯನಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು ಬಿಡುವನು. ಶಾಲೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದು ಅಪ್ಪ 'ಶಂಕರ ಎಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವರು. ತಾಯಿ ಜತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಪ್ಪನೊಡನೆ ಸೇರುವನು ಶಂಕರ. ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಮಮತೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಶಂಕರ.

ಶಂಕರ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಆಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾಯಿ ಬಿಸಿಲು ನಂಜು ಎನ್ನುವರು. ಅಪ್ಪ ಬೆದರಿಸುವರು.

ಒಂದು ದಿನ ಹೆಗಲೆಲ್ಲ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನಾಡಿ ಶಂಕರ ಸಂಜೆಗೆ ಮನೆ ಸೇರಿದ. ತುಟಿ ಒಣಗಿದ್ದವು. ಮೈ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಉಸಿರು ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಣಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿದವನಂತೆ ನೀರು ಕುಡಿದ. ದಣಿವು ಎಂದು ಮಲಗಿದ.

ತಾಯಿ ಕರುಳು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕುದಿಯಿತು. ತಂದೆಯ ಮನ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಳಮಳಗೊಂಡಿತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಓಡಾಡಿದೆವು.

ಸಂಜೆಯ ಮುಂದಿನ ದಾಹ ನಡುರಾತ್ರಿಗೆ ಏರಿಕೆಯ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮಗನನ್ನು ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಲಗಿಕೊಂಡ ತಾಯಿ ತಾಳಲಾರದ ನೋವು ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದರು. ಅಪ್ಪ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವರು. ಶಂಕರನಿಗೆ ಅರಿವರಲಿಲ್ಲ.

‘ ಬೆಳಗಾಗಲಿ ’ ಎಂದರು.

ಶಂಕರನಿಗೆ ನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ದಾಹ. ಕಣ್ಣು ಹಾಗೆಯೇ ತೆರೆದಿವೆ. ಬಾಯಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತದೆ. ದಾಹ ! ದಾಹ !

ತಾಯಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನೀರು ಕುಡಿಸುವರು. ಅಪ್ಪ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಓಡಾಡುವರು.

ಕೋಳಿ ಕೂಗಬಾರದೆ ? ಕತ್ತಲು ಹರಿಯಬಾರದೆ ? ನೇಸರು ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಮೂಡಲಾರ ?

*

*

*

*

ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆತಂದೆವು.

‘ ಕಟ್ಟಿನ ಜ್ವರ ’ ಎಂದರು.

‘ ನೀರಡಿಕೆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಉಪಾಯ ಏನು ? ’ ಅಪ್ಪ ಕೇಳಿದರು.

‘ ನೀರಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ’ ತಾಯಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

‘ ಜ್ವರ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗಲೇ ನೀರು ಕಡಿಮೆ ’ ಎಂದರು ವೈದ್ಯರು.

‘ ಶಂಕರ, ಎಷ್ಟು ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತೀಯೋ ’ ನಾನು ನುಡಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಉಸಿರುಗರೆದರು.

ಸಾಲ್ಕು ದಿನ ಕಳೆದವು. ಜ್ವರ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ದಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಾಲ್ಕು ದಿನ ಹೇಗೆ ಕಳೆದವು ? ಸೂರ್ಯ ಹೇಗೆ ಮೂಡಿ ಮುಳುಗಿದ ? ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದುವೆ ? ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಐದನೆಯ ದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ಶಂಕರನ ದಾಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ದೀಪ ಅರುವಾಗ

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮುಳುಗುವ ಸೂರ್ಯ ಹರಿಯದ ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆ ಗೊತ್ತೇನು? ದುಃಖಿಗೇ ಗೊತ್ತು.

ದಾಹ ಕಡೆನೆಯಾಯಿತು. ಮೈಯ ಕಾವೂ ಇಳಿಯಹತ್ತಿತು. ಹಾಗೇಕೆ ? ಶಂಕರನಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ತಣ್ಣಗಾದ ಶಂಕರ. ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಕುಡಿಸಿದ ನೀರು ಗಂಟಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿತು. ಮಣ್ಣಿನ ದೇಹ ನೀರು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ.

* * * *

ರಾತ್ರಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಟವಿಲ್ಲ.

ಶಂಕರನಿಲ್ಲದ ಮನೆ ನಿಶ್ವೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿದ ಕೈ ದಣಿದಿದ್ದವು. ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಚಿತ್ರ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರು ! ನೀರು !! ದಾಹ ! ದಾಹ !!

ಕೋಳಿಯ ಕೂಗು ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೋಗಿಲೆಯು ಕುಕಿಲುನಂತೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಜವೇನು ? ಪ್ರೇಮ, ಪರದೇಶಿ, ದುಃಖಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ, ನಿಜವೇ ?

ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲ. ಶಂಕರನಿಲ್ಲದ ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯ ಮಾಟವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಒರಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದೆ. ಬೆನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದೆ. ನಾನು ದುಃಖಿ. ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು ? ಆಗ ತಾಯಿ ಕರೆದರು.

‘ ತಮ್ಮಾ ! ಶಂಕರನಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡು ’

‘ ಅವ್ವಾ, ಏನದು ?....’

‘ ಶಂಕರನಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡು ’

‘ ಅವ್ವಾ...’

‘ ನೀರು....’

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಚ್ಚರ. ತಾಯಿಗೆ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಯೂ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲ. ಎಚ್ಚರಾದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಇನ್ನು ಶಂಕರನಿಗೆ ದಾಹವಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಲೇಖನಿ

ನಾನು ಏನೋ ಬರೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿ ಪದ್ಯ ಶಂಕರ ಬಂದು ಇದಿರನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಮಾತನಾಡಿದಾಗಲೆ ಅವನು ಬಂದುದು ತಿಳಿಯಿತು.

‘ಅಣ್ಣ.....’ ಎಂದ ಶಂಕರ.

ಬರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಮ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಅರ್ಧ ಬೆದರಿದ ಮುಖ. ಅರ್ಧ ಗೆಲಿನ ಮುಖ.

‘ನನಗೂ ಬರೆಯಲು ಕಲಿಸಣ್ಣ.’

‘ಹೋಗಪ್ಪ ಹೋಗು. ನೀನು ಬರಿಬೇಕಾದರೆ ಹೀಗೇಕೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು!’

‘ನಾನೂ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಕಲಿಸು.’

‘ಹೋಗಿಯೋ? ನಿಜವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಪಾಟಿ ಇದೆ ಅಲ್ಲಿ. ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ.’

‘ಪಾಟಿ ಬೇಡ. ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೀತೇನೆ.’

‘ಹಾಳಿ ಮೇಲೆ ಬರೀಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಬೇಕು. ಹೋಗೋ. ಪಾಟಿ ತಗೊಂಡು ಬಾ.’

‘ಪಾಟಿ ಒಳ್ಳೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂಡು. ನನಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಡ.’

‘ಇಲ್ಲ ನಾನೂ ಬರೀತೇನೆ. ಹಾಳಿ, ಲೇಖನಿ ಕೊಡು.’

‘ಶಂಕರ ಕಾಡಬೇಡ.’

ನನ್ನ ಸಿಟ್ಟಿನ ಮುಖ ಶಂಕರ ನೋಡಿದ. ಮೌನವಾದ. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಶಂಕರ ನಾನು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಮುಖದ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಶಾಂತವಾದಾಗ ಶಂಕರ ನಡುನಡುವೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇದೇನು ಅದೇನು ಎಂದು ನಾನು ಬರೆದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅಕ್ಷರದ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಶಂಕರ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ.

ಶಂಕರನಿಗೆ ದಾಹವಿಲ್ಲ

‘ ಅಣ್ಣ, ಈ ಲೇಖನಿಯಲ್ಲಿ ಮಸಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತೆ’

‘ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ.’

‘ ಅದಕ್ಕೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಇದೆಯೇನು ?’

‘ ಹೂಂ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ’ ಎಂದು ನಾನು ಬರೆಯುವ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಶಂಕರನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಗೆರೆ ಎಳೆದೆ. ಜಂಬು ನೀರಲ ಬಣ್ಣ ಆತನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ಶಂಕರ ಅದನ್ನು ಹಸಿಯಿದ್ದಾಗಲೆ ತೀಡಿ ಕೊಂಡು ಮೈತುಂಬ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆಗ ಶಂಕರ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸ ತೊಡಗಿದ.

‘ ಈ ಲೇಖನಿ ನನಗೆ ಕೊಡಣ್ಣ.’

‘ ಶಂಕರ, ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮೈಮೇಲೆ ಒರುತ್ತೀಯಲ್ಲೋ ? ’

‘ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲವೇ, ಅಣ್ಣ ’

‘ ಲೇಖನಿ ತಗೊಂಡು ಎನ್ನಾಡ್ತಿಯೋ? ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ತೀಯಾ?’

‘ ಬರಿತೇನೆ’

‘ ಸಾಕು. ನೀ ಬರೆಯೋದು. ನಡಿ ಏಳು. ನಾನು ಬರೆಯೋದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ ’ ಎಂದು ಶಂಕರನಿಗೆ ಗವರಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋದ. ಆತನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಮುದ್ದುತನ ಲಾಸ್ಯವಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಶಂಕರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋದ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆ. ಏಕೋ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನ ವಿಚಾರ ನನ್ನನ್ನು ಕೆಣಕ ತೊಡಗಿತು. ಚಿಕ್ಕವರಲ್ಲಿ ದೇವನಿಗೆ ಬಹುಪ್ರೀತಿ. ಅವರು ದೇವನ ಮಕ್ಕಳು. ಹಿರಿಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದ ನನಗೆ ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಘನವಿಶ್ವಾಸ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿರುತ್ತದಂತೆ. ಎಳೆಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದವರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಇರಲಾರರು. ಸಾಕು ನನ್ನ ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಂತ.

*

*

*

*

ಮೇಲಿನ ಸಂಗತಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆದವು. ಒಮ್ಮೆ ಬೇನೆಯಿಂದ ಶಂಕರ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ. ಬೇನೆ ಬಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗರೂಕನಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಾನು ತೊಡಗಿದ್ದೆ. ಅಂದು ನಾನು ಬರೆದಿಟ್ಟ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಶಂಕರನೇ ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಆತ ಮಲಗಿದ ತಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಏನದು ? ಶಂಕರನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಏನೋ ತಾಂಡವ ವಾಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ? ಕಣ್ಣು ಯಾವುದೋ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ ! ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಕಳೆ ಹೀಗೇಕೆ ? ಯಾವ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಯ್ಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಶಂಕರ ? ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಜೀವನ ಕೆಳಗು ಮೇಲಾಯಿತು.

‘ ಶಂಕರ ’ ಎಂದೆ.

ಮಲಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಗಪ್ಪನೆ ಎಚ್ಚರಾದ.

‘ ಅಣ್ಣಾ ! ’ ಎಂದ.

‘ ನಾನು ಆ ದಿನ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಲೇಖನಿ ಎಲ್ಲಿದೆ ? ನೀನು ತಗೊಂಡಿದ್ದೀಯಾ ? ’

‘ ಇಲ್ಲ ಅಣ್ಣ. ’

‘ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅದು ? ’

‘ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ ಅಣ್ಣಾ. ’

‘ ಇರಲಿ ಬಿಡು. ತಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕೊಡು. ಮತ್ತೆ ಬೇಕಾದರೆ ನಿನಗೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ಅಣ್ಣ ? ’

‘ ನಿನ್ನ ಹೊರ್ತು ಯಾರೂ ಒಯ್ದಿಲ್ಲ. ಕೊಡು. ಬೇಗ ಕೊಡು. ’

ಹೀಗೆಯೆ ಬೇನೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಡಿದೆ. ಆತನನ್ನು ಬಿಡರಿಸಿದೆ. ಮಲಗಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿ. ಹಸುಳೆ ಮನವನ್ನು

ಶಂಕರನಿಗೆ ದಾಹವಿಲ್ಲ

ಶಂಕರ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೋರಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೇನೆ ಆತನು ದೇವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ. ಭಗವಂತ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಗುವನ್ನು ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾಗಿ ಇರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವರ್ತನೆ ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತೇನೋ !

*

*

*

*

ಶಂಕರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ದಿನವೂ ಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದು ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ತಲ್ಲಣಗೊಂಡ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಶಾಂತಿಯೆಂದು ಹತ್ತು ಕಡೆಗೆ ಮನ ಚಾಚಿದೆ. 'ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಾ' ಎಂದು ಗೀತೆ ಕೈ ಬೀಸಿ ಕರೆಯಿತು. ಅದರ ಪುಟ ತಿರುವಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಲೇಖನಿ ಒಂದು ಪುಟದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದೆ. 'ಅಳಬೇಡ. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಾವಿಲ್ಲ' ಎಂದಿತು.

ಲೇಖನಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ಗೀತೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟೆ. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯ ಸಾಂತ್ವನಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋದೆ. ಅಡವಿಯನ್ನು ಸೇರಿದೆ. ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋದೆ. ಗಿಡ ಮರಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಜೋಳ ಹೊಡೆ ಹಾಕಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಒಂದೆಡೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ. ಜಗವೆಲ್ಲ ಚೀರಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಬೀಸಿದೆ !

ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕ

ಮೂರು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಇರುವ ದಿನ್ನೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಲ್ಲು, ಕಂಟೆ, ಕೊಂಪೆ, ಕಲ್ಲು ಬೆಣಚಿ ಆ ದಿನ್ನೆ ಗೊಂದು ಅವಸ್ಥನೀಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸೂರ್ಯ ಬಾನಿಗೇರುತ್ತ ನಡೆದುದರಿಂದ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲುವ ಮಂಜಿನ ಮಣೆಗಳು ಮಾಯವಾಗತೊಡಗಿದ್ದವು. ಎರಡು ಹೊನ್ನರಿಕೆ ಕಂಟೆಗಳು ಮೈ ತುಂಬ ಹೂ ಮುಡಿದುಕೊಂಡು ಬಯಕೆವಡೆದ ಕನ್ನೆಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಉದಯ ರವಿಯ ಹೊಂಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಬೆಣಚಿಗಳು ಮುತ್ತು ಹವಳದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ದಿನ್ನೆಯ ಮೂರು ಮಗ್ಗಲಿಗೂ ಏರಿಬಂದ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗುಬ್ಬಿ ಗೊರವಂಕಗಳು ಹಾರಿ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದವು.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ದಾಗ ಎಂತಹದೊ ಸುಖ ನನಗೆ ದೊರಕಿದಂತಾಯಿತು. ಅದೊಂದು ರಸಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶ! ಓಣಿಯ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬಂದು ತನ್ಮಯ ರಾಗಿ ಆಡತೊಡಗಿದ್ದರು. ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸರೋಜದಂತೆ ನಮ್ಮೂರಿ ನಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ್ನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಬಾಲಕರ ಆ ಪ್ರಪಂಚ ನನ್ನಿದಿರು ಹೊಸದೊಂದು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆ ತೆರೆದು ಅನಂದವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಅಂತಹ ಅನಂದ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ?

ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮದೊಂದು ಜಗತ್ತನ್ನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹುಲ್ಲಿನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊನ್ನರಿಕೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲು ಬೆಣಚಿಗಳನ್ನೆ ಹವಳ ಮುತ್ತುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕರ ಜೀವನ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಮನ ಹಿಗ್ಗಿತು. ಸಂತೋಷ ಉಕ್ಕಿತು.

ಅವರ ಆಟವನ್ನು ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆ. ಹಸಿವೆ ಮರೆತು, ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನೀಡಾಡಿ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನೆಕಟ್ಟಿ

ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕ

ಅಡುವ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನ ನೋಟವನ್ನು ಕಣ್ಣು ದಣಿಯುವನಕೂ ನೋಡಿದೆ.

ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಜಗಳಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರೆ ಜಗಳಾಟದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಇಂಬಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಶಂಕರನೂ ಅವರ ಬಳಗದಲ್ಲಿದ್ದ. ಅವನು ನನ್ನೆಡೆಗೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ನನ್ನ ಬರವನ್ನು ಕಂಡು ಶಂಕರ ಕಾಲ್ಡೆಗೆಯಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕಿವಿಯನ್ನು ಅವರೆಡೆಗೆ ಚಾಚಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಆಟ ನಡದೇ ಇತ್ತು !

* * * *

ನೇಸರು ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಶಂಕರನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಸಿವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವದಕ್ಕೆಂದು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರದೂ ಹುಡುಗ ಅಳುವುದು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು.

ಎರಡು ಹೊನ್ನರಿಕೆಯ ಕಂಟಿಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಜಗಳವಾಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ.

‘ ಶಂಕರಾ ? ’ ಎಂದು ಆಗ ನಾನು ಕೂಗಿದೆ.

ಅಳುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗನೇ ಶಂಕರನಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೂಗಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಹಾದಿಮನೆಯವರ ಹುಡುಗ ರಾಮನು ಶಂಕರನ ಹೆಣೆಗೆ ಚೂಪಾದ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದಿದ್ದನು. ತಮ್ಮನ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ ಧಾರೆಗಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋದರೆ ಏಟು ಬೀಳಬಹುದೆಂದು ಅಂಜಿ ಶಂಕರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ನಾನು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶಂಕರ ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

‘ ಶಂಕರ, ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡೆಂದು. ಉಡಾಳ ಹುಡುಗರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದೊಂದೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ’ ಎಂದೆ.

ಆಗ ಶಂಕರ ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಯುವ ರಕ್ತವನ್ನು ಅರಿವೆಯಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಮ್ಮನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಔಷಧ ಹಚ್ಚಿ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಶಂಕರನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನೆ ಬಿಡ ಕೂಡದೆಂದು ಅಜ್ಜಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಓದುತ್ತ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡೆ. ಶಂಕರ ನಾನು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಎದ್ದು ನೋಡಿದಾಗ ಆತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಧ್ಯಾ ಸೂರ್ಯನ ಹೊಂಗಿರಣಿ ನಮ್ಮೂರ ಮನೆಗಳ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಹಿದ್ದವು. ಹೆಂಗಳು ನೀರು ತರುವುದನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಮೇಯುವುದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹೋದ ದನಕರುಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ನಡೆದಿದ್ದವು.

ನಾನು ಮೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೃಶ್ಯ ವನ್ನು ಆಗಲೂ ಕಂಡೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿರುವ ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಅವರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಹೋದೇ. ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಹಣೆಗೆ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದ ಆ ಹಾದಿ ಮನೆಯವರ ಹುಡುಗನೂ, ನನ್ನ ತಮ್ಮನೂ ಕೂಡಿಯೆ ಅಡತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬಂದಿತು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

*

*

*

*

ರಾಜ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪ್ಲವ ಆಗಲಿ. ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳು ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಲಿ. ಮಂದಿರ ಚಲಿಸಲಿ. ಮಾರುತ ನಿಲ್ಲಲಿ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಏನೆಂಥ ಬದಲಾವಣೆ ನಡೆದರೂ ನಡೆಯಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳ

ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅಪೂರ್ವ ಜಗತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಶಂಕರ ಮಕ್ಕಳೊಡನಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಬೇನೆ ಯಿಂದ ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದ. ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದವನು ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸಾವು ಅವನನ್ನು ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಕೊಂಡೊಯ್ದಿತು.

ಶಂಕರನನ್ನು ಮಸಣಭೂಮಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಓರಿಗೆಯವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ಶಂಕರನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ಅವನು ಬಂದು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಆಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲ ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದರೆಂದು ತೊರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯ !

ಶಂಕರನನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರೆಮಾಡಿ ಬಂದ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಇದಿರಿಗಿರುವ ದಿನ್ನೆಯಮೇಲೆ ಅದೇ ಹುಡುಗರು ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನನ್ನ ಕರುಳು ಕಾಳು ಕುದಿದಂತೆ ಕುದಿಯಿತು. ತೇಲಿಬಂದ ದುಃಖವನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಒಳಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಧಾನ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನೋಡಿ ದುಃಖ ಮರೆಯ ಲೆಂದು ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಹಾದಿಮನೆಯವರ ಹುಡುಗ ರಾಮು ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ. ನಾನು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು 'ಶಂಕರನಲ್ಲಿ ? ಆಟವಾಡುತ್ತೇವೆ !' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ?

ಉತ್ತರ ಹೇಳುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಗಿಲಕಡೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಹುಚ್ಚು•ನಗೆ ನಕ್ಕು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದೆ.

ಅವನಿಗೆ ಏನು ಅರ್ಥವಾಯಿತೋ ? ಹೆಸುಳಿ ಮನವ ನೋಯಿಸಿ ದೆನೇ ನಾನು ?

*

*

*

*

ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ದುಃಖದ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿದೆ. ಹಾದಿಮನೆಯವರ ಹುಡುಗ ಬಿಲುಕುತ್ತಿನ ಬೇನೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಸತ್ತು ಹೋದನು !

ವಿಷಯಸೂಚಕ

ಉರಿನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಮನನ್ನು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವಾಗ ಮತ್ತೆ ಮರುಗಿದರು. ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದರು. ಏಕೆ ಅನರಿಗೆ ದುಃಖ ಉಂಟಾಯಿತೆಂಬುದಾಗಿ ಕೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿರು. ರಾಮ ತಿರುಗಿ ಬಾರನಂತೆ ! ಏಕೆಂದರೆ ಶಂಕರ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

ದಿನದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿರುವ ಆ ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಓಣಿಯ ಹುಡುಗರು ಆಡುವುದಕ್ಕೊಂದು ಬಂದು ಕೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲ ಬಿತ್ತಿ ಒಕ್ಕುತ್ತಾರೆ. ನಗುವುದು, ಅಳುವುದು, ಜಗಳಾಡುವುದನ್ನು ನಡೆಸಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಸಬರು ಬರುವರು. ಹಳಬರು ತೆರಳುವರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮೂರ ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನೋಡಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಾ ನಿತ್ಯದಂತೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಆಗಿತ್ತು.

ಮಕ್ಕಳು ಆಡುವ ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಹೊನ್ನರಿಗೆ ಗಿಡಗಳು ಮಾತ್ರ ಒಣಗಿದ್ದವು !

ದರ್ಶನ

ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಮುಂಜಾವು. ನಾವೆಲ್ಲ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಶೇಖರನ ಹಾಸುಗೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಬೇನೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಮಗುವಿನ ಉಪಚಾರ ನಡೆದೇ ಇದ್ದಿತು. ಆಗ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಯಾರೋ ಕೂಗುವುದು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು.

ತಾಯಿ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ನಾನೂ ನೋಡಿದೆ. ಭಿಕ್ಷುಕ ನೊಬ್ಬ ಹೊಸ್ತಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆಗಟ್ಟಿದ ಕೂದಲು. ಮೈಗೆ ಕೇವಲ ಬಟ್ಟೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತ, ಜೋಳಿಗೆ. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎಂತಹದೋ ತೇಜ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನೋಟ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದನಲ್ಲ ಎಂದನ್ನಿಸಿತು ನಮಗೆ. ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಅಂತಹ ಆರೈ ಹುಟ್ಟಲೇ ಬೇಕು. ಅದು ತಪ್ಪಲ್ಲ.

ತಾಯಿ ಭಿಕ್ಷು ನೀಡಿದರು. ನೀಡುವುದಾದ ಮೇಲೆ ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ ಕೇಳಿದರು. ಜೀವ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಮಗನಿಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲ. ದಿನ ಬೆಳದಂತೆ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಉಪಾಯ ಹೇಳಿ ಬದುಕಿಸುವ ದಾರಿ ತೋರುತ್ತೀರಾ?' ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು ತಾಯಿ.

'ತಾಯಿ, ನಾವೇನು ಮಾಡೇವು? ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಾವು ಸಾಗುವದೊಂದೇ ಉಪಾಯ. ಆದರೂ ಒಂದು ವೈದ್ಯ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನಮ್ಮ!'

'ಏನದು ಹೇಳಿ ಅಪ್ಪ! ಮಗ ವಾಸಿಯಾಗುವುದೊಂದೆ ಸಾಕು. ನೂರು ವೈದ್ಯರೆಲ್ಲ ಮುಗಿದರು. ಕೊನೆಯದೊಂದು ಆಗಲಿ.

'ಮಗುವಿನ ಹೇಸರೇನು ತಾಯಿ?'

'ಶೇಖರ'.

'ಹಾ, ಸರಿಹೋಯಿತು. ಮೂಡುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಮಗನನ್ನು ಬದುಕಿ ಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ. ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿ ಮೂಡಲು ಬೆಟ್ಟದೆಡೆ ಮುಖ

ನೆತ್ತಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ತೋರಿಸಿರಿ. ಅದೇ ನೀರು ಮಗನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದನ್ನು. ವಾಸಿ ಅದೀತೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಮಂಗಲ. ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. '

ಭಿಕ್ಷುಕ ಇಂತು ನುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಹೊರಟು ಹೋದ. ತಾಯಿ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ಆಗಸದಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಸೂರ್ಯ ಮೋಡದ ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತ ಬೇಗ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತಾಯಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುವ ಲಕ್ಷಣವೊಂದೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಮುಗಿಲ ಕಡೆ ತಾಯಿ ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದರು. ಕೊನೆಗೊಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದರು.

' ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ಸೂರ್ಯ ಬಂದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗು. ' ತಾಯಿ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕೆಂದು ಮನೆಯಂಗಣದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆ. ತಾಸಾಯಿತು. ಎರಡು ತಾಸಾಯಿತು. ಹೆಕ್ಕಿ ಹಾರಿದಂತೆ ಹೊತ್ತು ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ' ರವಿ ಏಕೆ ಬಾರನೋ ' ಎಂದು ಉಸಿರುಗರೆದೆ. ಸೂರ್ಯನ ಬರವನ್ನು ನೂರೊಂದು ಬಾರಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಅರಣ್ಯರೋದನವಾಯಿತು. ನಾವು ಬೇಡಿದ ವಸ್ತುವೆಲ್ಲ ಕೈಗೆ ಬಂದರೆ ಬೃಹ್ಮನ ಸ್ತುತಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಾಗದೇ ಹೋದೀತು

ನೇಸರು ಮೋಡದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವ ಸುಳಿವನ್ನು ಕಾಣದೆ ನಿರಾಶೆ ಗೊಂಡು ಕುಳಿತಾಗ ಗೆಲವಿನ ಕಿರಣವೊಂದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸೂರ್ಯ ತಿಮಿರ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಆಗಲೇ ನಾನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಗಿದೆ. ಅವರು ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ರವಿ ಮತ್ತೆ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ. ನೊಂದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತ ಮಗನ ಆರೈಕೆ ಗಾಗಿ ಒಳಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಸೂರ್ಯ ಇಡೀ ದಿನವೆಲ್ಲ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷುಕ ಹೇಳಿದ ಔಷಧ ಶೇಖರನ ಬಾಯಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಿರಬೇಕು, ಕರ್ತಾರನ ಆಜ್ಞೆ.

ಉದಯ ರವಿಯ ದರುಶನಕ್ಕಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೋ ಕಳೆದ ದ್ದಾಯಿತು. ಕೋಳಿ ಕೂಗುವದು ಕೇಳತೊಡಗಿತು.

ಕೊನೆಯ ಯತ್ನವೆಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದಿರುವ ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮೂಡುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಒಂದೆ ನೋಟದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಗೋ ಬಂತು ಸುಮುಹೂರ್ತ !

ತಾಯಿ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮೂಡಲೆಡೆ ಏರಿ ಬರುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತೋರಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಹೋದ ಜೀವ ತಿರುಗಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಗನೆಡೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋದರು ತಾಯಿ !

ಶೇಖರ ತಾಯಿ ಬರವನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಗೆದರೆದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಾತು ಬಾರದ ಹೆಸುಳಿಯ ಮನ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಮಗದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ತಾಯಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತಾವು ತಂದ ನೀರನ್ನು ಮಗನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ಕೈ ಮೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣನ ಹರಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಾಯಿ ತಂದ ನೀರು ತಮ್ಮನ ಗಂಟಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿತು. ಸೂರ್ಯ ಮೂಡುವುದನ್ನೇ ಶೇಖರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ !

ಮುಂದೆ ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಶೇಖರನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಂದರು. ಒಬ್ಬನಿಗೂ ಕೂಡ ಭಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವನ ತಂಪು ದೇಹ.

ಅಗಸೆಯ ಒಡ್ಡನ್ನು ಇಳಿದು, ಮಾದಿಹೆಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಿ ಸುಡುಗಾಡ ದೆಡೆ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ದೂರ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಶ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ತಾಯಿ ಕಂಡರೊ ಇಲ್ಲವೋ ?

ಶೇಖರನನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ನೇಸರು ಅಗಸದ ನಡು ನೆತ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ರವಿ ಏರಿ ಬರುವ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕನೊಬ್ಬನು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗುವುದಕ್ಕಿಂದು ಸಜ್ಜಾಗಿದ್ದನು. ಎಂತಹ ದರ್ಶನ ಅದು !

ಶೂನ್ಯದೊಡನೆ !

‘ ನಾನು ಒಬತ್ತು ಮಂದಿ ’ ಎನ್ನುವ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದವು. ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೋ ಆ ಹಾಳು ಜೀವನದ ದುಗುಡ ದುಮ್ಮಾನ ! ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೋ ! ದಾಸ್ಯದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ‘ ಹೋ ’ ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಿರುವ ಬೆನ್ನಿನ ಬಳಲಿಕೆ ಯಾವ ಕಡೆ ಕಾಲು ಕಿತ್ತಿತೋ ! ಹಾ, ಎಂಥ ಸುಂದರ ಲೋಕವದು !

ಬಾನಂಗಣದ ನಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಂದಿರ ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿ ಸರಗಿರೆ ಯನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಭೂ ಲೋಕ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ನನಗೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೆ ಕುಳ್ಳಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸರಿ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಈ ನಲವಿನ ನೋಟವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಹಾಸುಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಯಲ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆ. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಹಾಲಿ ನೊರತೆಗಳು, ಹೊದೊಂಟೆಗಳು, ಅರಮನೆಗಳು. ಭೂತದಲ್ಲಿ, ಬಾಂದವ ದಲ್ಲಿ ಏನೆಂಥ ಸೊಬಗು !

ನಡೆದೆ. ಇನ್ನೂ ನಡೆದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರ ಉಪವನವನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅದರ ನಡುವೆ ರವ್ಯ ಸೌಧವೊಂದಿತ್ತು. ಮನ ಏಕೋ ಕೆರಳಿತು. ಕಾಲು ಏಕೋ ಧಾವಿಸಿದವು. ಏನಲ್ಲಿ ? ಯಾರಲ್ಲಿ ?

ಉದ್ಯಾನದ ನಡುವಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಇರುವದು ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಅರಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಬಂದು ಮಂಟಪದಿಡೆಗೆ ಬಂದೆ. ಜನರ ಸುಳಿವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮಂಟಪ ದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮಾತನಾಡಿಸೋಣವೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಏನು ಬುದ್ಧಿ ಹೊಳೆಯಿತೋ ! ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಮಂಟಪದ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೆ ಕಾಲು ತಣ್ಣಗಾದವು. ಹೊವಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಹೊನ್ನೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ಶೂನ್ಯದೊಡನೆ

ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಲೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಇಂತಹ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಸುರಮ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗೆಯೊಬ್ಬಳೆ ಹೇಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳಲ್ಲ ಎಂದು ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ನುಡಿದು ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆಟ್ಟು. ಆಗ ಅವಳು ನಕ್ಕಳು. ಇದೇನು ಭೂತ ಚೇಷ್ಟೆ ಆಗಿರಬಹುದೇ ಎಂದು ಊಹಿಸಿದೆ. ಏನಾದರೂ ಇರಲಿ. ಧೈರ್ಯಗುಂದದೆ ಈ ಸಮಯವನ್ನಿರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ' ನೀನಾರು ತಂಗೀ ? ' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

‘ ಹ್ಲೆ ! ಹ್ಲೆ ! ಹ್ಲೆ ! ’ ಎಂದು ಆಕೆ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಳು.

‘ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ತಂಗೀ ? ’ ಇನ್ನೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ನುಡಿಸಿದೆ.

ಆಕೆ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಗತೊಡಗಿದಳು.

‘ ಹೇಳಬಾರದೆ ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನನ್ನೆ ? ’

‘ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮರೆವೇ, ನಿಮಗೆ ? ’

‘ ಮರೆವು.... ? ನೀನಾರಮ್ಮ ? ಪರಿಚಯ ಹೆತ್ತದು. ’

‘ ತಾಯಿ ಹಾಲು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಒಂದೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಒಂದಕ್ಕೆ ನಂಜು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಅಮೃತವಾಗಬಲ್ಲದೇ ? ’

‘ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ ನಿನ್ನದು ? ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳು. ’ ನನ್ನ ಮಾತು ಬಿರುಸಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತು. ಹುಡುಗಿ ಅಂಜಿದಳು. ಕಣ್ಣು ತೀಡಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಕುಳಿತೆ. ಕುಳಿತವನಿಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು.

“ ಏಳು ವರುಷಗಳ ಸಂಬಂಧ. ಮಾನವನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಭಯಂಕರ ಅವಧಿ. ಹುಗಿದಿಟ್ಟ ಹೊನ್ನಕೊಡವೂ ಕೂಡ ತಾಣವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತದೆ. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಗುರುತನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಚ್ಛೇದಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಏಳು ವರುಷಗಳ ಅವಧಿ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮರವೆಯ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದೆ.

“ ಏಳು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಬುತ್ತಿಯ ಗಂಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೆ. ಮನೆ ಬಿಡುವಾಗ ಎಂಥದೊ ಒಂದು ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹೆಗಲುಗನಸುಗಳನ್ನು ಕಂಡೆ. ಗಾಳಿಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಚಂದಿರ ಸೂರ್ಯರನ್ನು ಚಂಡಿನಂತೆ ಹಿಡಿದು ತೂರಾಡಿದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ! ಸತ್ಯ ! ಒಂದೇ ಲೋಕ. ಅದೊಂದೇ ಜಗತ್ತು. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಅವ್ಯತ ಮತ್ತರು. ಬಂಧು ಬಳಗವೆಲ್ಲ ಸಾವನೀಡಾಡಿ ದವರು. ಆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮತ್ತ ನಡೆದಾಗ ದಾರಿದಾರಿಗೂ ಕಳೆದ ಸವಿ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುಂಬರುವ ದಿನಗಳ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತ ನಡೆದಿರುವಾಗ ನಾ ಪಡೆದ ಸೌಭಾಗ್ಯವೇನದು !

“ ಹೀಗೆ ನಡೆದಿರುವಾಗ ವೇಳೆ ಎಂದು ಗತಿಸಿತೋ ! ದಾರಿ ಎಂದು ಸಾಗಿತೋ ! ನನಗೆ ಒಂದೂ ತಿಳಿಯದು. ಬೆಳಕು ಬಂದು ಬೆಳಕು ಹೋಯಿತು. ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಕಾರ್ನೋಡಗಳು ಕವಿದು ಬಂದವು. ಗಿಡಮರಗಳು ಚೀರಾಡಿದವು. ಜತೆಗೆ ಆತ್ಮಸಾಗರವೂ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಏನು ಪ್ರಳಯವೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಏನು ಭವಿತವ್ಯವೋ ಎಂದು ಊಹಿಸಿದೆ. ಅದರೂ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಯೇ ಇದೆ. ಕೂಗಲೆತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸರೋವರ ಕಂಡಿತು. ಕಮಲಗಳು ಹೊಡೆ ಹಾಕಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಇನ್ನಾವ ಹುಟ್ಟಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮೀಪಿಸಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳೆಲ್ಲ ಕೈ ಬೀಸಿ ಕರೆದವು. ಎಲ್ಲಿಯ ಬಾಂಧವ್ಯವೋ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದೆ. ಅವು ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕು ಏನೊ ಸಂದೇಶ ಬೀರಿದವು. ಆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳದಂತಿತ್ತು. ಬೇಗನೆ ನೆನಪಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೆನಪಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಒಂದೆಡೆ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೀಳವಾಗಿ ಅರಳಿ ನಿಂತ ಕಮಲದ ದೇಟು ನೆರಳು ಚಾಚಿತ್ತು. ಕಾರ್ಮಿಂಚು ಸೆಳೆಸೆಳೆದು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆಂದು ಆ ದೇಟಿನ ನುಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತೆ. ಕವಿದ ಮುಗಿಲು ಬೆಳ್ಳಗಾಯಿತು. ದೇವರ

ಶೂನ್ಯದೊಡನೆ

ಮಕ್ಕಳು ಕೂಗತೊಡಗಿದರು. ಕಲಾಯೋಗಿ-ವೈಣಿಕನ ಬೆರಳ ಮಿಡಿತಕ್ಕೆ ರಸಿಕರು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುವಂತೆ ನನ್ನ ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಹೃದಯ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆ ನಿಮಿಷವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದೆ. ಅಂತಹ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳು ತೇಲಿದುವು. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದೆ.

“ ಕನಸಿನೊಳಗೊಂದು ಕನಸು. ಹಿಂದಣ ಜೀವನದ ಚಿತ್ರ ಮನದ ಕಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಹೆಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಬಾಣದಂತೆ ಇರಿದು ಹೋಯಿತು. ಎಂತಹ ನೆನಪದು ! ಎಂತಹ ವೇದನೆಯದು ! ಜೀವನವನ್ನು ಕಲ್ಮಷ ಮನದಿಂದ ನೋಡದ, ಹಾಲುಗಲ್ಲದ ಹುಡುಗೆ ನಾನಾಗಿದ್ದೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು. ನನಗೆ ಹೆಸಿವಾಗದಿದ್ದರೆ ಹಲುಬುವಳು ತಾಯಿ. ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನೋಯುವನು ತಂದೆ. ಅವರ ಮೋಹ ಅವರದೇ ಸರಿ. ಎಂತಹ ಹುಚ್ಚರು ! ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಠೋರವಾಗಿ ಹುಚ್ಚರು ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ತಿಳುಹಿಸಲು ಈಗ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಗೊಂಬೆಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಅನಂದದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಮಚ್ಚರಗೊಂಡರು. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರವುಂಟೇ ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಿರಿ. ಕೇಳುವುದು ಸಹಜವೆ. ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಸುಖಮಯ ದಿನಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲುಹಾಕ ಬಯಸಿದರು. ಸಜ್ಜಿದಾನಂದವೆಂಬ ಆಡುಂಬೊಲಕ್ಕೆ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಬಡೆಯಲೇಳಿಸಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕಣ್ಣು ತೀಡುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಮನೆಯಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗತೊಡಗಿದ್ದವು. ನಿಬ್ಬಣದ ಬಂಡಿಗಳು ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಬಂದು ಆ ವಾದ್ಯಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟವು. ಏಳು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಲಗಡೆ ಯುವಕನೊಬ್ಬನು ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನೊಬ್ಬ ಏನನ್ನೋ ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೆರಗುವಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕರಿಮಣಿಯ ಸರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ‘ ಆಃ ! ಬಯಲೇ ! ’ ಎಂದು ಉಸಿರುಗರೆದೆ.

ವಿಷಯವಿಷಯಗಳು

“ ಏಳು ವರುಷಗಳ ನಂತರ ನನ್ನ ಕೊಠಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಸರದ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಗಳು ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಮುಳುಗತೊಡಗಿದವು. ಹೊಗಳಿಗಾಗಿ ಆಸೆ ಮಾಡಿದೆ. ಕಾಮುದಿಯ ಸೊಬಗಿಗಾಗಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಲಕಲಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು. ಎಂದಿನಂತೆ ಮುಡಿಯ ಸಿಂಗಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಗಳನ್ನು ಪವಣಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಬಯಲು ಬಿರಿಯುವಂತೆ ತಾಯಿ ಅಳುವ ಸ್ವರವು ಕೇಳ ಬಂದಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊವಿನ ಸರ ಹರಿಯಿತು. ತಂದೆಯವರು ಬಂದು ಕೊಠಲನ್ನು ಸುತ್ತಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕರಿಮಣಿಯ ಸರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ‘ ಉಃ! ಬಯಲೇ! ’ ಎಂದು ಉಸಿರುಗರೆದು ಬಯಲ ಸೇರಿದೆ. ಅದರ ಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ನಾಡಾಡಿ ಜನ ಹೇಸುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ !

“ ಹಿಂದಣ ಜನುಮದ ಈ ಚಿತ್ರ ನೆನಪಾಗುತ್ತಲೆ ಮನವು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಲೇಳಿಸಿತು. ಅದರೆ ನೀವೆಲ್ಲ ನನಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು ನಿಂತಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದೆ. ಆ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೆರಳು ಚಾಚಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಮಲದ ದೇಟಿನ ಆಶ್ರಯದಿಂದ, ಅಗಲಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ಬುತ್ತಿಯ ಗಂಟನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನು ವೈಚಿತ್ರ್ಯವೋ ಎಂದು ಮೊಗವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ಓಹೋ! ಕಮಲದ ದೇಟಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ನಿಂತ ಹುಟ್ಟಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದು ನನ್ನ ಬುತ್ತಿಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತಿನ್ನತೊಡಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲಿರುವ ನನ್ನ ಒಡತನಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಗಾಡಿದೆ. ‘ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟವನಿಗೆ ಬುತ್ತಿಯ ಗಂಟು ಸಲ್ಲಲೇ ಬೇಕು. ’ ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು.

“ ಒಡಲಿಗಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟವನು ಒಡಲನ್ನು ಬಯಸಿದನು. ನನಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು ನಿಂತ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ದರುಶನ ಕೊಡಲು ಓಡಿ ಓಡಿ ಬಂದೆ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿಯ ದಣಿವಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕಂಗಳು ಇಂಗಿದ್ದವು. ಆತ್ಮದ ಹೆಸುವೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಒಡಲು ಬೆಂದಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಂದ ಶಿಶುವನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲ ಕಂಡಿರಿ.

ಶೂನ್ಯದೊಡನೆ

“ ನನ್ನ ಸಹವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಮೊಗದಿರುಹಿದಿರಿ. ಬೆಂದ ಒಡಲಿಗೆ ಬಯಲು ತೋರಿದಿರಿ. ಇಂಗಿದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣು ತೂರಿದಿರಿ. ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೆಂದೆ.

“ ಅಣ್ಣಾ ! ಓ, ಅಣ್ಣಾ ! ಅಂಜಬೇಡ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ತಂಗಿ. ತಾಯಿ ಗರ್ಭದಿಂದ ಬರುವಾಗಲೆ ನಿರ್ಜೀವಿಯಾಗಿ ಬಂದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ನೆನಪಾಯಿತೇ ? ಆದ್ದು ! ನೆನಪಾಯಿತೇ ?

ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರೆ ಮಾಡಿ ಇಂದಿಗೆ ಏಳು ವರುಷಗಳು ತುಂಬಿದವು. ಪ್ರಕೃತಿಮಾತೆಯ ಆರೈಕೆಯಿಂದ ಇಂದು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಬಯಲ ಸೇರುವ ಜೀವ ಬಯಲ ಬಯಸಬೇಕು. ಅಣ್ಣಾ, ಜಗವು ಶೂನ್ಯ ! ಜಗದ ಮಕ್ಕಳೂ ಶೂನ್ಯ ! ಆ ಶೂನ್ಯದೊಡನೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾತು ಕತೆ ನಡೆಯಲಿ ! ”

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಹುಡುಗಿ ಎದ್ದಳು. ಎದ್ದವಳೆ ನಾಗಾಲೋಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು. ಹಾಲುಗಡಲಿನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ದೂರ ದೂರ ನಡೆದು ಕರಗಿ ಹೋದಳು. ‘ ತಂಗೀ ! ತಂಗೀ ! ತಂಗೀ ! ’ ಎಂದು ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕೂಗಿದೆ. ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದೆ. ಉಪ್ಪು ನೀರಿನಿಂದ ತೊಯ್ದ ಮುಖ ಮತ್ತೆ ಜೀವನದ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ‘ ನಾವು ಒಂಬತ್ತು ಮಂದಿ ’ ಎನ್ನುವ ಕತೆಯನ್ನು ಮೆಲುಕಾಡಿಸಿದೆ.

ಯುಗಾದಿ ಬಂದಾಗ !

ಹೆಜ್ಜೋ ! ಯುಗಾದಿ !

ರಾತ್ರಿ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಾಯಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರು.

‘ ಬೇಗ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಎರೆದುಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಿ ‘ ರತ್ನ ’ ನೋಡಲು ಹೋಗುವಿರಂತೆ ! ’

‘ ಎಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಎಳಬೇಕು ಅಪ್ಪ ! ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನೇ ಮೊದಲು ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ’ ಎಂದು ಸಿದ್ಧ ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ ಮುಂದು ಮಾಡಿದ.

‘ ಆಗಲಿ ಸಿದ್ಧ, ನೀನೆ ಮೊದಲು, ಅಪ್ಪ ! ’ ತಾಯಿ ಸಿದ್ಧನನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿದರು.

‘ ನಾನು ಮೊದಲು ಅಪ್ಪ. ಪಾರು ನಾನು ಕೂಡಿಯೆ ಮೈ ತೂಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ’ ಶಂಕರ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗಾಗಿ ಹಾರಯಿಸಿದ.

‘ ಪಾರು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದುಗಡೆ ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಶಂಕರ ಸಿದ್ಧ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಜತೆಯಾಗಿ ಬರಿ ’ ತಾಯಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಮಿಸಲೇಳಿಸಿದರು.

‘ ಇಲ್ಲ. ನಾನೇ ಮೊದಲು. ’ ಶಂಕರ ತನ್ನ ಎಳೆತನದ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಿದ.

‘ ಹಾಗೇ ಮಾಡು ಶಂಕರ ! ’ ತಾಯಿ ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿದರು.

‘ ನಾನು ಒಳ್ಳೇ ಒಳ್ಳೆ. ನನಗೆ ಮೊದಲು ಜಳಕವಾದ ಮೇಲೆ ಶಂಕರನ ಸರತಿ ’ ಸಿದ್ಧ ಸವಾಲು ಹಾಕಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ.

ಹೀಗೆ ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧ ಶಂಕರರ ‘ ನ್ಯಾಯ ’ ನಡೆಯಿತು. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಶಿವು, ಲಿಂಗು, ನಾನು ಹಿರಿಯರು. ನಮಗೇನು ? ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಾವು ನಡೆಯಲೇ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧ

ಶಂಕರರ ನಿಯಮ ಹಾಗಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಾಯಿ ನಡೆಯಲೇ ಬೇಕು. ಊಟದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಳು ತೆಗೆದರೆ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮೆರುಗೇ ? ಹೆಬ್ಬದ ದಿನವಂತೂ ತಾಯಿ ಅವರನ್ನು ಹೊವಿನಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು. ಸಕಳೆ ಹರಿದರೆ ಹೊ ಚಂದ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೇ ? ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ತೀರ್ಪು ಕೊಟ್ಟರು. ಶಂಕರನಿಗಿಂತ ಸಿದ್ಧ ಹಿರಿಯ. ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೇಳಿದರು. ಆತ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಗುತ್ತ ' ಹ್ಲಾಂ. ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಶಂಕರನಿಗೆ ಮೊದಲು ಜಳಕ. ನನಗೆ ಆ ಮೇಲೆ ' ಎಂದ. ಶಂಕರನಿಗೆ ಕಳ್ಳತನ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ತಾಯಿ ಕಲಿಸಿದ ಸವಿ ಅದು. ' ನನಗೂ ಕೊಡು ಬೆಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಏಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ ' ಎಂದ. ಸರಿ. ಕಾರ್ಯ ಪೇಚಾಟಕ್ಕೆಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ತಾಯಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬಾಯಿ ಬೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು. ನಮ್ಮನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಹೋಗುವಾಗ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದರು.

‘ ಪಾರ್ವತಿ ಎಲ್ಲಿ ? ಪಾರ್ವತಿ....? ’

ನನ್ನ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಪಾರ್ವತಿ.

‘ ಪಾರ್ವತಿ ! ಪಾರ್ವತಿ ! ಎರಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಸರ ಈಕೆಗೆ ! ’ ತಾಯಿ ಇಂತು ವತ್ಸೆ ಕೂಗಿದರು.

ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಲುಗಾಡಿದಳು.

‘ ಓ ಗೊಡ್ಡಿಯೇ ಇಲ್ಲೇ ? ’

‘ ಆಹ್. ಇಲ್ಲೇ ಅದೇನಿ. ’

ನನಗೆ ನಗು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿ ಹೊದೆದುಕೊಂಡ ಶಾಲಿ ನಲ್ಲಿಯೇ ಉಸಿರುಗರೆದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಎರಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟ. ತಲೆ ತುಂಬ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೂದಲು ಬಾಚಿ ಬಿಸಿ ನೀರು ಹೊಯ್ದು ಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಹಾವಿನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಳಿಸುವ ಕವ್ವೆಗೆ ಯಾವ ಸಂಕಟವೋ, ಆ ಸಂಕಟ ಆಕೆಗೆ. ಹೆಬ್ಬದ ದಿನಗಳು ಸಮೀಪಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ತಲೆ ಬೇಸರ. ಹೆಬ್ಬ ಬರಲಿ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬರಲಿ. ಆದರೆ ತಲೆ ಎರಿದುಕೊಳ್ಳುವ ದಿನ ಬೇಡ. ಪಾರ್ವತಿ ಎರಿದು

ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಜೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕದ್ದು ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ತಾಯಿ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುವಳು. ನನಗೆ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. 'ಅಣ್ಣ, ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಡು !' ಅವಳ ಈ ಬೇಡಿಕೆ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದ ನಗು ಬಂದರೂ ಅದು ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇನೆ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. 'ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡ, ಬಾ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಿಕೊ. ಬೇಗ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಎರೆಯುತ್ತೇನೆ' ಎಂದರು ತಾಯಿ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಿದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧ ಶಂಕರರು ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಶೇಖರ ಇನ್ನೂ ತೊಟ್ಟಲ ಕೂಸು. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಕೇಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನೇ ಪಟ್ಟಿದ ಕೂಸು.

*

*

*

*

'ಕು....ಕೂ...ಕೂ...' ಎಂದು ಕೋಳಿ ಕೂಗಲು ಈಗೀಗ ಪ್ರಾರಂಭ.

ಎಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಮುದಿ ಕೋಳಿ ಬೇಗ ಎಚ್ಚತ್ತು ಕೂಗಿತು. ಆಗ ಬಳಗವೇ ಎದ್ದು ಕೂಗತೊಡಗಿದವು.

ಬೆಳ್ಳಿ ನಮ್ಮೂರ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಯಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಎದ್ದೆವು.

ಹೆ ಹೋ ! ಯುಗಾದಿ !

ಮೈಗೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣೆ ತೀಡಿಕೊಂಡೆವು. ತಾಯಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದರು. ಬೆನ್ನು ತೀಡಿದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೆ ನೀರ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊಸ ಹುರುಳು ತುಂಬಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಸಿದ್ಧ ಶಂಕರರು ಮೈ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತುಸು ಗೊಂದಲವಾಯಿತು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸರತಿ ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಯ್ದು ನಿಂತಿದ್ದೆವು.

ಹೆಹೋ ! ತಾಯಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಪಾರ್ವತಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತ ಬಂದಳು.

ಯುಗಾದಿ ಬಂದಾಗ

ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದರು ತಾಯಿ. ಬಾಚಣಿಕೆ ಎತ್ತಿದರು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿ ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮೀನಿನಂತೆ ಚಡಪಡಿಸಿದಳು. ಎಟು ಬಿದ್ದವು. ಕಾರ್ಯ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ನೀರ ಮನೆ ದಾಟಿ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಕೊನೆ ಗೊಮ್ಮೆ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದಳು.

ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಯ ಕೊರಲಿಗೆ ಮಾನಂಗಿ ಬಳ್ಳಿ ಸುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನೆಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದೆವು. ಅದು ಏನೋ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿತು. ಉತ್ತರವಲ್ಲ ! ಭವಿಷ್ಯ !

* * * *

ಅಯ್ಯೋ ! ಇಂದು ಯುಗಾದಿಯಂತೆ, ಯುಗಾದಿ !

ಲಿಂಗು, ನಾನು ಇಬ್ಬರೇ !

ಒಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಮಾನಂಗಿ ಬಳ್ಳಿ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಭವಿಷ್ಯ ನಿಜವಾಯಿತೇ ?

ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹೆಚ್ಚುವ ಕೈ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸುತ್ತಿದೆ. ಶಿವನ ಮೈಗೆ ನೀರೆರೆಯುವ ಕೈ ಬತ್ತಿದೆ. ಸಿದ್ಧ ಶಂಕರರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸುವ ಕೈ ಮೊಗಕ್ಕೆ ಅನಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಶೇಖರನ ತೊಟ್ಟಲ ತೂಗುವ ಕೈ ಹಣೆ ಬಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ !

ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿದೆ. ಬೆಳ್ಳಿ ನಗುತ್ತಿದೆ. ಕೋಳಿ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ. ಕೋಳಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿವೆ. ರೈತರು ಎದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಊರಿ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಎರಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ಬೆಳಕಿಂಡಿಯಿಂದ ನಗುವಿನ ಕಿರಣಗಳು ತೂರಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ' ರತ್ನ ' ಪಕ್ಷಿಯ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಎಳೆಯರ ಮೊಗಗಳು ನಾ ಮುಂದೆ ನೀ ಮುಂದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿವೆ !

ಓ, ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರೇ, ನೀವೆಲ್ಲಿ ? ಯುಗಾದಿ ಬಂದಾಗ ನೀವೆತ್ತ ಹೋಗಿದೀರಿ ? ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ' ಓ ' ಗೊಟ್ಟಿರಾ ?

ಪಾಂಡವರ ಚಾತ್ರೆ !

“ ಸಿದ್ಧ, ನೀನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಜತೆಗಿರು. ಏ ಶಂಕರ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೀ ? ನೀನು ಶಿವನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಲಿಂಗೂ ನೀನು ಇವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರು. ಅವ್ವ, ತಾ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಶೇಖರನನ್ನು; ನಾನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಜೋಕೆ ಸಿದ್ಧ, ನೀನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೋಗಬೇಡ. ಹೌದ್ವ ! ಶಂಕರ, ನಿನಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರು ಎಂದೆ. ಏನು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ಇತ್ತಿಲ್ಲ ? ಏನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ನಿನಗೆ ? ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತೀರಿತು. ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತ ತಿರುಗಾಡೋಣ ? ಬಾ ಇಲ್ಲಿ. ಶಿವೂ, ನೀನೂ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಾ. ಶಂಕರನನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರು. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಹೋದರೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಆತನಿಗೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡಬೇಡ ಅವನನ್ನು. ಏಕೆ ? ಶೇಖರ, ಏಕೆ ಅಳುತ್ತೀಯೋ ? ಇವನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ನಡೆಯುತ್ತಿ ರಲಿಲ್ಲೇನು, ಅವ್ವ ? ನಾನು ಬೇಡ ಅಂದೆ. ಆದರೂ ತಂದಿದಾಳೆ ಅವನನ್ನು. ಹ್ಲೊ, ಬರಿ. ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು. ಏ ಸಿದ್ಧ, ಪಾರ್ವತಿ, ಶಂಕರ, ಪಾಂಡವರ ಗುಡಿ ಇವು. ಮೊದಲು ತೆಂಗು ಕೊಂಡು ದೇವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಬರೋಣ. ಆಮೇಲೆ ಭೀಮನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಬೇಡ ಬರಿ. ದಾರಿ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬಾವಿ ಇದೆ. ಈ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದೇವಿ. ಆ ಹಾದಿಯ ಸುಳಿವು ಬೇಡವೇ ಬೇಡ. ಹ್ಲಾ, ಹೀಗೆ ಬರಿ. ಶಿವೂ, ನೀನು ಶಂಕರನನ್ನು ಬಿಡು. ಹೋಗು ಅಲ್ಲಿ. ಒಂದು ತೆಂಗು, ಕಪ್ಪುರ ಕೊಂಡು ತಾ. ಶಂಕರ, ಬಾ, ನನ್ನ ಅಂಗಿಯ ಚುಂಗು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಬೇಗ ತಾ ಶಿವು. ಅವ್ವಾ, ತಾ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನನ್ನು. ನಿನ್ನ ಜತೆಗೆ ಇದ್ದರೆ ಆತ ಹಾಗೆಯೇ ಅಳೋದು. ಬಿಡು ಇಲ್ಲಿ. ನನಗೆ ಹೆದರುತ್ತಾನೆ. ಏನು ? ಬೇಡ ! ಮತ್ತೇನು ? ಆತ ಅಳೋದನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಲೊಲ್ಲ. ಮೌನದಿಂದಿರಲೂ ಒಲ್ಲ. ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಅಳೋದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಾದನೇ ? ಹಾ !

ಪಾಂಡವರ ಜಾತ್ರೆ

ಈಗ ಸರಿ ಹೋಯಿತು. ಶಿವು ತಂದನೇ? ತಂದನಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನು ಸೀದಾ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಏನು ಬಿಸಿಲು ಅದ. ನೋಡವ್ವ! ಹುಡಿಯೆಲ್ಲ ಹಾರಿ ಮುಗಲಿಗೆ ಹೊರಟದ. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು ಸುಂಟರಗಾಳಿ. ಏನು? ದೆವ್ವನ ಗಾಳಿ? ಅಲ್ಲೋ ಸಿದ್ಧ, ಅದು ಸುಂಟರಗಾಳಿ. ನೆಲ ಕಾದು ಹುಡಿ ಮೇಲೇರುತ್ತದೆ. ಇರಲಿ ಬರಿ. ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡೋದು. ಅವ್ವ, ಎದುರಿಗಿನ ಗುಡಿ ಪಾಂಡವರದು. ಇದರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿರೋದು ಕೃಷ್ಣನ ಗುಡಿ. ಪಾಂಡವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ತೆಂಗು ಹಿಡಿಯೋಣ. ಹತ್ತಿರಿ ಪಾವಟೆಗೀನ. ಶಂಕರ ಅದಿ ಇಲ್ಲವಾ! ಸಿದ್ಧ ಪಾರ್ವತಿ ಅದೀರಾ? ಲಿಂಗೂ, ಬಾ, ಏರು ಪಾವಟೆ ಗೀನ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ ಇದು ಧರ್ಮರಾಜನ ಮೂರ್ತಿ. ಅವ್ವ, ಇವನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕಥೆ ಇದೆ. ಬೇಡಿದವರ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಈ ಮಹಾ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆತನ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಿದ ಯಾವೊಂದು ಹೊವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ನಿಂತರೆ ತೀರಿತು. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹೊ ಉದುರಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅದುವೇ ಪ್ರಸಾದ. ಅದನ್ನು ಪಡೆದರೆ ತೀರಿತು. ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಡುತ್ತದೆ. ನೀನು ಈಗಲೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟೆಯೇನು ಅವ್ವ? ಬೇಡ, ಗದ್ದಲ ಇದೆ. ಇಷ್ಟು ಜನ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರೆ ಆತನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಲು ಸಮಯ ಕೂಡ ಬೇಡವೇ? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಜಾತ್ರೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ಬರೋಣಂತೆ. ಈ ಕಡೆ ನೋಡು ತಾಯಿ! ಕೊಂತಿದೇವಿ, ನಕುಲ, ಸಹದೇವ, ಅರ್ಜುನ. ಸಿದ್ಧ, ಶಂಕರ, ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದಾರೆ ನೋಡಿರೊ. ಕೊಂತಿ ಏನು ಮಹಾದೇವಿ ಈಕೆ! ಆದರೂ ಅವ್ವ, ಹಡೆದ ಕರ್ಣನನ್ನು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ದೂರಿಟ್ಟಳು ನೋಡು. ಕುಂತಿ ಕರ್ಣನ ಸಾವನ್ನು ನೆನೆದು ಈಗಲೂ ಅಳುತ್ತಾಳೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹೆತ್ತ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲವೇ? ಏನು ಅವ್ವ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೀರುಹಾಕುತ್ತೀಯಲ್ಲ! ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೇನು? ಹೊ! ಮೊನ್ನೆ ನಡೆದ ಕೀರ್ತನ ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲಾ

ನೆನಪು ಆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಕೊಂಠಿ ನೋಡು ಈಕೆ. ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ನೋಡು. ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೌರವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪವಾಸ, ಒಂದು ಅರೆ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ, ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆ ನೆನೆದು ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕೌರವ ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಂಠಿಯ ಮೇಲೂ ಕರುಣೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತೀಯಲ್ಲವೇ ಅವ್ವ? ಆತನಿಗೆ ಕರುಣೆ ಎನ್ನುವುದು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನೇ? ಇಗೋ, ಇಲ್ಲಿದಾಳೆ ಆ ಮಹಾ ಸಾಧ್ವಿ. ಈಕೆ ದ್ರೌಪದಿ. ಪಾರ್ವತಿ, ನೋಡು ಈಕೆ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕ. ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಈಗಲೂ ಉಕ್ಕುವ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೋಡು, ತಾಯಿ. ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕೌರವರಾಜ ಸೀರೆ ಸೆಳೆದು ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ನೆನೆದು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಕೆರಳಿದ ಸಿಂಹಣಿಯಂತೆ ರೂಪದೋರುವ ಈ ವೀರಮಾತೆಯನ್ನು! ದ್ರೌಪದಿಯು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟುದು ಎಷ್ಟದು! ಅವಳ ಕಿಡಿಗಣ್ಣು ಲೋಕವನ್ನೇ ಸುಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಪಾರ್ವತೀ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು. ಇವರು ನಕುಲ ಸಹದೇವರು. ಗೋವಳರೆಂದು ಇವರು ಲೋಕದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಾಯಿ ಹಾಲು ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಡಿದು ಜತೆಯಾಗಿಯೇ ಬಾಳಿದ ಆದರ್ಶ ಸಹೋದರರು! ಅಣ್ಣಂದಿರ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಬನ್ನಿರಿ. ಈಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕಾಯಿ ನೀವೇಡಿ ಸೋಣ. ಶಿವೂ, ಪೂಜಾರಿಗೆ ಕೊಡು ಕಪ್ಪುರ ಕಾಯಿ. ತಂಗೀ, ಈ ಅಂಗಾರ ಹಚ್ಚು ಸಿದ್ಧ ಶಂಕರರಿಗೆ. ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸೋ ಲಿಂಗು. ಏನು? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿಯಾ ಅವ್ವ? ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಜನ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಬೇಗ ಬೇಗ ದೇವಾಲಯ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ಇನ್ನು. ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡೋಣ ಬರಿ. ಆ ಕ್ಷಮಾಶೀಲ ಮೂರುತಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ

ಪಾಂಡಿ ಸಾಲದೆ ಹೋಗುವುದು. ಆಯಿತೇ? ಬರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿರುವ ಈ ಮೂರುತಿ ಯಾರದು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ ಅವ್ವ? ಇವನೇ ಕರ್ಣ ನೋಡು. ಸೂತಪುತ್ರನಾಗಿ ಮೆರದ ದಾನಿ, ವೀರ, ಸತ್ಯಸಂಧ, ಈತ ಕರ್ಣ. ತಾಯಿ, ಮಗನನ್ನು ಸಹೋದರರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಲೋಕಾಪವಾದ ಯಾರನ್ನೂ ಅಲುಗಾಡಿಸದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ, ನೋಡು ಅವ್ವ! ಅದೇ ನೋಡು. ಕೃಷ್ಣನ ದೇವಾಲಯ. ಏನು? ಆಂ, ಕುಹಕನೇ ಕೃಷ್ಣ? ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ನಿನಗೆ? ಆ ಕೀರ್ತನಕಾರರೇ? ಛೇ! ಧರ್ಮಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ನಿಂತ ಅರ್ಜುನ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಹೆದರಿ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಲೋಕದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಕೃಷ್ಣ ಅವೃತ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಎರೆಯದಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಪ್ರಲಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಕೃತವದ ಶಿಕ್ಷಾಗುರು ಕೃಷ್ಣ ಮಾಯೆಯಾಟವನ್ನು ಹೊಡದಿದ್ದರೆ ಪಾಪದಂಡ ಲೋಕವನ್ನೇ ಆಳುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೇನೂ ಅಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣ. ಆತ ದೇವರೇ ಸರಿ. ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದು ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ. ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಾ? ಬನ್ನಿ ಮಾಕಾಳಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಬನ್ನಿಯ ಮರ ನೋಡು ತಾಯಿ, ನಮ್ಮ ಪುರಾಣ ವೃಕ್ಷ. ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ನಿಂತಿದೆ ಈ ಮಹಾ ಮರ. ಪಾರ್ವತೀ, ಈ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕಾದಿಟ್ಟುಕೊ. ಅವ್ವ, ಪಾಂಡವರು ವಿರಾಟನಗರಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಹಾನಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ವೇಷ ಒದಲಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಈ ಬನ್ನಿಯಮರದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಹೋದರು. ಮರವಾದರೇನು? ಜೀವವಿಲ್ಲವೇ? ಅದೊಂದು ಮಾಕಾಳಿ. ಪಾಂಡವರು ಮಾಕಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು, ಉಡುಪನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿ ವೇಷ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಹ್ಲಾ! ಬರೋಬರಿ ಶಿವನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅವ್ವ, ಭೀಮನಿಗೂ, ಅರ್ಜುನ ಧರ್ಮರಾಜರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾದಾಟವಾಯಿತು. ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣ ಭೀಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಗದೆಯನ್ನು ಮಾಕಾಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಕೇಳಿದ. ಇದು ಆ ವೀರಮೂರ್ತಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಅಣ್ಣನ ಮಾತು ಕೇಳುವುದು ಆತನಿಗೆ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಹೇಡಿಯೇ ತಾನು ಎಂದು

ಸಹೋದರರಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿದ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ತಿಕ್ಕಾಟವಾಯಿತು. ಭೀಮನಿಗೆ ಉಭಯ ಸಂಕಟ. ಅಣ್ಣಂದಿರ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ಒಂದು ಅಪಮಾನ. ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಪಮಾನ. ಭೀಮ ಭೀಮಕೋಪಿ. ಇವರ ಸಹಾಸವೇ ಬೇಡೆಂದು ತನ್ನ ಗದೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮನ ಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ ಹೆಳ್ಳದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ. ಆಯಿತೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸ? ಏನು ಲಿಂಗು, ನೀನು ಕುಸ್ತಿ ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ? ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ನಾವು ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇವೆ. ದೂರ ಇಲ್ಲ ಬಾ ಅನ್ಯ. ಏಕೋ ಶೆ ಖರ ಈಗ ಶಾಂತ ನಾಗಿದ್ದಾನಲ್ಲ! ಅವನಿಗೂ ಕೆಲಸವೇ ಇಷ್ಟ. ಹೌದೆ ನೋ ಶೇಖರ! ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೆಲ್ಲ ಕೊಡ್ತೀಯಾ? ಹಾ, ಸಾಕು ಬೆಲ್ಲ; ನಡೀರಿ. ಹಾಯಾಗಿ ಬಾರಪ್ಪ ಶಂಕರ. ಪಾರ್ವತಿ, ಸಿವ್ವ ಜತ್ತೇಲಿ ಬರಿ. ಮುಳ್ಳು ನಟ್ಟಾವು. ಜೋಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಳೀರಿ. ಇವೆವರು ಇವೆ. ಬಿತ್ತೀರಿ, ಬಿತ್ತೀರಿ, ಹುಷಾರಿ! ಹೀಗೆ ಕಂಟೆ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಪಾರ್ವತಿ, ಮುಳ್ಳಿನ ಕೊಂಪಿಯೇ ಇದೆ. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ದಾಟಿರಿ. ಹೆದ್ದಿರಿ! ಇವೇನು ನನಗೇ ನಷ್ಟ ತಲ್ಲ ಮುಳ್ಳು. ತಡಿರಿ, ಅವಸರ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ಸರಿ ಆಯಿತು. ಇವೇ ಗುಮ್ಮಟವೇ ಭೀಮನ ಮನೆ. ನೋಡು ಅನ್ಯ. ಹೌದು, ಅಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಂದಿರೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತ ಭೀಮ. ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮರಾಜ ಸಣ್ಣಾಗಿ ಹೋದ. ಈ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಲೆ ಭೀಮನ ಗದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಟಿದಿದ್ದಾರೆ ಶಿಲ್ಪಿಗರು. ಭೀಮನ ಮನೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆತನ ಪೂಜೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದಿದೆ. ನೋಡೋದು ಮುಗಿಯಿತು. ತಿರುಗಿರನ್ನು ಶಂಕರ, ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಎರು ಬಾ, ಸಾಕಾಗಿದ್ದೀತು. ಏನು? ಶಂಕರ ನಂತೆ ನೀನೂ ಸಣ್ಣವನೇನೋ ಸಿದ್ಧ? ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ತಿನ್ನಲು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶಿವೂ, ಹೋಗು, ಚುರಮರಿ, ಅವಲಕ್ಕಿ ಎನನ್ನಾದರೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ. ನಾವಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇವೆ. ಎಷ್ಟುಬೇಗ ಬಂದೆಯಲ್ಲೋ!

ಪಾಂಡವರ ಜಾತ್ರೆ

ಮೊದಲು ಶಂಕರನಿಗೆ ಕೊಡು. ಸಿದ್ಧ, ನಿನ್ನ ಕಿಸೆ ತುಂಬಿಕೊ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಲಂಗಕ್ಕೆ ಕಿಸೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಾಲು ಹಾಕಿಸಿಕೊ. ಶೇಖರನಿಗೆ ಏನು ತಂದೆ? ಹೆಣ್ಣಿಲ್ಲವೇನು? ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೇ? ಇರಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾ ಹೋಗು. ಕೊಡು ಅದನ್ನು. ಬಂಡಿಯನ್ನೇರೋಣ. ಬರಿ. ಲಿಂಗು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲೇನು? ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ? ಈ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕುಸ್ತಿ ಅಂದರೆ ತೀರಿತು. ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಕುಡಿದ ಹಾಗೆ. ಕೂಗಿರಿ ಅವನನ್ನು. ಇಲ್ಲ ನಾನೇ ಕೂಗುತ್ತೇನೆ ಸರೀರಿ. ಲಿಂಗೂ, ಏ ಲಿಂಗೂ..... ”

ಕೂಗು ನನ್ನ ಕನಸನ್ನು ಕಡಿದೊಗೆಯಿತು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಕುಳಿ ತಿದ್ದರು. ‘ ಲಿಂಗೂ ಒಳಗೆ ಇದ್ದಾನೆ ತಮ್ಮ ’ ಎಂದರು. ‘ ಈ ದಿನ ಜಾತ್ರೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅವ್ವ? ’ ಎಂದೆ. ತಾಯಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದುಂಟೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನುಡಿದರು. ‘ ಹೌದು, ಪಾಂಡವರ ಜಾತ್ರೆ. ಐದು ವಂದಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ! ’

ನಾನು ಎದ್ದು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಳಗೆ ಹೋದೆ. ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಗಾಳಿ ಸುಳಿದಾಡಿತು. ‘ ಪಾಂಡವರ ಜಾತ್ರೆ ’ಯ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಹಾಡಿತು; ‘ ಬೋದವರು ತಿರುಗಿ ಬಾರರು! ’ ಎಂದಿತು.

ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಇದು ?

ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ನಡುಹಗಲಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದೀರಾ ನೀವು ? ಕಾಲಿಗೆ ತೊಪ್ಪಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಾಯ್ದ ಎರೆಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾಗಿ ಬಾಗಿ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯ ದೀನ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದ್ದೀರಾ ? ದೀನರಲ್ಲ ಅವರು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿನ ದೇವತೆಗಳು. ದೇವತೆಗಳೆಂಬೆನೆ ? ಕಷ್ಟದ ಸವಿಯನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಕಾಣದ ದೇವತೆಗಳ ಸಿರಿ ಸಂಪತ್ತು ಇವರ ಮುಂದೇನು ?

ನಮ್ಮೂರ ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸೇರುವ ಮುನ್ನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಓವರಿ ಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸುತ್ತಕಡೆಗೂ ನೋಟ ಬೀಸಿರಿ. ಸುತ್ತ ಕಡೆಗೂ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿರಿ. ಕಾಣುತ್ತಿವೆ ನಿಮಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹೊಲಗಳು. ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ತಾಯಂದಿರು ತೋರುತ್ತಾರೆ ನಿಮಗೆ. ಸೋಬಾನ ಹೇಳುತ್ತ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಚಲಿಸುವ ನಮ್ಮೂರ ತಾಯಂದಿರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ನಿಮಗೆ ! ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಿಗಿತ ಮಾನುರಗಳ ಟೊಂಗೆಗೆ ತೂಗು ಹಾಕಿದ ರೊಟ್ಟಿಯ ಗಂಟು, ಅವುಗಳಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲಹೊತ್ತು ನಿಂತು ನೋಡಿರಿ. ಅನುಭವಿಸಿ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅಗ ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲು ಸೇರದಂತೆ ನಿಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಊರ ದೇವತೆಗಳು ಅಡವಿಯನ್ನು ಸೇರಿದುದ ಕಂಡಾಗ ಊರಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದಂತಾಗು ತ್ತದೆ ನಿಮಗೆ. ಅಲ್ಲವೇ ?

ಹೀಗಿತ್ತು ಬೇಸಗೆಯ ಕಾಲ. ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಒರಗಿ ಕೊಂಡು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಹತ್ತಿರ ತಾಯಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ತಾಯಿ, ಮಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಊರಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನಗೆ ಚಿಂದವೆಂದೆನ್ನಿಸಿದ ಬರೆಹ ವನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಓದಿತ್ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರಿಗೆ ಅದು ತಿಳಿದರೂ ಸರಿಯೆ. ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ. ಮಗನ ಮಾತಿಗೆ ಮರು 'ಓ' ಗುಡದೆ ಮಾತ್ರ

ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಇದು?

ಬಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ.

*

*

*

*

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪಡುವಲೆಡೆ ಒಂದು ಹುಣಸೆಯ ಮರ ನೀಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಮುದಿಯಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರಡಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೋಟಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರದಿದ್ದರೂ ನೋಡುವವರಿಗೆಲ್ಲ ಮಾತ್ರ ಮರುಕ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಾಯಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಮೌನ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಗೊಂದು ಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ 'ಜಗ ಜುಮ್ಮಂದಿತು.'

ನಡುವೆಯೆ ಓದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೂಗು ಕೇಳಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಓದತೊಡಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ನೊಂದಲಿನಂತೆ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಓದಿನ ಕಡೆ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತಾಯಿ ಕಡೆ. ಮಗುದೊಮ್ಮೆ ಹುಣಸೆಯ ಮರದ ಕಡೆ. ಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗು ತ್ರಲೇ ಇತ್ತು.

ಕೋಗಿಲೆ 'ಕೂಹೂ' ಮಂತ್ರ ಜೋರಿನಿಂದ ಜಪಿಸತೊಡಗಿತು. ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಹೃದಯ ಆಗ ಹೊಯ್ದಾಡಿತು.

*

*

*

*

'ತಮ್ಮಾ!' ಎಂದರು ತಾಯಿ.

'ಆಹ್ಲ!' ಎಂದು ಓದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾಯಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವರ ಜೀವ ತಲ್ಲಣ ಗೊಂಡಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವರು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು.

'ತಾಯಿ ಹುಚ್ಚಿ. ಬಡವಿ. ಅರಗುಲಿ. ಅಲ್ಲದೆ ಏನು? ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಏಕೆ ಹೆರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಂಜೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಬಂಜೆ ಯಾಗಲು ಬೇಡ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆ?'

'ಏನು ಅವ್ವ? ಯಾವ ತಾಯಿ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಳು?'

‘ ಏನಿಲ್ಲ. ಕೂಗುವ ಕೋಗಿಲೆ ನೋಡು, ತಮ್ಮ! ಚಿಕ್ಕ ಮರಿ. ಇನ್ನೂ ಕಂಠ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ತೊದಲು ನುಡಿಯುತ್ತದೆ. ದನಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ ಮಗುವೆಂದು. ಕೇಳು. ’

‘ ಆಯಿತು. ಅದಕ್ಕೇನು ಅನ್ಯಾಯ? ಏನು ಮಾಡಿದಳು ತಾಯಿ ? ’

‘ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಕೂಸಿನ ಉಪಚಾರ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದಾದಿಯರು ಮಾಡಬೇಕೇ ? ತಾಯಿ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿದರೆ ಅಳುವ ಕೂಸಿನ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಕುಕ್ಕದೆ ಇರುವರೆ ? ಕೋಗಿಲ ಮರಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಳು ಕೋಗಿಲ ತಾಯಿ. ಬಾಣಂತಿ ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಇನ್ನೂ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯದ ಮಗುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಿಂದ ಬಿಸುಟಿದಳು. ಕಾಗೆಗಳ ಪಾಲು ಮಾಡಿದಳು. ಕಾಗೆ ಕಾಗೆಯೆ ಸರಿ. ಕೋಗಿಲ ತಮ್ಮ ಮಗುವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಡಿದು ಓಡಿಸಿದವು. ಪರವುಟ್ಟಿ ನೋಡು ತಮ್ಮ ! ’

‘ ಜಗದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಪರವುಟ್ಟರೆ ತಾಯಿ ! ’

‘ ಯಾರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ? ತಾಯಿ ತೋಳಿನ ಕೂಸು ಪರವುಟ್ಟವೇ ? ’
ಅನರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ತಾಯಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು.

‘ ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಬಿಸಿಲು ಏರುತ್ತಿದೆ. ಹೊರಗೆ ಹೋದರೆ ನೆತ್ತರು ಕುದಿಯುತ್ತದೆ. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಇಷ್ಟು ನೋವು. ಬೆಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ನೊಂದ ಮನದ ಕಾಟ ಬೇರೆ. ಕೋಗಿಲೆ ತಾಯಿ ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದೆ. ಮಗು, ಉಣಿಸು ವವರಿಲ್ಲ. ಹಾಡು ಕಲಿಸುವವರಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಿ ನಲಿಯುವವರಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ನೆನೆದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳೋ ತಾಯಿ. ಹಡೆದು ಬಿಸುಟಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳೋ ಹುಚ್ಚಿ ! ’

ತಾಯಿ ಮುಖ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಕಣ್ಣೀರು ದಳದಳನೆ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅರ್ಥ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನು ? ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮನವೇ ?

ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಇದು?

‘ ಕೋಗಿಲೆಗೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ‘ ಅವ್ವಾ’ ಅವ್ವಾ’ ಎಂದು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹೆಲುಬುತ್ತಿದೆ. ಕೇಳಿದೆಯಾ ‘ ಅವ್ವೋ’ ‘ ಅವ್ವೋ?’ ತಾಯಿ ಬಾರಕೇನು? ಮಗು ಅಳುವುದ ಕೇಳಿ ಬಾರಕೇಕೆ ಬಡವಿ?’

‘ ಅವ್ವಾ, ಅದು ‘ ಕುಹೂ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದೆ. ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ’ ಎಂದೆ.

‘ ಹುಚ್ಚು ನೀನು. ‘ ಕುಹೂ’ ಎಂದರೇನು? ‘ ಅವ್ವೋ’ ಎಂದು ಒದರುತ್ತಿದೆ. ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ.’

ತಾಯಿ ಮುಖ ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದೆ. ಕಳೆದ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರುದುರಿಸುವ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಕೋಗಿಲೆಯ ನಿಜ ಹೃದಯವನ್ನು ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಅಮ್ಮನನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು ತಾಯಿ. ಕೋಗಿಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗಾಗಿ ಹೃದಯ ಮಿಡಿಯುವದನ್ನು ನನ್ನ ತಾಯಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. ಸಹಜವೆ ಅದು.

‘ ಅವ್ವೋ’ ಅವ್ವೋ’ ಎಂದು ಕೋಗಿಲೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೂಗ ತೊಡಗಿತು. ‘ ಜಗ ಜುಮ್ಮೊಂದಿತು. ’

ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಇದು ?

ಮಾದಿ ಹಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ.

ನಮ್ಮೂರ ಜನ ಕಡಲ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ತುಂಗೆ ಗಂಗೆಯರ ನೀರನೀಂಟಿಲ್ಲ. ಊರ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ಮಾದಿ ಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ತೀರವಿಲ್ಲ. ತುಂಗೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕರುನಾಡಿನ ಪೈಭವವನ್ನು ನೆನೆದು ಹಿಗ್ಗುವ ಕವಿಯಂತೆ, ಗಂಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಸ್ವರ್ಗದ ಐಸಿರಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಸುಖಿಸುವ ಭಾವಿಕನಂತೆ ನಮ್ಮೂರ ಜನ ಮಾದಿ ಹಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೈ ಮರೆಯುವರು. ಹಳ್ಳ ಹೇಳುವ ಚೆಲುವಿನೊಸಗೆಯನ್ನು ಬಹು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಹರ್ಷಚಿತ್ತರಾಗುವರು. ಅವಳಿಗೂ ನಮ್ಮೂರವರಿಗೂ ಯಾವ ಜನುಮದ ಬಾಂಧವ್ಯವೂ !

ಹಳ್ಳದ ಹರವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಕಾವಲಿಯೆಂದರೆ ನಡ ದೀತು. ಆದರೂ ಊರ ಮಕ್ಕಳು ಬಹು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅದರ ಓಟ ವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾದಿಗಿಂತ ಸಳವಿನ ಹಳ್ಳ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಬಿರುಸಾಗಿ ಮಳೆ ಬಂದ ದಿನ ಮಾದಿ ತುಂಬಿ ಬರಲೇ ಬೇಕು. ಆ ದಿನ ಅಗಸೆಯ ಒಡ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಊದವರೆಲ್ಲ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕೇಕೆ ಹೊಡೆಯುವದನ್ನು, ಚೀರಾಡುವುದನ್ನು ನಡಸಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೊಲ ಗಳಿಗೆ ಹೋದ ರೈತರು, ಹೆಂಗಳು, ದನಗಾಹಿಗಳು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕರುಗಳು, ಹಳ್ಳದ ಆಚೆಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಡೆ ಹಿರಿಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀರು ಆಳವಿಲ್ಲದೆಡೆ ನಿಂತು ಹಗ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ಆಚೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಜಗ್ಗುವರು. ತೊಟ್ಟಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಸಮಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂದು ಏನು ಆನಂದ ! ಆಗ ಹುಡುಗರು ಜೋರಾಗಿ ಕೇಕೆ ಹೊಡೆಯುವರು; ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕುವರು. ತೊಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಅವತಾರ ಆಗ ನೋಡಬೇಕು !

ಮಾದಿ ಹಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ

ಎಂಬ ಬಂದ ಮಾದಿ ಇಳಿಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಹುಡುಗರು ಗೆರೆ ಕೊರೆ ಕೊರೆದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವರು. ಹತ್ತನೆಯ ಗೆರೆಯನ್ನು ನೀರು ದಾಟಿ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಸಂತಸಕ್ಕೆ ಅಂಚೆಯಿಲ್ಲ. ನೀರು ಒಡ್ಡನೇರಿ ಬಂದು ಉರಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿದರಂತೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆನಂದ. ಆ ಕಡೆ ಸ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿ, ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳು, ಈ ಕಡೆ ಸಾಲಯ ಗುಡಿ, ಈಚೆಗೆ ಊರು—ಎಲ್ಲಾ ನೀರಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಂತೆಯೇ.

ಅಂತಹ ಸಂಭ್ರಮದ ದಿನಗಳನ್ನು, ನನ್ನ ಓರಿಗೆಯ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದ ಆ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ !

*

*

*

*

ಒಂದು ಸಂಜೆ ಐದು ಘಂಟೆ ಆಗಿತ್ತು. ಸಾಲೆ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಾಸು ಉಳಿದಿತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಹುಡುಗರು ಹೊರಗೆ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು. ಎಲೆಗಳು ಉಮರಿದವು. ಮೋಡಗಳು ಬಂದವು. ಗುಡುಗುಗಳು ಗುಡುಗಾಡಿದವು.

ಸಾಲೆಯೊಳಗಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೂಗು ಬಂದಿತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೆವು. ಆಗಲೆ ಮಳೆ ಜೋರಿನಿಂದ ಬರತೊಡಗಿತು. ಅಲಿಕ್ಕಲ್ಲನ ಗಾತ್ರ ದಷ್ಟು ಹೆನಿ. ಹಾ ಹಾ ಎನ್ನುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮಾದಿ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು.

ಸಾಲೆಯ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದು ಸಾಲೆಯ ಒಳಭಾಗವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬಿಡುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆಯೇ ?

ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಮಾದಿ ಸಾಲೆಯ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡ ತೊಡಗಿದಳು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. 'ಪಾಟೀಗಂಟು ತಕ್ಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿರಿ. ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು....ಹಾ.... ನಡಿರಿ. ಸಾಲೆ ಬಿಟ್ಟಿತು' ಎಂಬ ಅಪ್ಪಣೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಾಯಿಂದ ಬರತೊಡಗಿದಾಗಲೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಸಾಲೆಯ ಹೊಸ್ತಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾದಿಯನ್ನು ಬಿಡು

ಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು 'ಕೇಕೆ ಹಾಕ ಬಹುದಿತ್ತು. ಅವರೆ ಬೆತ್ತ ಬಂದು ಬೆನ್ನನಪ್ಪಿದರೆ..... !

ಸಾಲೆಯ ಆವರಣದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದೆವು. ಅಗಸೆಯ ಒಡ್ಡನೇರಿ ನಿಂತು ಮಾದಿಯ ಹೆರಹನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಅಜಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಜುಲಿನ ಹೊರೆ ಇಳುಬಿಕೊಂಡು ಆಶಾಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರೆ ನಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆ ಆನಂದವಾಗುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ನಮಗೇನೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ನಿರಾಸೆ ದಾಟಿ ಬರುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡದೆ ಮಾದಿ ಇಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಊರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಊರ ಜನ ಹೆಳ್ಳದಾಟಿಗೆ ನಿಂತವರನ್ನು ಊರಿನ ದಡಕ್ಕೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ನೀರಿನ ಏರಿಳಿತವನ್ನು ಗೆರೆ ಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಒಂದೆಡೆ ನಾನು, ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಿವ ಕಾಗದದ ದೋಣಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೆಪ್ಪ ತೇಲಿ ಬಿಟ್ಟೆವು. ಯಾರ ತೆಪ್ಪ ದೂರ ದೂರ ತೇಲಿ ಹೋಗುವದೋ ಅವರೇ ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳು. ವಿಜಯದ ಶರ್ಯತ್ತು ಹೊಡಿ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದೆವು.

ತೆಪ್ಪ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಮೇಳಿಗೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯ ತೊಡಗಿದವು. ಯಾರ ತೆಪ್ಪ ಮುಂದು ಮುಂದು ಸಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ?

ಉತ್ಸಾಹದ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೇಡಿಸಿದೆವು. ಕೇಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿದೆವು. ಕರತಾಡನದ ಮೇಲೆ ಕರತಾಡನವನ್ನಿಕ್ಕಿದೆವು. ವಿಜಯದ ಹಾರ ಇನ್ನೂ ಯಾರ ಕೊರಲನೇರಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ 'ಅಗೋ ನನ್ನ ದೋಣಿ ಮುಂದೆ....?' ಎಂದು ಶಿವನು ಕೂಗುತ್ತ ಜಗಿದಾಡತೊಡಗಿದನು. ಅಗೊಂದು ಘಟನೆ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ಅಮನೆ ಈ ನೆನಪಿಗೆ ಕಾರಣ.

ಶಿವನ ತೆಪ್ಪ ಮುಳುಗುವವರಲ್ಲಿದ್ದಿತು! ಆಗ ಆತ ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸ ಲೆಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಹಾರಾಗಿ ಕಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನನ್ನ

ಮಾದಿ ಹಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ

ಜೋಣಿಯಡೆಗೆ ಬೀಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆತ ಬೀಸಿದ ಕಲ್ಲು ಅವನ ತೆಪ್ಪಕ್ಕೇ ಬಡಿದು ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ಶಿವ ಸೋತು ಹೋದ !

ಅಂದಿನ ಸಂಜೆಯ ನೆನಪು ಸ್ಫುಟಿಪಡದಿಂದ ನನ್ನ ಬಾಳ ತೆಪ್ಪ ಮುಳುಗಿ ಹೋದಾಗಲೆ ಅಳಿಯುವುದು !

* * * *

ಬಾಲ್ಯದ ಆ ಆಟಗಳನ್ನು ಇಂದು ಮಾದಿಯೊಡನೆ ನಾನು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಆಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೋದ ಹೊತ್ತು ತಿರುಗಮ.

ಮಾದಿಯ ಆಜೆಗಿರುವ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಬಂದ ಎಂಟು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಜೊರಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಸಂಜೆಗೆ ಮಾದಿ ಪೂರಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿ ಬಂದಳು.

ಊರಿನ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಕೇಕೆಯ ಸಪ್ಪಳವೇ ಸಪ್ಪಳ. ಹುಡುಗರ ಚೀರಾಟ, ಹಿರಿಯರ ಕೂಗು ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದು ಹಳ್ಳಗರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನನಗೆ ಮಾದಿ ತುಂಬಿ ಬಂದಳೆಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದು ಅಗಸೆಯ ಬಡ್ಡಿನ ಮುಂದೆ ಮರಿ ಬಂದು ನಿಂತೆ.

ಅಗೋ, ಅದೇ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂದು ನಾವು, ತಮ್ಮ ಶಿವ ತಾಗದೇ ಮೋಣ ಬಿಟ್ಟು ಆಡಿದೆವಲ್ಲ ! ಅವನ ತಪ್ಪು ಮುಳುಗಿ ಮುಳುಗುವ ನಾವಿನ ದುರಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತೇ ?

ವಿಚಾರ ತೇಲಿ ತೇಲಿ ಬಂದವು. ಸುತ್ತು ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಹೆಂಗಳೆ ಯರನ್ನು, ದನಗಾಹಿಗಳನ್ನು, ಕರು ಮರಿಗಳನ್ನು ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಕಡೆಗೆ ದಾಟಿಸುವ ರಾರ್ಯ ನಡವೇ ಇದ್ದಿತು.

ನಾನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ದೂರದಿಂದ ಏನೋ ಒಂದು ತೆಪ್ಪ ತೇಲಿ ತೇಲಿ ಬರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಸಾಗಿ ಬಿದ್ದು ನೋಡಿದೆ.

ಏನದು ? ಅಂದು ಮುಳುಗಿದ ಶಿವನ ತೆಪ್ಪ ತೇಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿ ದೆಯೇ ? ನೋಡಿದೆ. ಅದು ಹತ್ತಿರ ಬರುವನಕೂ ನೋಡಿದೆ. ಶಿವನ ತೆಪ್ಪವೇ ?

ಅಲ್ಲ..... ! ತೆಪ್ಪ ಅಲ್ಲ. ಸುಡುಗಾಡದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಗೋರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಚಲ್ಲಿದ ಅವನ ಅಂಗಿ, ಶಾಲು ಕಂಟೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತೇಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿವೆ !

ನೋಡಿದೆ. ಹುಚ್ಚನಂತೆ ನೋಡಿದೆ. ಶಿವನ ಅರಿವೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹರಿವ ನಿರಿಸೊಂದಿಗೆ ಹರಿದು ಹೋದವು.

ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ತುಂಬಿ ಬಂದ ದುಃಖದೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿದೆ. ನೂದಿ ಹೆಳ್ಳ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ ಈ ನೆನಪು ಕಾರಂಜಿಯಂತೆ ಪುಟಿ ಪುಟಿದು ಬಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಮಂಜುಗೊಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ !

ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು

ಅಸೆಯೊಂದು ಅನ್ಯತ ಮಂತ್ರ. ಅದರ ನೆರವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಪಡೆಯದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಎಂಥದೊ ಕುತ್ತು ನಮಗಾಗಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದರೂ ಅದು ನಮಗೆ ಕತ್ತಲು. ಅದರೂ ಅಸೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋಗುವ ನಾವು ಕತ್ತಲನ್ನು ಬೆಳುದಿಂಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬೇನೆ ಬಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರನ್ನು ಎಳೆಯುವನಕೂ ಅವನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತೇವೆ. ಉಸಿರು ನಿಂತ ಮೇಲೂ ನಾಡಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅದು ತಪ್ಪೇನು ?

ಮಕ್ಕಳ ಭವಿತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಡೆದವರಿಗಿಷ್ಟು ಅಸೆ ! ತಮ್ಮನನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಪರವಾರಿಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಮನೆಯವರಲ್ಲರೂ ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ತಾಯಿಗೆ ಮುಂಜಾವಿನಿಂದಲೂ ಸಮಾಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಮ್ಮನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಮಾತನಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವರು. ಆತನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವವರೆಗೂ ' ಜೋಕೆ ' ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಹೇಳಿದರು ತಾಯಿ !

ಮನೆಯ ಅಂಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ತಮ್ಮನ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ, ಅವರ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಪಯಣಿಗನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ನಡೆದೆವು. ಅಪ್ಪ ಹೇಳುವ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ನಾನು ಮೂಕನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಮ್ಮ ' ಹೊಂ ' ಗೊಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಿಂದುಳಿಯಿತು. ಸ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿ ಸರಿಯಿತು. ಕೆರೆಯ ಒಡ್ಡು ಬಂದಿತು. ಮೂವರೂ ನಿಂತೆವು. ಅಪ್ಪ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

‘ ಆರೋಗ್ಯ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಲಿ. ’

‘ ಹೊಂ. ’

- ‘ ಓದು ಮಿತಿಯಾಗಿ ಸಾಗಲಿ ’
 ‘ ಹೂಂ ’
 ‘ ಒಳ್ಳೆಯವರ ಸಹವಾಸವಿರಲಿ ’
 ‘ ಹೂಂ ’
 ‘ ಗುರುಜನಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿರು ’
 ‘ ಹೂಂ ’
 ‘ ಮುಂದಾಗುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡು ’
 ‘ ಹೂಂ ’
 ‘ ನಿನ್ನ ಎಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಸೆ ’
 ‘ ಹೂಂ ’

ಅಪ್ಪನ ಉಪದೇಶ ಇದು. ಅವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮನ ಭಾಷೆ. ನಾನು ಮೌನದಿಂದ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

‘ ಹೊತ್ತು ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಹೋಗು ’ ಎಂದರು ಅಪ್ಪ. ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ನಮಿಸಿತು. ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋದ. ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಕಂಠ ತುಂಬಿತ್ತು.

* * * *

ಅಸೆಗುಂಬಳಕಾಯಿ ಹಿಡಿದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಡುವವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಇರಬಲ್ಲದು ! ಬಳ್ಳಿಯ ನೆರವಿನಿಂದ ಗಿಡದ ಮೇಲೆರುವವನಿಗೆ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಎಲ್ಲಿಯದು ? ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ನಮುದ್ರ ಹೊಯ್ದಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅನುಗೋಲು ಕಳೆದಾಗ ಅಂಧಕ ‘ ಮರುಪಳಿಸಿ ’ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಾನು ನೆಚ್ಚಿದ ಆಸೆಬಟ್ಟಲು ಬೋರಲಿಟ್ಟು ಹೇಗಾಗಬೇಡ ?

ತಾನು ಕಲಿಯಲು ಹೋದ ಊರಿನಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ತಮ್ಮ ಮಸಣಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ವಿಧಿಯ ಆಸೆ ಅಂತಿತ್ತು.

ಅದೇ ಊರಿನ ಸಾಲೆಗೆ ಅಪ್ಪ ವರ್ಗವಾಗಿ ಹೋದ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತು. ‘ವಿಧಿಯ ಆಜ್ಞೆ’ಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು

ಗಾಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆ. ನೋವಿನ ಮೇಲೆ ಏಟು. ಬೋರಲಿಟ್ಟ ಆಸೆ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಕಲ್ಲು.

ತಂದೆಯನ್ನು ಅಗಸೆ ಬಾಗಿಲ ತನಕ ಕಳುಹಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ನಡೆದೆ. ಅಗಸೆ ಬಾಗಿಲು ಬಂದಿತು. ನಿಂತೆ.

‘ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾ ’ ಎಂದರು ಅಪ್ಪ. ನಾನು ಮೌನವಾಗಿದ್ದೆ. ‘ ಬಾ. ನಿಲ್ಲಬೇಡ ’ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದರು. ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ! ಮೌನವಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಾಗಿದ್ದೆವು. ಸ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿ ಬಂದಿತು.

‘ ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತೇನೆ ನಿಲ್ಲಿರಿ ’ ಎಂದೆ. ‘ ಆಂ ’ ಎಂದರು ಅಪ್ಪ. ಅವರ ಉಸಿರು ಎಂಥದೊ ಕುತ್ತದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದಂತೆ ತೋರಿತು. ‘ ಹೋಗಿ ಬರಿ ’ ಎಂದು ನಮಿಸಿದೆ. ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ನೀರು ಅಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಿಗಿ ದೂತನಾಡಲು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಳಿ ಹೊರಳಿ ನೋಡುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ಹೋದರು.

ನಾನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ದೂರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ‘ ತಿರುಗು ’ ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಕೈ ಬೀಸಿದರು. ಆಗ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು.

ಸೋತು-ಗೆದ್ದ ಗೆಳೆಯರು

ವರ್ಣಾಕೃಲರ ಫಾಯನಲ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯ ದಿನ ! ಚಂದೂನ ಕೈಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕಾಗದ ಬಂದಿತು. ಓದಿದ. ಒಹು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಓದಿದ. ಕೊನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅರ್ಧ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವನ ಹಿಗ್ಗು ಅಳತೆ ಮೀರಿ ಹೋಯಿತು. ಸರಿ. ನಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟ. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಬಿನ್ನಸ್ಸು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಕೊಂಡ. ಹಾರಾಗಿ ಕೈಗಳನ್ನು ತೀಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರ ಕಾಗದಗಳ ಮೇಲೆ ಲೇಖನಿ ಸರಸರನೆ ತೀಡತೊಡಗಿದ. ಓದಿನ ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನೂ ತಾನೂ ಕೂಡಿ ಬಿಡಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಬೀಳಬೇಕೆ ?

ಕೊಟ್ಟ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮುಕ್ಕಾಲು ತಾಸು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಉತ್ತರ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮುಗಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಬಾಸು ಎಷ್ಟೆತ್ತರವವರಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು ? ಜಗತ್ತು ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿರಬೇಕು ? ಚಂದಣ್ಣ ಗುಣಿಸಿಯೇ ಗುಣಿಸಿದ. ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಯೇ ಹಾಕಿದ. ಅಂತೂ ಮುಗಿಲೆತ್ತರವವರಿಗೆ ಹಾರುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮುಗಿಲಾಚೆಗಿದ್ದವನ್ನು ಆತ ಅರಿಯದೆ ಹೋದ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆದರಿ ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬ ಮಾಡಿದ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಂಡು ಬಂದಷ್ಟು ಸುಖ ಅವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಂತೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆದರೂ ಒಂದಿನಿತು ಅಶಾಂತಿಗೆ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇಂಬಿತ್ತು !

ಚಂದೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಟ್ಟಡದ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಾವನೆಯ ಗರಿ ಹೆರಹಿ ಸುತ್ತು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿದ್ದ. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹಾರುತ್ತ ಹೊರಟ ಹಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋದೀತು ? ಬಾನಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಚಂದಣ್ಣನ ಉಹೆಯ ಹಕ್ಕಿ ರೆಕ್ಕೆ ಸೋತು ಕೊನೆ ಗೊಮ್ಮೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆಂಬುದರ ಅರಿವು ಅವನಿಗೆ ಆಗ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಹೊತ್ತು ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿತು. ಎರಡನೆಯ ಗಂಟೆಯೂ ಹೊಡೆಯಿತು. ಚಂಡೂ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗನ ದಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದ. ತಡ ಏಕೆ ಮಾಡಿದನೋ ಎಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಬಾರಿ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅವನ ಗೆಲೆಯ. ಕೊನೆಗೆ ತಾನೇ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಮೊಗವಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ.

ಶಿವಣ್ಣ ಸನ್ನೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಗದ ಮಸಿಕುಡಿಕೆಯನ್ನು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ: ಒರುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಂದಣ ಅವನಿಗಾಗಿಯೆ ಕಾಯ್ದ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಂಗಡಿಗನ ಬರವನ್ನು ಕೋರಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಎಂದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಪರೀಕ್ಷೆ ಮೂರಿಯಾಗಿ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಉಮೇದವಾರರೆಲ್ಲ ಹಾಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಶಸಿಸುತ್ತ ರೈಲಿದ್ದ ಮಸಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿಗವಳಿ ಸುತ್ತ ಹೋದರು. ಕಾಗದ ದಾರಿಗುಂಟು ಹರಿಯುತ್ತ ನಗುತ್ತ ಕೆಲೆಯುತ್ತ ಹೋದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಪರಿ ಕ್ಷೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ಉತ್ತರ ಕಾಗದದ ಸುರುಳಿ ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊಹರನ್ನಿಟ್ಟಿ ಅಂಚೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿ ಅವರೂ ತೆರಳಿದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಆದರೆ.....ಆದರೆ.....! ಇಬ್ಬರ ಪಾಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಟ್ಟಡದಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಶಿವಣ್ಣ ಚಂದಣ ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಏನೇನೂ ತಾಳೆ ಹಾಕುತ್ತಲಿದ್ದರು. ತಲೆ ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರು, ಮಾಡಿಯೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಂತೂ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಬರಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು.

ಚಂದಣನ ಉತ್ತರ ತುಂಬ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ತರ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಸೆಯೂ ಉಂಟು. ಶಿವಣ್ಣನ ಉತ್ತರ ಅಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅವನೂ ಪಾಸಾಗುವನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಥಿ ಇಂತು ವಂಚಿಸಬೇಕೇ? ಒಂದು ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದವರು, ಒಂದೆ

ಪುಸ್ತಕ ಓದಿದವರು, ಒಂದೆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಓದು ಮುಗಿಸಿ ತಿರುಗಾಡಿ ದವರು; ಎಲ್ಲ ಉತ್ತರ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಈ ವರೆಗೆ ಒಂದೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬರೆದವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯ ದಿನವೇ ಎರಡು ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕೇ ?

ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವಿಚಾರ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಗಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಬಿಡಾರವಾಗಿ ಬಹಳ ಬಹಳ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಶಿವಣ್ಣ ಸರಿಗಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಬ್ಬರ ವಿಚಾರಗಳು ಮೇಲೆಗೂಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂದಿನ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿಜ ಹೆಚ್ಚು ಅಲ್ಲ ಅವರು. ಕಾರ್ಯರಂಗದ ಬಲೆಯನ್ನು ದೂರ ಹರಟಿ ಹಿಗ್ಗಿದರು. ನಕ್ಕರು. ಗಂಭೀರವಾದರು.

ಉದಯದಲ್ಲಿ ಚಂದೂ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟ ಮೋಟರನ್ನೇರಿದ. ಶಿವಣ್ಣ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದು ಮೋಟರದವರೆಗೆ ಬಂದು ಇನ್ನೂ ಮಾತುಕತೆ ನಡಸಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಮೋಟರು ಬಿಡುವವರೆಗೂ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಗಡಿ ಚಲಿಸಿದಾಗ ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಗೆಲೆಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಬರಲು ಎಂದಿಗಿಂತಲೇ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟು. ಗೆಲೆಯ ಮೌನದಿಂದಲೇ 'ಹೂಂ' ಎಂದು ಕೈ ಬೀಸಿದ. ಮೋಟರು ಗಡ ಮಾರ್ಗ ನಡುವೆ ಮರಿಯಾಗು ವನಕೂ ಚಂದು ಕಿಡಕಿಯ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮೊಗ ಇಣಕಿಬಿಟ್ಟು ಗೆಲೆಯನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದ.

ಶಿವಣ್ಣ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.

ಶಿವಣ್ಣನನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮೋಟರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿತ್ತು. ಗೆಲೆಯನಿಂದ ಅಗಲಿದ ಅವನ ಹೃದಯ ಕಲಮಲಗೂ ಕೊತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಲವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವೇದನೆ ಅವನನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಕೋ, ಅದು ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ !

ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಗೆಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಶಿವಣ್ಣನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಂಶಯ ! ಎಂತಲೇ ಅವನು ಮೋಟರು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಂದ, ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಂದ, ಹಿರಿಕಿರಿಯರಿಂದ ಮುಖ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ. ಚಂದಣ್ಣನ

ಇದಿರಿಗೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಅಡಿ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯವರಿಗೂ ಬರೆದು ತಿಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಶಿವಣ್ಣ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾದೆವು. ಇಂದು ನಾಳೆ ಬಂದಾನೆಂದು ತಾಯಿ ದಿನವೂ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಅಂಚೆಯವನು ಬಂದು ಚಂದಣ್ಣ ಬರೆದ ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟ. ಗೆಳೆಯ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಊರಿಗೆ ಬರಲು ಆ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಶಿವನಲ್ಲಿ? ಚಂದಣ್ಣನ ಊರಿಗೆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಆಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದೆವು. ಹೋದವನು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದ.

ಶಿವನ ಕೊನೆಯ ಉತ್ತರ ಕಾಗದ ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಸಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಾರೊ ಅವನನ್ನು ಹೆಳ್ಳದ ಸೇತುವೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರಂತೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕಣೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರಂತೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಕಣವೆಯ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿಳಿದುದನ್ನು ಕಂಡರಂತೆ. ನಾವು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತು ಕಡೆಗೂ ಆಳು ಬಿಟ್ಟಿವು.

ಹೋದ ಆಳು ತಿರುಗಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಪರಿಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಳು ದುರ್ಬೈವ! ಶಿವನು ಪಾಸಾಗಿದ್ದ; ಚಂದಣ್ಣ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಊರು ಊರು ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ಶಿವ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ತಾಯಿ ಅವನ ಮೈ ಕೈ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದರು. ದೇಹ ಬದಲಾಗಿರೋ ? ತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕುಳಿ ಸೇರಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಉತ್ಸಾಹದ ಸಹಿತದಿಂದ ಅವನು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಲಿಂದ ಅಪ್ಪೊಂದು ಬದಲಾಗಿ ದೇಹ ನೋಡಿ ನಾವು ಕೆಡುಕೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹಣೆ ಹಣೆ ಗಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಹಾಳು ಓದು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ? ಶಿವನ ಸುಖ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಮಣಿಗೆ ಓದು ? ಹೀಗೆ ಏನೇನೂ ಅವನು ಅಡಿಕೊಂಡರು.

ಶಿವಣ್ಣ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳನ್ನಪ್ಪಳಿಸಿದರೂ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಹೆಡೆದ ಕರುಳು ಮಿಡುಕಿದಂತೆ ದಾಯಿಯ ಕರುಳು ನುಡಿದಿತೇ ?

ಶಿವಣ್ಣನ ಉತ್ಸಾಹದ ವಸಂತಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಅವನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮಾಗಿ ಬಂದಡರಿತು. ದೇಹ ಕುಸಿಯತೊಡಗಿತು. ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದಿನ ಕನಸು ಕಟ್ಟುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲೊಲ್ಲನು.

ಚಂದಣ್ಣನ ಗತಿ ಏನು? ಅಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಟ್ಟಡದಿರಿಸಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಇಬ್ಬರೂ ಹೆರಹಿದ ಕಾರ್ಯದ ಒಲಿ ಏನೇನು ಹಿಡಿಯಿತು? ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ—ಇಬ್ಬರೂ ಪರೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು ಬಂದು ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ ಆ ರಾತ್ರಿ—ಎಂತೆಂತಹ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಿರೆಯಲ್ಲ! ಶಿವಣ್ಣ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಡಿ ಮುಳುಗಿದ.

ತಮ್ಮನಿಗೆ ಬಿವಧ ಕುಡಿಸಲು ಹತ್ತಿರ ಜೋದಾಗ ಅವನು ಧ್ಯಾನ ಪರವಶನಾದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅವನು ಚಿಂತನೆಯ ಚಿಂತತೆಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿದ್ದ. ಗಿಳಿಯು ಪಂಜರದೊಳಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಚಂದಣ್ಣನ ಬಗೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದೆವು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಪಜಯ ಅವನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಚಂದಣ್ಣ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮರದ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಜೀಗಿ, ಗರಿಗೆದರಿ ಬಾನಿನೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅವನ ಆತ್ಮವು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ವಿಶ್ವದ ಅನಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅದರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಚಂದಣ್ಣನೂ ಹೋದನಂತೆ!

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾವು ದಿಘ್ವಾಡರಾಗಿ ಒಬ್ಬರ ಮುಖ ಒಬ್ಬರು ನೋಡಿದೆವು.

ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳೆಯರು! ಒಬ್ಬನು ಬಾಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಸಾವನ್ನು ಗೆಲಿದ. ಕೊನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ 'ಓ' ಗೊಟ್ಟರು.

ತಾಯಿ ಕಂಡ ಕನಸು

ತಾಯಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಾಯಿಗೆ ಒಂಧು ತುತ್ತು ಇಡುತ್ತ ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವನಕೂ ತಾಯಿ ಮೌನ ವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಅವರೇನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದರೆಂದು ತೋರಿತು. ಆದರೂ ವಿಚಾರ ಒಳಗೊಳಗೇ ಬೇಗುದಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ನಾನು ಕೇಳಿಯೆ ಬಿಟ್ಟೆ.

‘ ಎನದು ತಾಯಿ? ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀಯಲ್ಲ ? ’

‘ ಎನಿಲ್ಲವ್ವ. ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಕನಸು ಬಿದ್ದಿತ್ತು ? ’

‘ ಹೃಂ ಅದೇ ಸರಿ. ದಿನವೂ ಒಂದು ಕನಸು ’

‘ ಇಲ್ಲವ್ವ. ನನ್ನ ಕನಸು ಸುಳ್ಳಾಗುವದಿಲ್ಲ ’

‘ ಸರಿ. ಹೇಗೆ ಸುಳ್ಳಾದೀತು ? ನಿಮ್ಮ ಕನಸು ಕೇಳಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಬಿಡುವದೇನಿಹ. ’

‘ ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ, ತಮ್ಮ! ನನಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆ ಇದೆ. ’

‘ ಎನದು ಹೇಳಿ ಬಿಡು ಅವ್ವ. ’

‘ ಹೇಳಲೇ ಬೇಡವೋ ಅದನ್ನೇ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ಹೇಳಿಯೆ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಕೋಳಿ ಕೂಗಲು ಆಗಲೆ ಸುರುವು ಮಾಡಿ ದ್ದವು. ಆಳು ಮಗ ಬಂದು ದನ ಕರುಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮೇವು ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗೊಂದು ಕನಸು ಬಿತ್ತು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕನಸು ಎಂದೂ ಹುಸಿ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ’ ತಾಯಿ ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕ ತೊಡಗಿದರು.

ಆಗ ಉಪ್ಪು ನೀರು ಅಡುಗೆಯೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಹೋಯಿತು. ‘ ಬಾಳುವೆ ಯೆಲ್ಲ ಉಪ್ಪು ನೀರು ’ ಎಂದು ಒಲೆ ಕೂಗಿತು. ಗಂಟಲಲ್ಲಿದ್ದ ತುತ್ತು ನಂಜಾಗಿ ತೋರಿತು ನನಗೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕುಡಿದು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

‘ ಅದೇನೆ ಇರಲಿ. ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡು ತಾಯಿ, ಹೇಳೋದನ್ನು ’ ಈ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು.

‘ ಗಂಟೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪನೊಬ್ಬ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಗಾಡಹತ್ತಿದನು. ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು ಅವನ ಮುಖ ಮುದ್ರೆ. ಅವನು ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ ವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಯ ಜೋಳಿಗೆ. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಂಕುಶ. ಹೆಣೆಯ ಮೇಲೆ ಭಸ್ಮ. ನಡುವೆ ಒಂದು ಚಂದ್ರದ ಬಟ್ಟೆ. ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತ, ಅಂಕುಶವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲವೆ ಶಾಪ ಕೊಡಲೋ ಎಂದು ಒದರ ಹತ್ತಿದನು. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಚಿಲ್ಲರು ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ‘ ಸ್ವಾಮೀ ಚಿಲ್ಲರಿಲ್ಲ ’ ಎಂದು ಅವರೂ ಹೇಳಿದರು, ನಾನೂ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ಸಿಕ್ಕಾ ಪಟ್ಟಿ ಚೀರಾಡಿದ. ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಹಾನಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದ. ನಾನು ಕೈಕಾಲು ಬಿಟ್ಟೆವು. ‘ ಸ್ವಾಮೀ, ಮತ್ತೇನು ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳಿ. ಕಾಳು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಬಿಡಿ ಕಾಸು ಇಲ್ಲ ’ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆವು. ಆತನಿಗೆ ಸೈರಣೆ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಕುಣಿಯ ಹತ್ತಿದ. ’

‘ ಮುಂದೇನು ಆಯಿತು ಹೇಳು ಅವ್ವ ? ’

‘ ಆತ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ಕೇಳಿದ: ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹೋಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಡಿರಿ ಎಂದ. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಕೊಡದೆಂದೆ. ಆದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಯ್ಯಪ್ಪ ನಗುತ್ತ ಹೋದ. ಅರಿವೆ ಕೊಡಬಾರದಪ್ಪ. ಕೊಡಬಾರದು. ಏನು ಆಗುತ್ತದೆಯೋ... ’

‘ ಹೌದೇ, ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಬೇಡಿರೆಂದು ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ ? ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ತಂಪಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅಳುವುದನ್ನು ಕಂಡು. ’

‘ ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಲಿಪ್ಪ. ಇನ್ನೂ ಏನು ಕಾದು ಕುಂತದೊ ! ’

‘ ಏನು ಆಗೋದು ಆಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಕಷ್ಟ ಕಾದು ಕುಂತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ! ’

ನಾನು ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುವಾಗಲೇ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು 'ಒಳಗೆ ಯಾರಿದ್ದೀರಿ? ಅವ್ವಾ, ಕಾಲಿಗೆ ನೀರು ತಾ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ತಾಯಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬಡೆಯುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಶಿವನಿಗೆ ನೀರು ಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು, ಶಿವನು—ಇಬ್ಬರೂ ತಾಯಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ರೊಟ್ಟಿ ಯನ್ನು ತಿಂದು ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೆವು. ಆಗ ನನಗೆ ತಾಯಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟುದು ಕೇಳಿತು.

*

*

*

*

ತಾಯಿ ಕನಸು ಕಂಡ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೆ ಕೆಟ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳೊಂದೂ ನನಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ವಾಯು ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಇದೇ ವಿಚಾರ. ಭಾವಿಕತನದಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಇಡಬೇಕೆ? ಕನಸು ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಕ್ರಯ ಪಟ್ಟಿಯೆ? ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದಿದೆ. ಕೆಲ ಉತ್ತರಗಳು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪರವಾಗಿಯೂ, ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ತೋರಿದವು.

ಒಂದು ಸಂಜೆ ಈ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಇನ್ನೂ ದೀಪ ಹೆಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಕವಿದಿತ್ತು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. 'ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೋ? ದೀಪವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಬಾರದೆ?' ಹೀಗೆ ನುಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದೆ. ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ದೀವಿಗೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾಯಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡೆ! ಆ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎದೆಯನ್ನು ಇರಿದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ತಾನೆ ಹಸನುಗೊಳಿಸಿದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತುಂಬ ಕುಂಕುಮ ಹರಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕೆಂಪಾದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಗುಂಪು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಅಕ್ಕಿಯ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ಬೂದಿ. ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಊದಿನ ಕಡ್ಡಿ. ಇದೇನು ಎನ್ನುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅವರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಹಣೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 'ನೋಣ ಬೂದಿಯನ್ನು

ಮುಟ್ಟಿತಪ್ಪ. ಶಿವನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿವೆ. ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ.....
ಶಿವನೇ..... ? ,

‘ ಛೇ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಲಿ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಲಾರೆ ’ ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೊರ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಬಂದೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ನಾನೇ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದೆ. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಹಬ್ಬಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯು ಕುಡಿಯಿಟ್ಟಂತೆ ನನ್ನ ಮನದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ‘ ಶಿವನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿವೆಯೆಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳಿದರಲ್ಲ ! ’ ಎಂದು ನನಗೆ ನಾನೆ ನುಡಿದು ಹೊರಗಿನ ಪೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಪೋಲಿಯ ತುಂಬ ಕತ್ತಲು. ಶಿವನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಕಾಲು ಸವರುತ್ತ ಪೋಲಿಯ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿದೆ. ಶಿವನು ಕಾಲು ಮಡಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ. ಮೈ ಮೇಲೆ ಹೊದೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಾಲನ್ನು ಸರಿಸಿ ಮೈ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ..... ! ಮೈ ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಬೆಂಕಿ !

* * * *

ಶಿವನ ಬೇನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಟವಾಡಿಸಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಇಳಿ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಮಲಗಿದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆತನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದೆ ತಮ್ಮ ತುಂಬಿದ ಹೃದಯದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ. ‘ ಶಿವನು ಎಷ್ಟು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದ್ದಾನಪ್ಪ ’ ಎಂದು ನನಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಆತನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಒದ್ದೆಯಾದ ಅರಿವೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಊರಿ ಬಂದಿತು.

ಆಗಲೆ ಊರ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಯಲು ಹೋದ ಅಪ್ಪ ಪೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಊರ ಜನ ಶಿವನನ್ನು ‘ ಮಾತನಾಡಿಸ ’ ಲಿಕ್ಕೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದರು.

‘ ಈಗ—ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ—ಎಂದು ಕಾಲಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ’ ಎಲ್ಲರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಾತು ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ತಾಯಿ ಕಂಡ ಕನಸು

‘ ತಾಯಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ? ನೀರು ಬಿಡಲಿ. ಕರೆಯಿರಿ ’ ಎಂದರು ಕೂಡಿದ ಜನ.

ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ‘ ಅವ್ವಾ....ನೀ....ರು.... ’ ಎಂದು ಶಿವನು ಮೊದಲ ನೆಯ ಉಸಿರು ಎಳೆದನು. ಅದುವೆ ಕೊನೆಯದೂ ಆಯಿತು.

ತಾಯಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಅಯ್ಯನವರ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋದೆ. ಅಯ್ಯನವರು ಭವಿಷ್ಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ತಾಯಿ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ !

‘ ಶಿವನು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ನೀರು ಬಿಡು ಬಾ ತಾಯಿ ’ ಎಂದು ನಾನು ಉಸಿರನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದೆ ನಾನು ಈ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ತಾಯಿ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ನಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಾಯಿ ಅಳುವುದು ಕೇಳ ಬಂದಿತು.

‘ ಕನಸು ನಿಜವಾಯಿತೇ..... ? ’

ಮಸಣದಿಂದ ಮನೆಗೆ

ತಮ್ಮ ಶಿವ ಓದು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವಂದು ಹಾಲು ಮಾರುವ ಹುಡುಗಿ ಚಂದ್ರಾ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದಳಂತೆ! ಒಬ್ಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ದಿನವೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಶಿವಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡುವುದೊಂದೇ ಅವಳ ದಿನಗಲಸದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಸರಿಯಾಗಿ ಮೂರು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿದಾಗ ಮೋಲಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು 'ಶಿವಣ್ಣ' ಎಂದು ಚಂದ್ರಾ ಕೂಗಿದರೇನೆ ಶಿವನ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸ ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಚಂದ್ರಾ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಗದೆ ಹೋದಳೆ ಅವನ ಓದು ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಮತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು.

ಚಂದ್ರಾ ಶಿವಗೆ ಬರೀ ಹಾಲು ಮಾರುವ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನೊದನೊದಲು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರು ಪರಕೀಯರಂತೆ ನೆಟಿಸಿದರೂ ಬರಬರುತ್ತ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಅಕ್ಕ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಬಾನ್-ಬಯಲು, ಜಲ-ನೆಲ ಮೌನದಿಂದ 'ಮಮತೆ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೇ? ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು ?

ನಾವೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರಾನ ಪರಿಚಯ 'ಹೇಳು' 'ಇನ್ನೂ ಹೇಳು' ಎಂದು ಶಿವನನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಿದ. ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಪಾರ್ವತಿಯ ನಿಲವನ್ನೇ ಅವಳು ಹೋಲುತ್ತಾಳೆಂದು ಶಿವನು ತಾಯಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಅವನು ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮೈ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. 'ಒಯ್ದವನು ಕೊಡಬಲ್ಲ' ಎಂದುಸುರಿದತು ತಾಯಿ. ಮೌನದಿಂದಲೇ 'ನಿಜವಿರಬೇಕು' ಎಂದೆ ನಾನು.

“ಓ, ಆ ಕೊನೆಯ ದಿನ ನಾನು....ನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆಂದು ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನಾದಿನ, ಚಂದ್ರಾ ಸಣ್ಣ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು

ಎನ್ನು ಹೇಳಲಿ ? ” ಎಂದು ತಮ್ಮನು ದುಃಖದ ನಿಮಿಷವೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ನಾವು ‘ ಹೊಂ ’ ಗುಡುತ್ತ ಕೇಳಿದೆವು.

“ ಮುಂಜಾನೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾ ಬರುವ ದಾರಿ ನೋಡಿದೆ. ಒಂಬತ್ತುವರೆ ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ಹತ್ತು ಹೊಡೆಯಿತು. ಹನ್ನೊಂದು ತೀರಿತು. ಸಂಜೆ ಎರಡು ತಾಸು ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿವರೆಗೂ ಚಂದ್ರಾ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಲೆ ಅವಳ ದಾರಿ ನೋಡಿದೆ. ‘ ಸರಿ. ಹಾಲು ಉಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಲ್ಲ ’ ಎಂದು ಮಧ್ಯೆ ಆಗಾಗ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆ. ‘ ಛ. ಇಂದೆ ಉಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಲ್ಲವೇ ? ’ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವಳು ಬರದ ಕಾರಣ ಬೇಗ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂಟುವರೆ ತಾಸು ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸಿದಾಗ ಒಂದು ವಿಚಾರ ತಟ್ಟನೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ‘ ನಾಳೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಈ ಊರಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಾ, ನಾಳೆಯ ನೀನು ನನಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಕೊನೆಯ ದಿನ. ಹೊರಡುವ ದಿನಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಕೆಲಸ. ಇನ್ನೇನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ? ಮರೆಯಬೇಡವ್ವಾ ! ’ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ತಿಳುಹಿಸಿದ್ದೆ. ಚಂದ್ರಾ ಅದಕ್ಕೇನೆ ತಡ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅಗಲುವ ದಿನ ಬಂದಿತಲ್ಲ ಎಂದು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳದ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧ. ಮರೆಯುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗಿರಬೇಕು ಅವಳಿಗೆ. ಹೀಗೆಯೇ ನಾನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೆ ಇರುವಾಗ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಗಡಿಯಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಿಂದ ಯಾರೋ ಕೂಗಿದಂತಾಯಿತು. ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋದೆ. ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೈಲೊಂದು ಹಾಲಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಬಂದುದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ‘ ಹಾಲು ಬೇಕೆ ’ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ ಅವಳು. ನಾನೇ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ‘ ಚಂದ್ರಕ್ಕ, ಹಾಲು ’ ಎಂದೆ. ಮಾತನಾಡದೆ ತಂದುದನ್ನು ಸುರುವಿದಳು. ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನಾಡಲಿಕ್ಕಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಚಂದ್ರಕ್ಕ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮಾತು

ವಿಷಯಸೂಚಕಗಳು

ಮುಗಿಸಿ ' ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ, ಅಪ್ಪ ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುಗಿ ಹೊರಟವಳು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ' ಶಿವಣ್ಣ ' ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ನಾನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿದೆ. ' ಶಿವಣ್ಣ, ಚಂದ್ರಾ ನಿನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳೆಂದು ತಿಳಿ. ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ ! ಅವಳೇ ನಾನೆಂದು ನಂಬು. ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಂಡಾಗ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಬೇಡ. ನಿಂತು ಒಂದೆರಡು ಮಾತನಾಡು. ಅದನ್ನೇ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಈ ಅಗಲುವಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗಿ ಬಾಪ್ಪ. ಚಂದ್ರಾ ಮನೆಯವಳೆಂದು ತಿಳಿ ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಿರುಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ನಾನೂ ತಿರುಗಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ನೋವದು !

“ ಹಾ. ಒಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರಾನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದೇ ಸರಿ. ನಮ್ಮ ಊರು, ನಮ್ಮ ಮನೆ, ನಮ್ಮ ಹೊಲ ಎಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು ”

ಶಿವ ಇಂತು ಉದ್ದೇಗದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಾವೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತುಂಬ ಕೇಳಿದವು. ಅಂದು ಮನೆಗೆ ಹತ್ತಿರದವಳೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಸೇರಿದಂತಾಯಿತು. ಚಂದ್ರಾನನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ. ಕಾಣದ ಚಂದ್ರಾ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಮತೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತೋರಿದಳು. ಹೋದ ಪಾರ್ವತಿ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದಳೆಂದು ಅಂದು ತಾಯಿ ಅದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಅಂದರಲ್ಲ !

*

*

*

*

ಚಂದ್ರಾನ ಪರಿಚಯ ಮೇಲಿನಂತೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಕೆಲ ದಿನ ಉರುಳಿದವು.

ಅದೊಂದು ದಿನ ಮನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವೆಲ್ಲ ಮಾತು ಕತೆಯಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ತಾಯಿ

ಹೌರಾಗಿ ಚಂದ್ರಾನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆತ್ತಿದರು. 'ಹೌದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವಳ ಸುದ್ದಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ !' ಎಂದೆ ನಾನು.

ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಹಾಲು ಸುಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಬಂದಿತು. ತಾಯಿ ಬೇಗನೆ ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಿದರು. ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿತಂತೆ !

ಒಳಗೆ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾಯಿ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಆಗಲೆ ಜವಾನನೊಬ್ಬ ಬಂದು ಲಕ್ಕೋಟಿಯೊಂದನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗತ್ತ. ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಓದಿದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರಳಿದವು. ಹೃದಯ ಹಿಗ್ಗಿತು. ಉಕ್ಕಿಬಂದ ಆನಂದವನ್ನು ತಡೆಯುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಹೋ' ಎಂದು ಬಿಟ್ಟೆ. 'ಏನದು ?' ಎಂದರು ತಾಯಿ. 'ಅದೇನು ಸಂತೋಷವೋ?' ಎಂದು ಶಿವ ಕುತೂಹಲಿಯಾದ. 'ಏನು ಹೇಳಬಾರದೇನೋ ?' ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದರು. 'ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೇಳಿ ಬಿಡಲೇ ?' ಎನ್ನುವಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ಅನುಭವ ನನಗಾಯಿತು. ಈಗಿಲ್ಲ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಎಂದುಕೊಂಡು ಜವಾನ ತಂದ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದೆ.

"ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರಿನಿಂದ ಮೂರು ಮೈಲಿಗಳಾಚೆಗಿರುವ ....ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮದುವೆ ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ—ತುಲಸಿಯ ಲಗ್ನದ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ" ಇಂತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮುಂದಿಟ್ಟ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಓಡಿ ಸುಖಿಸಿದರು.

ಮಂಗಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದ ಜವಾನನಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿಯಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡುವಾಗ ತಾಯಿ ಏನೇನೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ನಾನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತ ಮೌನದಿಂದ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಜವಾನ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ "ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿ

ಅಪ್ಪ. ಮುಂದಿನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಚಂದ್ರಕ್ಕ, ಅವರ ತಂದೆ ತಾಯಿ ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಬಾಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. " ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೆ 'ಹೊಂ' ಎಂದೆವು. ಜವಾನನು ಚಂದ್ರಕ್ಕನಿಗೆ ನಾವು ಬರುವೆವೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಲು ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಚಂದ್ರಕ್ಕನ ಮದುವೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂದು ವಾರ ಉಳಿಯಿತು. ಅವಳ ಮದುವೆಗೆ ಯಾರು ಹೋಗುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕೆಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ತಾಯಿಗೆ ಮನೆಯ ಆಡಳಿತವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಒಂದಿನಿತು ಅನನುಕೂಲ. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸ. ಓದು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಕೆಲಸ ನನಗೂ ಉಂಟು. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮತಗಳನ್ನು ಶಿವನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟೆವು. ಚಂದ್ರಕ್ಕನ ಮದುವೆಗೆ ಶಿವನು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಠರಾವು ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ವಾಸಾಯಿತು.

ಸೋಮವಾರ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕ್ಕನಿಗಾಗಿ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಹಿರಿಯರ ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಶಿವನು ಕೆಂಪೇರಿಯನ್ನೇರಿ ಮದುವೆಯ ನಿಬ್ಬಣೆಗರ ಗುಂಪನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡನು.

ಚಂದ್ರಕ್ಕನಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಆಗಲೆ ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಗೋಧೂಳಿಯ ಮಂಗಲ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಕ್ಷತಾಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿತಂತೆ. ಉಡುಗೊರೆಯ ಸಮಾರಂಭ ನಡೆದಾಗ ಶಿವನು ಎದ್ದು ನಿಂತು ' ಚಂದ್ರಕ್ಕನಿಗೆ ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನಿತ್ತಾಗ ಬೀಗರು ' ಯಾರು ? ' ' ಯಾರು ? ' ಎಂದರಂತೆ. ಚಂದ್ರಕ್ಕನ ಹೆಡೆದವರು ' ಮನೆಯ ಮಗ ' ಎಂದರಂತೆ. ಚಂದ್ರಕ್ಕ ' ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದವ ' ಎಂದಳಂತೆ !

ತುಂಬಿದ ಹೈದಯದೊಂದಿಗೆ ಶಿವ ಮದುವೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೆಗಲು ರಾತ್ರಿ ನಿಬ್ಬಣದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಯ ಹೇಳಿದ; ನಾವು ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳಿದೆವು.

*

*

*

*

ಸುಖದ ದಿನ ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬಂದಾವು ?

ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣನ ಮದುವೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿವನಿಗೆ ಬೇನೆ ಬಂದಡರಿತು. ದಿನಕೊಂದು ಚಂದಾಗಿ ರೋಗ ಹಿಂಜರಿಯುವ ಚಿಹ್ನೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ವೈದ್ಯಕ್ಕೂ ಆತನ ಕಾಹಿಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕೊರತೆ ಮಾಡಗೊಡಲಿಲ್ಲ ನಾವು. ವಿಧಿಯ ಆಸರೆ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಹೋರಾಟ ಯಾವ ಮಣ್ಣಿಗೆ ?

‘ ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆಸಿರಿ. ನೋಡುವ ಹಾಗಾಗಿದೆ ’ ಎಂದು ಶಿವ ಒಮ್ಮೆ ಬೇನೆಯ ಹಾಸುಗೆಯಿಂದ ನುಡಿದ ಮಾತು ನನ್ನ ನೆನಪಿನ ಭಿತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಇನ್ನೂ ಮೂಡಿದೆ. ಅವನ ಆಸೆಯನ್ನು ನಾವು ಆಗಲೆ ತೀರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಲಕ್ಷಣ ನಂಬಿ ಅಂಗೈ ಕೊಡದೆ ಹೋದೆವು. ಹೌದು. ಸಂಕಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಮಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದು ?

ಶಿವನು ತೀರಿಕೊಂಡ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದೆವು. ತಾಯಿಯ ಬಲವತ್ತರದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಕಳುಹಿಸಿದೆವು. ಆಗ ತವರೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳ ಬಸಿರು ಹೊತ್ತ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಚಂದ್ರಾ. ಇಂದೂ ನಾಳೆಯೂ ಹೆರಿಗೆಯ ಕಾಲವನ್ನು ಮನೆಯವರು ನೋಡುತ್ತಾರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಜವಾನನು ತಂದನು.

ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಸವ ಮೂಹೂರ್ತವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಸುದ್ದಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಎಂತಹ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆವಲ್ಲ ಎಂದು ನಮಗನ್ನಿಸಿತು. ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣ ಏನು ಹೇಳಿದಳೆಂದು ಜವಾನನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆತ ಏನೂ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವೇದನೆಯಾಗಿರಬೇಡ ! ಉಹೆಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣನ ದುಃಖವನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿ ಬಂದೆ. ಅದೊಂದು ಘೋರ ಪ್ರಸಂಗ ! ಚಂದ್ರಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷಾಕಾಲ ! ಆದರೂ ದೇವ ಕಾಯ್ದನೆನ್ನಬೇಕು !

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ

ಶಿವ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಚಂದ್ರಕೃ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಸುಖಕರವಾಗಿ ಹೆತ್ತಳೆಂಬ ಸಂತಸ್ತದ ವಾರ್ತೆಯೊಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿತು.

ಮಗುವಿನ ಸಾಮಕರಣ ಹದಿಮೂರನೆಯ ದಿನ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಚಂದ್ರಕೃ ತವರೂರಿನಿಂದ ಆಳುಮಗನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಗೆಲ್ಲ ಸಂದೇಶ ಕಳುಹಿಸಿದಳು.

“ಮಗುವಿನ ಹೆಸರು ಶಿವನೆಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ರೂಪ ಎಲ್ಲಾ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಶಿವನದು. ಹೊಸ ಮಗುವಿನ ಹುಟ್ಟನ್ನು ನೆನೆದು ಹೋದವನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕು. ”

ಚಂದ್ರಾನ ಸಂದೇಶ ನಾವೆಲ್ಲ ಓದಿ ಕಣ್ಣೊರಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಹೋದ ತಮ್ಮ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಎಂದೆವು. ಮಸಣದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದನೆಂದು ನಂಬಿದೆವು.

ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿತು !

ಬಹುಮಾನ

ಓಲೆ....೧

ಓರೇಮಲ್ಲೂರು.

ತಮ್ಮ ತಿವನಿಗೆ,

ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಬ್ರೇನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಕನು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಫಿರ್ದೌಸಿ ಕವಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಕವನವೊಂದನ್ನು ಓದುತ್ತ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನಸೊಂದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕನಸು. ಏನು, ಹೇಳಲೇ ಬೇಕೇ ?

ಫಿರ್ದೌಸಿ ಮತ್ತು ನೀನು ಇಬ್ಬರೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ನನಗೆ ಬಹು ಸಂರೋಷವಾಯಿತು. ಪರ್ಸಿಯಾ ದೇಶದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಧ್ರುವ ತಾರೆಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಫಿರ್ದೌಸಿ ನಿನಗೆ ಗೆಳೆಯನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಿರಬೇಡ ? ಊಹಿಸು. ಭಾವನಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಅವಳಿಸಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ತಿರುಗಿ ಬರುವನಕೂ ಊಹಿಸು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನು ಕಂಡು ಘಜನಿಯ ಮಹಮ್ಮದನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸ್ವತಃ ಅರಸನೇ ನಿರಕ್ಷರಿಯಾಗಿದ್ದರೇನಾಯಿತು ? ಅವನಂತಹ ರಸಿಕನನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತು ಪಡೆಯುವುದು ವಿರಳ. ಕಲಾಪ್ರಿಯನಾದ ಮಹಮ್ಮದನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಮಹಾ ಐದ್ರನ್ತುಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌರವವನ್ನಿತ್ತು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅವರಿಗೆ ಪೋಷಕನಾದನು. ನಿಮಗೂ ಅದೇ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲೆಂದೇ ಔತಣ ಕೊಟ್ಟು ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮಹಮ್ಮದನಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರಿ. ಸುಲ್ತಾನನ ಮನ್ನಣೆಗೆ ನೀವು 'ಓ' ಗೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ರಸಿಕ ಗೆಳೆಯನ ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಿರಿ. ಹೌದು. ಕಲಾ ಕೋವಿದನಿಗೆ ಯಾರ ಜಂಗೇನು ? ಕೋಗಿಲದ ಗಾನಕ್ಕೆ ಯಾರ ಬಹುಮಾನವೇನು ? ಕಿರೀಟ ಸಿಂಹಾಸನಗಳು ತಮ್ಮ

ತಾಣದಿಂದಗಲಿ ಮಣ್ಣು ಗೂಡಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಅರಸ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ, ಸುಲ್ತಾನ, ದಿವಾನರೆಂದೆಂಬುವವರ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಕತ್ತೆ ನಾಯಿಗಳು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಣಿಯ ವರದ ಹೆಸ್ರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಕುವರನನ್ನು ಪ್ರಪಂಚ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರದು. ಅವನ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ತರು ಮರಾದಿಗಳು ನೆರಳು ಚಾಚುವವು. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಾವಣ ಕಟ್ಟುವುದು. ತಂಗಾಳಿ ತಂಪೆರಚುವದು. ಹೆಕ್ಕಿ ಹಾಡುವವು. ಜಗವೆಲ್ಲ ಆಗ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸತ್ಪುತ್ರನನ್ನು ನೆನೆಯುವುದು; ನೆನೆದು ಬಾಳಬಟ್ಟೆಯ ಪರಮಾಗಮವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬದುಕುವುದು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೀವು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಘಜನಿಯ ಮಹಮ್ಮೂದನ ಭವ್ಯ ಸುಂದರವಾದ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಿ ದ್ವಾರ ಪಾಲಕರು, ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳು ಉಚ್ಚ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿ ಅರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು.

ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಂಡುದೇನು? ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತ ಆಲ್-ಬೆರೂನಿ, ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಉತ್‌ಬಿ, ತತ್ವವೇತ್ತರಾದ ಪರೇಬಿ, ಬೈಹಾಕಿ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಜ್ಞಾನದರ್ಶಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಅಗಮನವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೋರಿದರು. ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳಾದ ಉನ್-ಸೂರಿ, ಅಸ್-ಜಾದಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಿಮ್ಮ ಬರವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಮಹಮ್ಮೂದನೇ ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ಕೋರಿದಾಗ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಜುಮ್ಮಿಂದಿತು. ಫಿರ್ದೌಶಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ನೀನೂ ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲೆಂದು ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ನಡೆಯಿತು. ಕಾವ್ಯಗಾಯನ ಸಾಗಿತು. ಏನು ಸಂತಸವಪ್ಪ ಆ ಜಾವ !

ಸರಿ. ಮುಂದೇನಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತೀಯಾ ? ಕುಡಿತ, ಊಟ ಮೊದಲಾದವು ಮುಗಿದಾಗ ಮಹಮ್ಮೂದನು ಹೌರಾಗಿ ಮಾತೆತ್ತಿದನು. ' ನನ್ನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಹೊಕ್ಕನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಮರ ಕಾವ್ಯಮಡಿಯೊಂದನ್ನು ನೇಯ್ದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಭಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿಕೊತ್ತೀರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ !' ಮಹಮ್ಮೂದನ

ಈ ಮಾತಿಗೆ ನೀವು ಒಡಂಬಟ್ಟಿರಿ. ಆತ ಕೊಡುವೆನೆಂದ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಮಾರ್ತ ಮರುಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ನೀವು. ಆತನ ಕಲಾ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಮ್ಮತಿ ಕೊಟ್ಟಿರಿ. ನಾನದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡೆ.

ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಂತೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕಾವ್ಯ ಬಿತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದಿರಿ. ವೀಣೆ, ವೈಣಿಕರ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿ 'ಶಹಾನಾಮಾ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ಹಾ' 'ಹಾ' ಎನ್ನುವುದರೊಳ ಗಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಮಹಮ್ಮದನ ಸಾವ ಕೆಡುವ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಮರತೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿರಿ ನೀವು. ಪೂರಿಯಾಗಿ ಮುಗಿದ ಆ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಘಜನಿಯ ಸುಲ್ತಾನನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಪಂಡಿತ ಪಾಂಡುರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದಿರಿ. ತನ್ನ ಕುರಿತು ಬರೆದ ವಿದ್ವತ್ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿ, ಓದಿಸಿ ಮಹಮ್ಮದನು ಆನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳು ಕಾಡಿದನು. ಅದೆಲ್ಲ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಬಹುಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಆತ ಹೊಯ್ದಾಡಿ ಹೋದ. 'ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅರುವತ್ತು ಸಾವಿರ ಭಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾರೆ. ಅಷ್ಟೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬೇಕು' ಎಂದನು ಮಹಮ್ಮದ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅರಸನ ಈ ನಿಷ್ಕರದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿರಿ. ಹಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಸೋಜಿಗ ಸಾಂದವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನದೂ ಅಂತಹದೇ ಸ್ವಭಾವ !

ದೊರೆಯಾದರೇನು ? ದಿವಾನನಾದರೇನು ? ನಮಗೇನಂತೆ ? ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಂಚಿಸಿದವನು ಕೊಲೆಗಡಕನಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳು. ಆತ್ಮಶ್ರೀಗೆ ಕಲಂಕ ಹೆಚ್ಚಲು ಬಂದವನನ್ನು ಚಮ್ಮಟಿಗೆಯಿಂದ ಬಡಿದು ಓಡಿಸುವುದೊಂದೇ ಉಪಾಯ. ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್ ತತ್ತ್ವ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ವಿಷ ಕುಡಿದ. ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತ ತನ್ನ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವಂಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಎದೆಗೆ ಮೆಳೆ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತ. ನೀವೂ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮರು ತೋರಿದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ತುಳಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದ ವಾಯಿತು. ಷಾಹಬಾಸ್ ! ಬಹು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದಿರಿ !

ಮುಂದೇನು ? ನೀವು ಕೈಕೊಂಡ ಯೋಜನೆಗೆ ನಾನೂ ಒಪ್ಪಿದೆ. ಘಜನಿಯ ಮಹಮ್ಮದನ ಜೀವನ ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಆತನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೊಂದು ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಂಗ್ಯಕಾವ್ಯ ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಲಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಮಹಮ್ಮದನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತಪ್ತನಾದನು. ಉಕ್ಕಿಬಂದ ಅವನ ಹೃದಯ-ಸಮುದ್ರ ರೋಷದ ತೆರಿಗೆಳಿಂದ ತಾಡಿತವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿ ಬಹು ಕಠೋರ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿ ಮಾಡಿದನು. ನಿಮಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷೆ ಆಯಿತೆನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಲಾ ? ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಮಂಗಲವಾಗಲೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಧಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅಯ್ಯೋ.....ಕೊಲೆ ಪಾತಕರ ಕೊಡಲಿಯೆಟು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂತು.....ಅಗೋ..... ಬಿ.....ತ್ತು..... !

ಕೈ ತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹೊಂದಿಸುವದಾದೀತೆ ? ಮಹಮ್ಮದನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಮಗಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿ ವಧಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ರಾಹುತರನ್ನು ಅಟ್ಟಿದನು. ಆಗಲೆ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಭಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ ಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಆದರೆ.... ? ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆದ ಆನೆಗಳ ಸಮೂಹ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇತ ವಾಹನವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದವು. ನನಗೆ ಅತೀವ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಹೃದಯ ಬತ್ತುವನಕೂ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದೆ !

ತಮ್ಮಾ, ಇದೊಂದು ಬರೀ ಕನಸು. ಇದನ್ನು ಓದಿ ನಿನಗೆ ನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನಗು. ನಗುವೆ ಜೀವನದ ನಂಬುಗೆಯ ಜೊತೆಗಾತಿ. ಅವಳಿಂದಲೇ ಬಾಳ ಬಳ್ಳಿ ಹೂ ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಕನಸನ್ನು ನಿನಗೆ ಬರೆದು ತಿಳುಹಿಸಿದಾಗಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ದೊರಕಿದಂತಾಯಿತು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಣ್ಣೀರು ಮಾನಸಿಕ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಚ್ಚರಿ

ಬಹುಮಾನ

ದ್ವಾಗ ಬಂದ ದುಃಖ ದೈಹಿಕ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ನೋವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಎಂತೇ ಇರಲಿ. ಈ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಆನಂದವುಂಟಾಗಿದೆ.

ಬೇಗ ಕಾಗದ ಬರೆದು ನಿನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸು. ಇದನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಗುರಾದರೆ ಅದನ್ನೇ ಬಹುಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಇತಿ,
ನಿನ್ನಣ್ಣ.

*

*

*

*

ಓಲೆ.....೨

ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು

ತಮ್ಮ ಶಿವನಿಗೆ,

ನಿನ್ನ ಓಲೆ ಕೈಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಬಹು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಬರಹ ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಓದಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಳವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಗದವೂ ಸರಳವಿದೆ.

ಅಬ್ಬಾ ! ಫಿರ್ದೌಶಿಯ ಬೆನ್ನುನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತಟ್ಟಿ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ನೀನು ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಹತ್ತಿರದವನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಬರೆದ ನಿನ್ನ ಸಪಿ ಸುಡಿಯನ್ನು ಓದಿ ಓದಿ ಆನಂದ ಪಟ್ಟೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಹೃದಯನಪ್ಪ ನೀನು !

ನೀನಿಂದಂತೆ ಫಿರ್ದೌಶಿ ವ್ಯಂಗ್ಯಕಾವ್ಯ ಬರೆದು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಮಹಮ್ಮೂದನ ಸಿರಿಯ ಮಂದಿರದ ಮೇಲೆ ವಾಕ್ ಸಿಡಿಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಗರ್ವಿಯ ಮತ್ತನ್ನು ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕವಿ ಅನುಸರಿಸಿದನೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಸಿರಿಯ ಆಸೆ, ಹೆಸರಿನ ಆಸೆಯನ್ನು ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಸತ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಕಲೋತ್ತಮರಿಗೆ ಈಶನೇನು ? ದಾಸನೇನು ? ಯುಗ

ವಿಷಯಸೂಚಕಗಳು

ಯುಗಗಳವರೆಗೂ ಓರಂತೆ ದುಡಿದು ಅಜನು ಕಟ್ಟಬಹುದಾದ ಕೋಂಟ್ರಿ ಕೊತ್ತಳಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ನಿಮಿಷವೊಂದರಲ್ಲಿ, ಎವೆ ತೆರೆದಿಕ್ಕುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೃಜಿಸ ಬಲ್ಲರು. ಅಂತಹರು ಅನ್ಯಾಯ, ದುರ್ವರ್ತನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಯಾರೇ ? ಸೋಮನಾಥದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯೇಟೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿ ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಧನ-ದಾಲತ್ತನ್ನು, ವಜ್ರ-ವೈಢ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಸಿ ರಾಸಿಯಾಗಿ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಘಜನಿಯನ್ನು ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಮ್ಮದನ ಸಿರಿಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೀ ಒಂದು ಲೇಖನಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸಿ, ಅವನ ಉಜ್ವಲ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಂಕಯುಕ್ತವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ದೊರೆ ಬದುಕಿರುವಾಗಲೆ ಅವನಿಗೊಂದು ಶಾಶ್ವತ ಗೋರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಕವಿಯ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀನು ಬಾಯ ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ್ದೀಯಲ್ಲ !

ಇರಲಿ ಬಿಡು. ಇನ್ನು ಸ್ವಂತ ಜೀವನದ ವಿಚಾರ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಲೆಯವರು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಅದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ಫಿರ್ದೌಶಿಯ ಗೆಲೆಯ. ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದ ಎಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ನೀನು ನಮ್ಮ ನುಡಿದೇವಿಯ ಆರಾಧಕರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಲೂ ಬಹುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನಾನು ತಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಲನು ಮಾತ್ರ ಆ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಫಿರ್ದೌಶಿಗೆ ಮಹಮ್ಮದ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ ವಿಧಿ ವಂಚಿಸದಿರಲಿ ! ನೀನಾಗಬಹುದು ನಾಣಿಯ ವೀಣೆ !

ಇತಿ,
ನಿನ್ನಣ್ಣ.

*

*

*

*

ಓಲೆ... ..೩

ಹಿರೇಮಲ್ಲಾರು.

ಶಿವನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ,

ತುಂಬಿ ಬಂದ ದುಃಖವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ನಿಮಗೀಗ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ನಿಮ್ಮೂರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ನನ್ನ ತಮ್ಮನು ಬಹಳ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಬದುಕಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಪರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವನಿಗಿಂದು ನೀವು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಹು ಮಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅಂಚೆಯ ಜವಾನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುಡುಗಾಡದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಕಳೇಬರದ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಿತ್ತು.

ಮಾನ್ಯರೇ, ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಶಿವ ನಿಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಫಿರ್ದೌಶಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಕಂಡ ಕನಸೊಂದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದೆ. ಮುಂಬರುವ ದುರಂತ ಘಟನೆಯನ್ನು ಆ ಕನಸು ಸೂಚಿಸುವದನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯದೇ ಹೋದೆ. ಇಂದು ಆ ಸಂಗತಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಗಾಸಿ ಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ದುಃಖ ಶಮನಕ್ಕೆ ನೀವು ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಹುಮಾನವೇ ಶಾಂತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲೇ ?

ವಂದನೆ. ವಿಶ್ವಾಸವಿರಲಿ.

ನಿಮ್ಮ,
ಈಶ್ವರನ್.

ಶಿವನೇ ಶಾಂತಿ

ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲ ಸೇರುವಾಗಲೇ ಎಲೆ ಬಳ್ಳಿಯ ತೋಟ ಕಾಣುತ್ತದೆ ನಿಮಗೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಗೌಡರ ತೋಟ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆ ತೋಟದ ಬಾವಿಗೆ 'ಗೌಡರ ಬಾವಿ' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಗೌಡರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಾವಿ ಅದು. ಅವರು ಬೆಳೆಯಿಸಿದ ತೋಟವೇ ಅದು. ಮನೆಗೆ ಮುತ್ತೈದೆಯಂತೆ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಆ ತೋಟ.

ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಿಲುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಊರ ಮಕ್ಕಳು ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಜೀವನ ದೃಶ್ಯ. ತಾಯಿ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಬಂದ ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮುಳುಗಿ ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮೇಲೆ ನಡಗುತ್ತ ದಂಡೆಯನ್ನೇರಿ ಬಂದು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನೀರು ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸವಾಲು ನಡೆದಾಗ ನೋಡಬೇಕು ಆ ಸನ್ನಿವೇಶ! ಮುಳುಗಿದವನು ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನವರನ್ನು ಕಣ್ಣು ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ದೃಶ್ಯ; ಒಬ್ಬನು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ನಟಿಸುತ್ತ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಭುಜ ಹಿಡಿದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಕೈ ತಾನೂ ಮುಳುಗಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಜಗ್ಗಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನೋಡಲು ಬಲು ನಗೆಯಾಟ ಅದು. ಅಂತಹ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹಬ್ಬದೂಟ.

ವರಿಕೆಯ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬಾವಿಗೆ ಬಂದರೆ ಇಳಿ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ನನ್ನ ನಿತ್ಯ ಕ್ರಮ. ತಾಯಿ ದಿನವೂ ನನಗೆ 'ನೀರು ಕುತ್' ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ನನ್ನ ನಿತ್ಯ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸೇರಿದಾಗಲಂತೂ ತಾಯಿ 'ನೀರಾಟ ಬೇಡ' ಎಂದು ಹೆಲುಬುವರು. 'ಗೌಡರ ಬಾವಿ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹಿತ; ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೇಡು' ಎಂದು ಏನೋ ಹೇಳುವರು.

‘ನಿನ್ನದು ಇದೇ ಕತೆ, ಅವ್ವ!’ ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳುವನು.

‘ಆತ ಹೋದರೂ ನೀನು ಬೇಡಪ್ಪ’ ತಾಯಿ ತಮ್ಮನಿಗಿಂತು ನುಡಿಯುವರು.

ಹಿರಿಯ ಮಗನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ; ಎಳೆಯನಲ್ಲಿ ಮಮತೆ. ತಾಯಿಯ ಹೃದಯ ಎಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾದವರು ಬಲ್ಲರು. ನಾವು ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಾಯಿ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವರು. ‘ಬೇಗ ತಿರುಗಿರಿ’ ಎಂದು ನುಡಿಯುವರು.

ನಾನು ತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ; ಈತನೇ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಾನೆ’ ಎಂದು ತಾಯಿಗೆ ಆಗ ನಾನು ನಗು ಮಾತು ಆಡಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋವಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ತಾಯಿ ಅಂದು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಈಗ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಿಂಚಿ ಹೋದ ಮಾತಿಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

*

*

*

*

ಅಪ್ಪ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನೇ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಎರಡು ಬಡೆಯಿತು. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ.

ನಾನು, ತಮ್ಮನು ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಾಯಿ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೋತರ ಹಿಡಿದಾಗಲೆ ‘ಬೇಡ’ ಎನ್ನುವರು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಆ ‘ಬೇಡ’ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುವದು.

‘ಬಾರಪ್ಪ. ದಿನವೂ ಅದೇ ಮಾತು!’ ಎಂದು ತಮ್ಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಸಲಹೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಬಾವಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಇನ್ನೂ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಎಳೆಯರು ನೀರಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ನನಗಿಂತಲೂ ಬೇಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿಳಿದ. ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಬೂನು ಹಚ್ಚತೊಡಗಿದ.

ಆಗ ಮೇಲಿನಿಂದ ನಾನು ಒಂದು ವಸ್ತ್ರ ಒಗೆದೆ. ತಮ್ಮ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿದ. ‘ಅದನ್ನು ಒಗೆ’ ಎಂದೆ. ಅಣ್ಣನ ಮಾತು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿಯೆ ತನ್ನದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಮೊದಲು ಕೈ ಹಾಕಿದ. ಆ ಚಿತ್ರ ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲಿ !

ಅರಿವೆ ತೋಳಿದದ್ದಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವು. ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಆತ ಸಾಬೂನು ಹಚ್ಚಿದ. ಆತನ ಬೆನ್ನಿನ ನಾನು ತಿಕ್ಕಿದೆ. ದೇವರು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮಚ್ಚರಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆ?

ತಮ್ಮನೊಡನೆ ನಾನು ಗೌಡರ ಬಾವಿ ಇಳಿದು ಮುಂದುದು ಅದುವೆ ಕೊನೆಯದು.

*

*

*

*

ಮೂರು ತಿಂಗಳು ತಮ್ಮ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಬೇನೆಯ ನೋವನುಂಡ. ವೃದ್ಧರು ಆತನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬೀಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ತಾಯಿಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮಿಸಿರಬೇಡ!

ವೃದ್ಧರ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಯಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪಾನ ಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ತಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಶಿವನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ನಾನದನ್ನು ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ನೋಡಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಯಿತು. ತಮ್ಮ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬಿದ್ದ. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಮೀರಿದ ಬಾನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಮಳೆ ' ಫೋ ' ' ಫೋ ' ಎಂದು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಗೌಡರ ಬಾವಿಯ ಸ್ನಾನ ಮಗನಿಗೆ ತಂಪಾದೀತೆಂದು ಹೇಳುವ ತಾಯಿ ಈಗ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? " ಶಿವನೇ..... "

ತಾಯಿ ಈಗ ಮೂಕಿ. ಅವರ ಜೋಗುಳ ಹಾಡು, ಅವರ ತೊಟ್ಟಲ ಜೀಕು, ಅವರ ಆರೈಕೆ ನುಡಿ ಈಗ ಭೂಮಿ ದೇವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ.

ನಾನು ನಿರ್ಜೀವಿಯಂತೆ ಎನೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿದೆ.

ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಮಗನ ಕೊಟ್ಟಳು. ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು.

ಶಿವನೇ, ಶಾಂತಿ !

ಶಿವ ಕಾಣದಾದ

ಕತ್ತಲು ಇಳಿಗೆ ಇಳಿಯುವ ಸಮಯ.

ಸಿದ್ಧನ ಗುಡ್ಡದ ಓವರಿಯಲ್ಲಿ 'ಮೇದು' ಕುಂಬಾರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರ ನೀಂಟಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಓಡಿ ದನಗಳು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಆಲದ ಮರ, ಮಾವಿನ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಿರುತ್ತವೆ. ಹೆಂಗಸರು ಹುಲ್ಲು ಹೊರೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಗಂಡಸರು ಕುಡ ಮಿಡೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಮಾತುಕತೆಯಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು 'ಮಾದಿ' ಹಕ್ಕವನ್ನು ದಾಟಿ ಎಡಗಡೆಗೆ ಇದ್ದ ಸ್ವಶಾಸನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ನಮ್ಮೂರಿನ ಪೂರ್ವಾಭಿ ಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟರೆ ದಿನವೂ ಅದೇ ದೃಶ್ಯ. ಅದೇ ದನಕರು. ಅದೇ ಹಕ್ಕಿಗಳು. ಅದೇ ಕೂಲಿ ಕುಂಬಳಿಗಳು.

ಕುಂಬಾರ ಕೆರೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಾಗಲೆ ಇದಿರಿಗೆ ನಮ್ಮೂರ ಓಲೆಕಾರ ಹನಿಪನು ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿಂದಿಯಾದ ರುಮಾಲು. ಮೈ ಅರ್ಧ ಬತ್ತಲೆ. ನಡುವಿಗೆ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಮತ್ತಿಗಾಗಿ ನೆಲೆಸುವ ಹರಿದ ದೊಡ್ಡದ. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೆಗಲಿನ ಮುಟ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಆರಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಇದಿರಿಗೆ ಬರುವಾಗಲೆ 'ಸಲಾಂ' ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿದ್ದರೂ 'ಎಲ್ಲವೂ ನೆಟ್ಟಗೆ, ಅಪ್ಪ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಜತೆಗೆ ನಗರವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯುದ್ಧದ ಸುದ್ದಿ, ಬರಗಾಲದ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಮತ್ತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಇರುತ್ತೀರಿ ಇಲ್ಲ? ತಮ್ಮ ಬಂದಾರೇ? ಬಹಳ ಓದಿರಿ.

ವಿಷಯಸೂಚಕ

ಸಂತೋಷ ನನ್ನಪ್ಪ. ' ಅವನ ಈ ಹರಕೆ ನುಡಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿರು ವಾಗಲೆ ನಗುತ್ತ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ' ಸಲಾಂ ' ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಊರಿಗೆ ರಜೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗ ದಿನವೂ ಸಂಜೆಗೆ ಈ ನೋಟ; ಈ ಮಾತು ಕತೆ. ನನಗೆ ಹನಿಪ ಕೂಡುವುದು ಊರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ; ಆ ಹಾದಿ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತ್ರ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಆ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಅಂದು ಬಾಳಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಬಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

*

*

*

*

ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಸಂಜೆ.

ನಿತ್ಯದಂತೆ ನಮ್ಮೂರಿನ ಮೂಡಲೆಡೆ ವಾಯುವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ್ದೆ. ಜತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಕಳ್ಳಿಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ' ಕನ್ ' ಗುಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತ ಅವು ಹಾರಿಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಚ್ಚರಿಬಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದೆವು.

ಕುಂಬಾರ ಕೆರೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿತು. ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಹನಿಪ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಕುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಅರಿಸುತ್ತ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟ. ' ಸಲಾಂ ' ಮಾಡಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ. ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ನಾನೇ ಮೊದಲು ' ಸಲಾಂ ' ತೀರಿಸಿದೆ.

ಜತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹನಿಪ ಹರುಷಗೊಂಡ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಆತನ ಆನಂದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾತನಾಡಲು ಹೆವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಆ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಅಂದು ಅವನೊಡನೆ ಸಂತಸದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಆಡಿದೆವು. ಮಾತು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹನಿಪ ತನ್ನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದ. ನಾವು ಮುಂದುವರಿದೆವು. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋದೆವು. ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮನಿಗೆ ನಾನು ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ವಿಧಿಯ ಕಾರ್ಯ !

*

*

*

*

ಹನಿಪನೊಡನೆ ಆ ದಿನ ಮಾತನಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆನೋವಿನಿಂದ ಮಲಗಿದ.

ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ನಿಂತಿತು. ಜ್ವರ ಬಂದವು.

ದೇವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಹೆರಕೆ ಹೊತ್ತದ್ದಾಯಿತು. ಯಾರಿಗೂ ಕರುಣೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದ. ನಗರದ ವೈದ್ಯ ತಲೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ. ಯಮನಿಗೂ ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಓರಂತೆ ತಮ್ಮ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ. ಅಂದು ಕಂಡ ಸಂಜೆ ಅಂದಿಗೇ ಕೊನೆಯದಾಯಿತು. ಆ ದನಗಳಿಲ್ಲ. ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಲ್ಲ. ಆ ಕೂಲಿ ಕುಂಬಳಿಗಳಿಲ್ಲ. ಆ ಹನೀಪ ಇದ್ದೂ ಇರಲಿಲ್ಲದಾಯಿತು.

ತಮ್ಮ ಶನಿವಾರ ಮಲಗಿ ಶನಿವಾರ ಹೋದ. ಮರೆಯದಂತಹ ನೋವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು ಆ ದಿನ. ಅಂದಿನ ಸಂಜೆಯ ವಿಹಾರವೂ ಮರೆಯದಂತಾಯಿತು. ಹನೀಪ ಇದನ್ನು ಬಲ್ಲ.

*

*

*

*

ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಸಂಜೆ ನಿತ್ಯಕ್ರಮದಂತೆ ಬಂದು ಹೋದವು. ನಮ್ಮೂರಿನ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಂಚಾರವಿದೆ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ !

ಹನೀಪನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಮೂರು ವರುಷಗಳಾದವು. ಈಗ ಪಡುವಲೆಡೆ ಗಾಳಿ ಸೇವನೆ. ಸಂಧ್ಯಾ ಸೂರ್ಯನ ಪೂಜೆ. ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಯಾರೋ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂದವನು ಹನೀಪ. 'ಸಲಾಂ' ಮಾಡಿದ. ನಾನೂ ಮುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ಹನೀಪನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವನು ಹನಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಹನೀಪನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುವಾಗಲೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಯಿತು.

ಮೂಕರಂತೆ ಇಬ್ಬರೂ ನಿಂತೆವು. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಿ ಹೋದವು. ರವಿ ಮುಳುಗಿದ.

'ನಾವೂ ಮುಳುಗಲೇ ಬೇಕು' ಎಂದ ಹನೀಪ.

ಶಿವ ಕಾಣದಾಡ.

ದೇವರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ

ಮಾತು ಮಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ವಿಚಾರ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವೆಂದು ತಾನು ನಿಂತ ನೆಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾತು ಒಮ್ಮೆ ಮುತ್ತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕುತ್ತಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರದ ಬಗೆಗೂ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೂರು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಒಮ್ಮೆ ವಿಚಾರ ನಮಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವೈರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಧಿಗೆ ಒಂದು ಕೈ ಮಾತಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈ ವಿಚಾರ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಗೆಳೆಯರ ಮುಂದೆ ನೂರು ಮಾತನಾಡಿದೆ. ನೂರು ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದೆ. ತಮ್ಮನ ಮುಂದಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೊರಕಿಸಿದೆ. ಊರಿನಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಿರುಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಶ್ಯಾಗಿ ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟೆ.

ರಜೆಗಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಹೋದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮನೊಬ್ಬರ ಬಂದ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅವನು ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಪಾಠ ಸುರುವು ಮಾಡಿದೆ. ಓದು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಸರಳವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಸಂಜೆಗೆ ಇದ್ದಿರನಲ್ಲಿ ದೀಪ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆತನಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಕೊಡುವಾಗ ತಾಯಿ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು. ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಆತ ತಪ್ಪಿದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಸಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಬಡಿತ. ತಾಯಿ ಅದಾಗದು ಎನ್ನುವರು. ಓದು ಹಾಗೆಯೇ ಬರುತ್ತದೆಯೆ ಎಂದು ನಾನು ಸವಾಲು ಹಾಕಿದಾಗ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ

ದೇವರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ

ನಾಗುವರು. ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೊಡೆದುದನ್ನು ನೋಡುವರು. ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿ ಬಿಡುವರು. ಅದು ತಾಯಿ ಮಮತೆ.

*

*

*

*

ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪಾಠ ಸುರುವಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿ ಕುಳಿತೂ ಇದ್ದರು. ತಮ್ಮನಿಗೆ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕೊಟ್ಟ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಆತ ಒಪ್ಪಿಸಿದ. ತಪ್ಪುಗಳು ಕೆಲವಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಬಾರದಿತ್ತೆಂದು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿದೆ. ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆ.

ಎದ್ದು ನಿಂತು ತಪ್ಪು ಸರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದ್ದೆ. ರಜೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮನೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಓದಿಗಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ತಾಯಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳುವುದು ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾತೇನೋ !

ನಮ್ಮ ಮಾತುಕತೆ ಇಂತು ನಡೆದಾಗ ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ.

‘ ಅಣ್ಣ, ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಯುತ್ತದೆ ’ ಎಂದ.

‘ ಕೂಡಲಿ ಬಿಡು ’ ಎಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳಿದರು.

‘ ಅದೊಂದು ನೆವ ’ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೀಪ ಆರುತ್ತ ಬಂದಿತು. ತಮ್ಮನಿಗೆ ಅದು ಏನೋ ವಿಚಾರ ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರಿತು.

*

*

*

*

ರಜೆ ಕಳೆಯಿತು.

ವಿಷಯಮಿಶ್ರಗಳು

‘ ನೀನು ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಓದು ಸಾಗಿಸು ’ ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದರು.
ಹೆಸಿಗಡ್ಡೆನಿಂದ ಊರು ಬಿಟ್ಟೆ.

ಗೆಳೆಯರು ನನಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಬಂದ ಗೆಲವಿನಲ್ಲಿ ನೂರು
ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕಂಡ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೂರು ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದರು.
ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮೂಕನಂತೆ ಕೇಳಿದೆ

‘ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಿ ? ’ ಆತನ ಓದಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಗೆಳೆಯರು
ಕೇಳಿದರು.

‘ ತಮ್ಮ ಇಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕ ತಂದಿದೇನೆ ’ ವಿಚಾರ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಇಂತು
ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ ಬೆರಗುವಡೆದು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು.

‘ ಆಸೆ ಗುಳ್ಳಿ ಒಡೆಯಿತು ’ ಎಂದೆ.

‘ ದೇವರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲ ’ ಎಂದರು.

ನೋವಿಲ್ಲ ಸತ್ತವರಿಗೆ !

ಊರ ಮುಂದಿನ ಕುಂಬಾರ ಬಾವಿ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಡಲ ನೀರು ಏನು ಉಪಯೋಗ ?

ನಮಗೆ ಎಳೆಯರಿಗೆ ಅಮೋಘ ಸಂಕಟ ಪ್ರಸಂಗ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮೂರುವ ಸುಂಕವ ಕಷ್ಟ ಕೆಲಸ ಹೋಗಿ ನೀರು ತರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಾರ್ಯವೇ ಸುತ್ತು ಬಿಕ್ಕಾಡವಷ್ಟು ಒಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಕೆಲಸ ಮೈಮೇಲಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಇದ್ದೇವಲ್ಲ ಮೋಲಿಗಳು !

ತಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ರೊಟ್ಟಿಯ ಗಂಟು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಓರಗೆಯ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿಗಯನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಬ್ಬಕ್ಕಿಯಂತೆ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಕೆರೆಯ ಕಡೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ತುಂಬ ಹರಟೆ. ಈಗ ಆ ಮಾತು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಊರಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳನಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಣಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸರಿಕ ನೊಬ್ಬನ ಕೈ ಜಾರಿ ಬಂದಿಗೆ ಒಡೆಯುವುದು. ಆಗ ಅವನು ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೆದರಿ ಸಂಕಟಪಟ್ಟು ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡುವನು. ನಾವೆಲ್ಲ ಅವನ ಸುತ್ತ ಕೂಡಿ ಸಂತೈಸಬೇಕು. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಅಳು. ಇನ್ನೊಂದು ನಿಮಿಷ ನಗು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು. ಏನದು ಆ ಸೌಖ್ಯ ? ಆ ಎಳೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಏನೆಂದು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ?

ಬಂದಿಗೆ ಒಡೆದಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಅಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಚಿತ್ರ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನೆನಪು. ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರಳುವವರೆಗೂ ಬುತ್ತಿ.

*

*

*

*

ನಾನು, ನನ್ನ ತಮ್ಮ, ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆವು.

ಬಿಂದಿಗೆ ಒಡೆದರೆ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅದು ದೇವರ ತಪ್ಪು. ಅವನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆತನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ನಾವು ತಲೆವಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕೂಗಿಗೆ ಆತ 'ಓ' ಕೊಡಬೇಕು. ಏನು 'ಓ' ಕೊಡಲಾರನೇ ?

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟ ರೊಟ್ಟಿಯ ಗಂಟು ದೇವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ತನಕೂ ನಾವು ಅದನ್ನು ರುಚಿ ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ; ಇದು ನಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನ.

ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟಿಯ ಕೆರೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಗೋಣು ಎತ್ತಿ ಊರನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ತೋರುವ ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಮ್ಮರಗಳು. ಆ ಹೆಮ್ಮರಗಳನ್ನು ನಾ ಮುಂದೆ ನೀ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಓಡಿ ಓಡಿ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ತೋರುವ ಕಳ್ಳಿ. ಕಳ್ಳಿಗೆ ಗಂಟೆ ಕಟ್ಟಿರುವರೂ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬೀಗಿ ಬೀಗಿ ಉಲಿಯುವ ನೂರಾರು ಹೆಕ್ಕಿ.

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಬೆನಕ ಆರಿಸಿ ತಂದೆವು. ಅದನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಕರೆದದ್ದಾಯಿತು. ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಗಂಧ, ಕೆರೆಯ ನೀರು, ತಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದ ರೊಟ್ಟಿ, ಎಳೆಯರ ಭಕ್ತಿ ಆ ದೇವನಿಗೆ ಮುಡಿಮೆ. ನಮ್ಮ ಬಿಂದಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ದಿನವೂ ಇದೇ ಪೂಜೆ. ಇದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

*

*

*

*

ಎಂದಿನಂತೆ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಊಟವಾಯಿತು.

ಊರ ಕಡೆ ಬಿಂದಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನಡೆದ ನಮ್ಮೂರಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಅವರ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆ ಹರಿದಿದ್ದರೇನು ? ಆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಮುದುಡಿ ಮುರಿದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು ? ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಆ ಎಳೆಯರ

ಕಾಂತಿ, ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಸೌಜನ್ಯ ನೀವು ನೋಡಲೇ ಬೇಕು.

ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬಂದಿಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆವಾಗ ಒಬ್ಬ ಬಳಲಿಕೆ ಎಂದ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತೆವು. ಬೇವಿನ ಮರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಗೆ ಇಳಿಸಿ ರಮಿಸಿದೆವು. ಮಾತುಕತೆಯಾದಿ ತೋಳ ನೋವು ನಿಂತ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಎದ್ದು ನಿಂತೆವು. ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬಂದಿಗೆ ಹೊರಿಸಲು ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತರು.

ತಮ್ಮನ ಬಂದಿಗೆ ಎತ್ತಿದೆ. ಮೇಲೆ ಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗಿತು. ಬಂದಿಗೆ ಕೈ ತಪ್ಪಿ ತಮ್ಮನ ಕಾಲಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು 'ಹೋ' ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ನಾಲ್ಕು ಎಟು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂದು ರೇಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆದೆ. ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯ ಚಿಂತೆ; ಮನದ ಚಿಂತೆ. ಕಾಲ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ. ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಗೆರೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಿಂತೆ.

ತಮ್ಮನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಕುದಿಯಿತು. ಮಾಡ ಬಾರದಿತ್ತು ಎಂದು ಮರುಗಿದೆ. ಆದರೇನು? ಒಡೆನ ಬಂದಿಗೆ ಒಂದು ಗೂಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

*

*

*

*

ಊರ ಬಾವಿಯ ನೀರು ಈಗ ಸಿಹಿ. ಆ ಕಾಲ ಈಗಿಲ್ಲ. ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹೊಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದೆ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಲುವಿನ ನೋಟ. ಹೊಡೆ ಹಾಕಿದ ಜೋಳ. ಹಾಲು ಗಾಳು ತಿನ್ನುವ ಹಕ್ಕಿ. ಬೆಳೆ ನೋಡಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವ ರೈತರ ಕೂಗು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸೃಷ್ಟಿ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆ.

ವಿಷಯಸೂಚಕಗಳು

ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು ಸಾಗಿತು. ಹೊಂಬಿಸಿಲು ಹೋಯಿತು. ಬೆಂಬಿಸಿಲು ಬಂದಿತು. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತಿನ ಹಿಂದೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಹಿತವಾಗಿದ್ದುದು ಈಗ ನೋವಾಗಿ ತೋರಿತು.

ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟಿ ನೀರು ಕುಡಿದೆ. ನೂರು ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋದುವು.

ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತುಳಿದು ಬಂದೆ. ಒಂದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಕಾಲನ ಓಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೇವಿನ ಮರದಡಿ ಬಂದು ನಿಂತೆ. ದೂರದ ನೆನಪು. ಬಿಂದಿಗೆ ಒಡೆದಿದೆ. ತಮ್ಮ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಲ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ. ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಗೆರೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಿಂತೆ.

ಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗಿತು.

‘ನೋವಿಲ್ಲ ಸತ್ತವರಿಗೆ!’ ಎಂದಿತು.

ದೇವರ ಹೂ ದೇವರಿಗೆ

ಮೂಡಿದ ಬೆಳ್ಳಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತದೆ. ದನಕರುಗಳು ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕಾಯ್ದು ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರು ನೇಗಿಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಲು ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುದುಕರು ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಶಿವ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯ ಕಾರ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೆರಿ ಬಿಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೂರಿನವರಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ಗೌರವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಾಯ್ದು ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಬಾಗಿವ ಬೆನ್ನು. ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮೊಗ. ಬರಿಗಾಲು. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಬುಟ್ಟಿ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತ. ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಪಂಜೆ. ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದೆ ಮೂರು ಸುತ್ತಿನ ಕಾವಿಯ ವಸ್ತ್ರ. ಮೈಗೆ ಕಸೆಯ ಅಂಗಿ. ಭಸ್ಮ ಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಿವಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಮೌನದಿಂದ ನಮ್ಮೂರ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ದೇವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಹೊದಿರಿಯಲು ಊರ ಮುಂದಿನ ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿರುತ್ತಾರೆ.

‘ ಏಳಿರೆ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಹೂವಿಗೆ ಹೊರಟಾರು. ಏಳಿರೆ ಸಾಲೆಗೆ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡೇಳಿ ’ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಿಂದ ಈ ಕೂಗು ಕೇಳಿ ಬರಲೇ ಬೇಕು. ಆ ಕೂಗನ್ನು ನಾನು ಕೇಳದ ದಿನವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಸಾದಾ ಜೀವಿ. ಹೆಳ್ಳಿಯ ಗುರು. ಭಕ್ತ ಜೀವಿ. ಜತೆಗೆ ನಾಡಿ ನೋಡುವ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಉಂಟು. ಹೆಳ್ಳಿಯ ಜನರ ಕಷ್ಟನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರರಾಗಿ ನೀತಿ ಹೇಳುವರು. ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಬಂದ ತಾಯಿಗೆ ‘ಮಗ ಬದುಕುವನು’ ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುವ

ಚೈತನ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಅವರು. ಮಗ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ 'ಅಳಬೇಡ ತಾಯಿ. ಇದ್ದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಕಾರ್ಯ ಸಾಗಿಸು. ಅವರೇ ಜೀವನದ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ನಂಬಿ ಸಾಗು, ಫಲವುಂಟು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದೆಯೊಡೆದ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಸಂತಯಿಸಿ ಕಾಪಿಡುವ ಗುರು ಅವರು. ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಊರಿಗೆ ಊರುಗೋಲಾಗಿ ಬಾಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವೇನು ?

ನಮ್ಮೂರ ತೋಟದ ಹೂ ದಿನವೂ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಂಪಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ಹೂವಿನ ಬುಟ್ಟಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವಾಗ ನಮಗೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಭಕ್ತಿ. ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರಿಗೆ. 'ತುಂಬು ಜೀವನ ಬಾಳಿ ಮಕ್ಕಳೇ' ಎಂದು ಹೆರಕೆಯನ್ನೀಯುತ್ತಿದ್ದರು ಅಯ್ಯನವರು.

ಅವರ ಹೆರಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿತು. ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ತಮ್ಮ ಶಿವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೆಡೆದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಏನದು ಗುಟ್ಟು ?

*

*

*

*

ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಹೊದಿರಿಯುವ ಕಾರ್ಯ ನಾವೂ ಕೈಕೊಂಡೆವು. ನನಗಿಂತಲೂ ಶಿವನು ಮುಂದು. ಅವನೇ ಮುಂದಾದ.

ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಮನೆ ದಾಟಿ ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ನಾನೂ ಶಿವನೂ ತೋಟದಿಂದ ಹೂ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಹೆರುಸ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರಿಗೂ ಸೋಜಿಗ. ಸಂತಸ.

ದಿನವೂ ತುಂಬಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರ ಹೂವಿನ ಬುಟ್ಟಿ ಏಕೆ ಬರಿದಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ? ದಾಸಾಳ ಹೂವೆಲ್ಲಿ ? ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕಂಪೆಲ್ಲಿ ? ಊರ

ಓಣಿಯ ತುಂಬ ಪರಿಮಳ ಸೂಸುವ ಸೇವಂತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ? ಬರಿ ಸೂಜಿಸುಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ !

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೇವರು ಸಂಪ್ರೀತಿಗೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳಲೇ? ನಮ್ಮ ಬನಶಂಕರಿ ಸಂತ್ಯಸ್ತಿ ಹೊಂದಿದಳೆಂದು ಹೇಳಲೇ? ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೇಗುಲ ಸೊಬಗುವಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲೇ? ಹೇಳಬಾರದೇಕೆ? ಅದು ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ.

ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಎದ್ದು ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೂವಿನ ಬುಟ್ಟಿ ತುಂಬಿ ತಂದು ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ದಾಸಾಳ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೇವಂತಿಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತೋಟದ ಸಾಬಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಈ ವಿಷಯ.

ಒಂದು ದಿನ ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ' ತಮ್ಮ, ಅಯ್ಯನವರಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೂ ಬಿಡೋಣ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವೇ ಆಯ್ದರೆ ಹೇಗೆ ?

' ನೀನು ಹೋಗು. ನಾನು ತರುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಅವರ ದೇವರೇನು ? '

' ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ. ಮೇಲಿನ ಟೊಂಗೆಯ ಹೂವನ್ನಾದರೂ ಬಿಡು. ಬೆತ್ತದಿಂದ ಬಾಗಿಸಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. '

' ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ ನನಗೆ ಬೇಡಲ್ಲ. ನೀನು ಹೋಗು. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎತ್ತುತ್ತೇನೆ. '

ಶಿವನು ಹಟಮಾರಿ ಎನ್ನಲೇ? ಅದು ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸು. ಹರುಷ ಗೊಂಡು ಗಾನ ಗೈಯುವ ತುಂಬಿಯ ಮನ ಅವನದು. ಅದಕ್ಕೇನು ಗೊತ್ತು ಚಂಪಕ ವನದ ನೌಖ್ಯ? ಅದು ತುಂಬಿಯ ತಪ್ಪೇ? ಹಾಗಾದರೆ ದೇವ ದಂಡಿಸಲೇಕೆ ?

*

*

*

*

ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಹೊವಿನ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಾಸಾಳ ಎಲೆ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ನಡೆದಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರು. ' ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೊವೇ ಇಲ್ಲ ನೋಡಿರಿ. ಯಾರೋ ಒಂದೂ ಬಿಡದಂತೆ ಆಯ್ದಿರುತ್ತಾರೆ ' ಎಂದರು ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು. ತಂದೆ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕರು. ಬಾಗಿಲ ಮರೆ ನಿಂತು ನಾನು ಅಡಗಿಕೊಂಡೆ; ಶಿವನೂ ಅಡಗಿಕೊಂಡ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರನ್ನು ಹಾಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೊವಿನ ಬುಟ್ಟಿ ತಂದು ಅವರ ಕೈಗಿತ್ತರು ಅಪ್ಪ. ಅಯ್ಯನವರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು.

‘ ಮಕ್ಕಳ ಭಕ್ತಿ ಹಿಗ್ಗಲಿ ’ ಎಂದರು ಅಯ್ಯನವರು.

‘ ಸಣ್ಣವರು ’ ಎಂದರು ಅಪ್ಪ.

‘ ನಾನೇ ? ’ ಎಂದು ಶಿವ ಸಿಡಿಮಿಡಿದುಕೊಂಡ.

ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಮೌನವಾಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಈಗಲೂ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಎಂಥ ನೆನಪು ಅದು !

ತೋಟದ ಸಾಬಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಗುತ್ತ ಹೋದ. ನನಗೆ ನಗು ಬಂದರೂ ಶಿವನಿಗೆ ನಗು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥ ಏನು ?

ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ಎಂದಿನಂತೆ ಹೊದಿರಿಯುವುದನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿದರು. ಶಿವನೂ ಕಡಮೆ ಮಾಡಿದ. ಏಕೆ ? ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯೇನು ? ಮುಪ್ಪು ಎಳೆತನ ದೇವನ ಕರೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿಸಿದವು.

*

*

*

*

ನಾನು ಮೌನದಿಂದಲೇ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಏನನ್ನು ? ಹೂ ತೋಟದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಅರಳಿವೆ. ಅರಳಿದ ಹೂ ಬಾಡುತ್ತಿವೆ. ಬಾಡಿದ ಹೂ ಕಳಚುತ್ತಿವೆ.

ದೇವರ ಹೂ ದೇವರಿಗೆ

ಸೇವಂತಿಗೆ ಪರಿಮಳ ಕೊಟ್ಟು ಪರಿಮಳ ಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿವೆ.

ದೇವರು ಅರಿಯದವನಂತೆ ಸೇವೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತೋಟದ ಸಾಬಿಗೆ ಆ ಸೇವೆ ಗೊತ್ತು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೆಡೆದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ತಾಯಿ ಹೊಸ್ತಿಲಕ್ಕೆ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂದೆ ಶಾಲೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಬಿ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡು 'ಸಲಾಂ' ಮಾಡಿದ. ಅವನಿಗೆ ಏನೋ ನೆನಪಾಯಿತು. ಹೃದಯ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಾತು ಆಡಿದ. 'ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೂ ಉದುರಿ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ, ಅಪ್ಪ' ಸಾಬಿಯ ಮಾತು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿಂತೆ. ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿ ತಣ್ಣಗಾದರು. ಅಪ್ಪ ದುಃಖವದನರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆಗ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಮಾತು ಅರಳಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

ದೇವರ ಹೂ ದೇವರಿಗೆ !

ಶ್ರೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ

“ ಉಮಾಸ್ತ..... ”

“ ..... ”

“ ಏ, ಉಮಾಸ್ತಾ..... ”

“ ಬಂದೆ ಆಸ್ತಾ ” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಲೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಂಗಿ ಮುಸುರೆಯಾದ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು.

“ ನಾಳೆ ಶ್ರೀಗೆಯ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ! ”

“ ಹೌದು. ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡೋಣಣ್ಣಾ ” ಎಂದು ಇಳಿದನಿಯಿಂದ ತಂಗಿ ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಉತ್ತರ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

“ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅನಂದ ದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಊಟ ಮಾಡುವರು. ನಾವೂ ನಾಳೆ ಹೋಗೋಣವೇ ? ” ಎಂದೆ.

“ ಅವನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ಅಣ್ಣ. ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಏಕೋ ಆಕೆ ಸವ್ವೆ ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಇರುವಳು. ”

“ ಹೋಗಲಿ. ನೀನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡು. ನಾನೆಲ್ಲ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಹಾಳು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಜೀವನವೆಲ್ಲ ರೋಸಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ನಾಯಿಕೊಡೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅಲಿದಾಡುವ ನಗರ ವಾಸಿಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವದಮ್ಮ ! ನಾಳೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೊಲ ಗಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದರೆ ತಾಯಿ ಬೇಡ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ”

“ ಆಗಲಿ ಅಣ್ಣ ” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಉಮಾ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ನಾನೂ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದೆ. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ

ಮಾತು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರದೆ 'ಆಗಲಪ್ಪ' ಎಂದು ನುಡಿದರು ತಾಯಿ. ಅಂತೂ ಮರುದಿನ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು.

*

*

*

*

ಮನೆಯನ್ನು ಕಾಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಬಂಡಿ ಹೊಡೆಕೊಂಡು ಹೊರಟೆವು. ಶೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಂಭ್ರಮ ಹಾದಿ ಹಾದಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಹುಣ್ಣು ಹುಣ್ಣು ಹಬ್ಬದ ಬಿಜ್ಜಿನಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೆಕ್ಕಿಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಮಾ ಹೆಕ್ಕಿಯ ಹಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ದನಿಯನ್ನು ಬೆರಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ನಾನೂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಮ್ಮನೊಬ್ಬ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವ ಆಳಿನೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದನಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಆನಂದದಿಂದ ಬೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಪ್ಪ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಏನನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಮಾತಿಗೆ ಸುರುವು ಮಾಡಿದೆ.

“ಅಪ್ಪ, ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನೋಟ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಿಕ್ಕೀತು?”

ತಾಯಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

“ಇಂತಹ ಹೆಸರು ಮುರಿಯುವ ಹೊಲಗಳನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಂಪೆ, ಕೂಡಲೆ ಊರಿನ ನೆನಪಾಗುವುದು!”

ಮತ್ತೂ ತಾಯಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಅಂದೆ.

“ಹೆಳ್ಳಿಯವರು ರಸಿಕರು ಕೂಡವ್ವ. ಹೆಗಲಿರುಳೂ ದುಡಿಯುವರು. ದುಡಿಯುವವರು ಹುಣ್ಣು ಹುಣ್ಣು ಹಬ್ಬವರು. ನಿನ್ನೆ ದುಃಖವೊದಗಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಅದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಆನಂದದಿಂದಿರುವರು.”

“ ಅವರವರ ಕಷ್ಟ ಅವರಿಗೇ ಗೊತ್ತಪ್ಪ ! ” ಎಂದು ನಿದಿದುಸಿರು ಹಾಕಿದರು ತಾಯಿ.

“ ನಿನ್ನದೂ ಒಂದು ತತ್ವ ನೋಡಮ್ಮ ! ”

ತಂಗಿ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿ ‘ ಅಣ್ಣಾ ’ ಎಂದಳು. ಆಗ ತಾಯಿ ಮತ್ತೂ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದರು. ಬಂಡಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದು ವರೆಯಿತು. ಎರಡೂ ಕಡೆ ನಿಲುವು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಜೋಳದ ಹೊಲಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಯ್ದು ಹೊಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೆವು.

* * * *

ಹೊಲದ ನಡುವೆ ನೀಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಬನ್ನಿಯ ಮರದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಿತು. ಉಮಾ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

“ ಇವರು ಪಾಂಡವರಣ್ಣ ! ”

“ ಮತ್ತೆ ? ”

“ ಇವನು ಕಳ್ಳ ”

“ ಆಯಿತು ಮುಂದೆ..... ? ”

“ ವನವಾಸದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಜೋಳದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆಗ ಕಳ್ಳ ಒಂದು ನೋಡಿದ ” ಎಂದೂ ನುಡಿಯುತ್ತ ಐದು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಕೆವ್ವಣ್ಣನ್ನು ಉಮಾ ಹೆಚ್ಚುತೊಡಗಿದಳು.

“ ಅದೇನೋ ನಿನ್ನ ಹಾಳು ಕತೆ. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನೇಮಗಳನ್ನು ಫುಗಿಸಿ ನಮಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಬಾರದೆ ಉಮಾ ? ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ ” ಎಂದೆ.

ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆವು. ತಂಗಿ ಎಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಅಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತ

ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಎಡೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ತಂಗಿಗೆ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಉಟ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದೆ. ಅದರೆ ಅವಳು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಉಟ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಗಿತ್ತು. ಉಮಾ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಮಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಏನಾದರೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಮ್ಮ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಉಟ ಶಾಂತವಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಆಗ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಜೋಳದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಸೀಳುತ್ತ ಗಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ರೋದನ ಸ್ವರವು ನಾವು ಉಟ ಮಾಡುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದೆವು.

“ ಉಮಾ, ಅವ್ವ ಎಲ್ಲಿ ? ” ಎಂದು ಆತುರದಿಂದ ನುಡಿದೆ.

“ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೋದಳಲ್ಲ ! ”

ಮುಸುರೆ ಕೈಯಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಎದ್ದು ಧ್ವನಿ ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದೆ. ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆ ಭೋರಿಡುತ್ತ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಅಳುವ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದವು. ಮತ್ತೂ ಸಮೀಪಿಸಿದೆ.

“ ಹೋದ ಸಾರೆ ನನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಉಂಡ ನೀನು ಈ ವರ್ಷ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮರೆಯಾದೆಯಾ ? ಮುಂದೆ ನೀ ಬೆಳೆದು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾಗಿ ಬಾಳತೀಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನಪ್ಪ ! ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಣ್ಣುಚ್ಚ ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನನ್ನಿಂದೆಯೇ ನೀ ಹೋದೆಯಾ ? ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಉಟ ಮಾಡಿ ದುಃಖ ಹಿಂಗಿಸಲಿ ಮಗನೇ.... ? ” ಎಂದು ಶಿವನ ಗೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಹೆಲ್ಲನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು ನನ್ನ ತಾಯಿ.

‘ ಅವ್ವ.....ತಾಯಿ..... ’ ಎಂದು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಸಂತೆ. ತಾಯಿ ಇನ್ನಷ್ಟೂ ರೋದಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆ ರೋದನ ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಯ್ದ ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದ ಬರಿ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಬಂದ

ದುಃಖವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ' ಇದೇನು ತಾಯೀ, ನಾವಿಲ್ಲವೇ ? ' ಎಂದೆ. ತಾಯಿ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ನೆಲವನ್ನಮುಕುತ್ತ ಮತ್ತಷ್ಟು ದುಃಖ ದುಂಬಿ ರೋದಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ತಾಯಿಯ ದುಃಖ ಜ್ವಾಲೆ ಕಮರಿತು. ಎಲ್ಲರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಶೋಕದ ಕುರುಹು ಕೂಗು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಮರೆತು ಆರು ತಿಂಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಶಿವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಮೃತಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜಲಾಂಜಲಿಯನ್ನಿತ್ತು ತಿರುಗಿ ಬಂದೆವು. ಊಟ ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಚೆಲುವು ಕರಾಳವಾಗಿ ಕಾಣ ತೊಡಗಿತು ಹೆಕ್ಕೆಯ ಕೊರಲ ಗಾನ ರೋದಿಸುವಂತೆ ಕೇಳ ಬಂದಿತು.

ಶ್ರೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಪರ್ವಣ ಸರಸವಾದೀತೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ವಿರಸವಾಯಿತು !

ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಾರ

ಮರೆವು ಮಾನವನಿಗೊಂದು ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರ. ಸಾವ ಚಿಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎದೆದಟ್ಟಿ ನಿಂತರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಜಗತ್ತು ಏನಾಗಬಲ್ಲದು? ಅದರ ವಿಚಾರ ನಮಗಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಸಾವು ನಮಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದುನಿಂತಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನೀರ ಮೇಲೆ ಹೆರಗೋಲು ಸಾಗಿಸುವ ಅಂಬಿಗ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಏಟು ಕೊಡುವ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ ಹೆರಗೋಲು ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಊರ ಮುಂದಿನ ಹೊಲ, ಹಳ್ಳದ ಮೇಲಿನ ಗಿಡಗಳು, ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಮೇಯುವ ದನಕರು, ಇವುಗಳ ಒಡೆತನಕ್ಕಾಗಿ ನಾಡಾಡಿ ಜನ ಹೋರಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಧೈರ್ಯ ಬೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದೇನು ?

ನಮ್ಮೂರಿನ ಜನ ಶಿಗ್ಗಾವಿ ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಿನ ನನ್ನೊಡನೆ ಬನ್ನಿ. ಮರೆವು ಅವರಲ್ಲಿ ಹೊಡುವ ಆಟವನ್ನು ನೀವು ಉಸಿರು ಉಸಿರಿಗೂ ಕಾಣುವಿರಿ. ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು, ಹಿರಿಯರು, ಕಿರಿಯರು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಜೀವನ ಸಂತೆಯ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಿರಿಯರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಮುಗ್ಧಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ಆಸೆ-ಅಣಕುಗಳು, ಮರೆವು-ಮಾಟಗಳು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸುವಿರಿ. ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು ಮರುಗುವಿರಿ. ಹಿರಿಯರ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಮರೆವಿನ ಹೆಣ್ಣು ಬಿರಿಯಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಕ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದರೂ ಬಿರಿತ ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಬೀಜ ಉದುರಿ ಬಿದ್ದು ಬೀಜ ಪಡೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವೆ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಮರೆವಿನ ಮಾಟ ಎಷ್ಟು ಬಲಶಾಲಿ !

ಸಂತೆಯ ಮಂದಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಬಾನಿನಿಂದ ಉರಿವ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯ ತೂರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಳಗೆ ಮೃಗ ಜಲ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಟವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ವಫಿಕರು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬೆಂಡು

ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಉಮ್ಮಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣೂ ದೂರದ ಮರದಡಿ ಯಲ್ಲಿ; ದಣಿದು ಉಸೈಂದು ಬೀಡು ಬಿಡಲೆಳಸುವ ದೂರದ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ.

ಅದು ಬೇವಿನ ಮರ. ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಬಿಸಿಯುಸಿರ ನೀಗಿ ಮೆಯ್ಯನ ತಂಪಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಮ್ಮೂರ ಸಂತೆ ಮಂದಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಆ ಗಿಡದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಂಡ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುವ ಜನ, ನೆಳಲು ಕೊಟ್ಟ ಮರವನ್ನು ಕುರಿತು ಮನ ಬಿಟ್ಟ ಹಾಡುವ ಜನ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಳಿತು ದಣಿದ ನೀಗಿಕೊಂಡ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗುವವರು, ಬರುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಗಿಡ ನೋಡುತ್ತದೆ. ನೋಡಿ ಏನೋ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸಲಹೆಗೆ ಕಿಪಿಗೊಡುವ ಜನ ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಮರವು ಮೋಹದ ಮಾಟವನ್ನೆಸಗುವಾಗ ಜನತೆಗೆ ಇನ್ನೇತರ ಚಿಂತೆ ?

ಬೇವಿನ ಮರ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೆ? ಸಂತೆಯ ಜನಕ್ಕೆ ಅದು ಬೇವಿನ ಮರವಲ್ಲ; ಸಂತೆಯ ಮರ. ಆ ಹೆಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದೆ. ಸಂತೆಯ ಮಂದಿ ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮರ ಈಗಲೂ ಬಾಳುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಾಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ! ಅದರ ಹುಟ್ಟು, ಅದರ ಸಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚೇತೋ ಹಾರಿಯಾಗಿ ಸಂತೆಯ ಮಂದಿಗೆ ಅದು ಪರಿಣಮಿಸಲೇಕೆ ? ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬುಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆದಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಿವಿಗುಟ್ಟು ಕೊಡುವ ಮರಕ್ಕೆ ಮರೆವಿನ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿದಿರಲೇ ಬೇಕು. ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಚೀಲ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಉಸೈಂದು ಕುಳಿತ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಆ ಮರಕ್ಕೆ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳು ಗೊತ್ತಿರದೆ ಏನು ? ಹಿಂದು-ಮುಂದನ್ನು ಅರಿಯದ ಎಳೆಯರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ನೋವನ್ನು ಮರೆಸಿಬಿಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವ ಸಂತೆಯ ಮರಕ್ಕೆ ನಾನು ಯಾವ ಹೆಸರಿಡಲಿ ? ಸಂತೆಯ ಮರವೆಂದೆ ? ಸಣ್ಣ ಮಾತದು. ಮರೆವೆಯ ಮರವೆ ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದು. ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೇನು ?

*

*

*

*

ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಾರ

ಸಂತೆಗೆ ಊರ ಜನ ಹೊರಟತ್ತು. ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ಈಗಾಗಲೇ ಹೋಗಿ ದ್ದರು. ಗೌಡರ ಬಾವಿಯಿಂದ ಜಳಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗಲೇ ಸಂತೆಗೆ ಮಂದಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ನಮಗೂ ಸಂತೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿತ್ತು.

‘ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ದಿನ ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ ’ ಎಂದು ಅಪ್ಪ ನನಗೆ ಶಿವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ‘ ಹೂಂ ’ ಎಂದೆವು.

ಊಟ ಮಾಡಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೀಲ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟ ರೆಕ್ಕ ವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೆವು. ಕೈ ಬೀಸುತ್ತ ಸಾಗಿದೆವು. ಸೂರ್ಯನ ರುಳ ಮೈಗೆ ತಾಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಮುಂದು ವರೆದೆವು. ವ್ಯಗಜಲ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಎರಳೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋದಾವು !

ಬಾಯಿ ಆರಿತು. ಮನ ಬತ್ತಿತು. ಕಾಲು ನೊಂದವು. ಸಂತೆಯ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಂಗಿದೆವು. ಶಿವನಿಗಿಂತಲೂ ನನಗೆ ಮರೆವು ಹೆಚ್ಚು. ಅತನಿಗೆ ಮರೆವಿನ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿದಿತ್ತೇನೋ !

‘ ಎಷ್ಟು ತಂಮೋ ಇದು ? ’ ಎಂದೆ.

‘ ಹೌದಣ್ಣ ! ’ ಶಿವನು ಹೇಳಿದ.

‘ ನೀನು ಹೀಗೆ ಕುಳಿತಿರು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಜೊಂಪು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಹಾಗಾದರೆ ಸಂತೆ ? ’

‘ ಸಂತೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಈಗಾಗಲೇ ಸುರುವೇನೋ ? ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಮಿತ ಬಾರದೇ ? ’

ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಾದ. ನನಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಡ್ಡಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ಬೇವಿನ ಮರದ ತಂಪು. ಸಂತೆಯ ಮರದ ಸಹವಾಸ. ಮರೆವೆಯ ಮರದ ಸಲಹೆ. ತಂಗಾಳಿ ಇತ್ತು. ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಡಿತ್ತು. ಜಿರಂಗಿಗಳ ಚೀತ್ಕಾರವಿತ್ತು. ಮತ್ತೇನೋ ನೆರವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಸಂತೆಯ ಚಿಂತೆ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆ. ನೋವಿಲ್ಲ. ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ದಣಿವಿಲ್ಲ. ದಾಹವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮಾಟದ ಜಗತ್ತು ಅದು ?

ನನ್ನ ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಯ್ಯಲೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ತಮ್ಮ ಶಿವ ಜಗ್ಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ.

‘ ಅಣ್ಣ, ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಏಳು ? ’

‘ ತಡೆಯೋ. ಅವಸರ ಬೇಡ. ’

‘ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಕೈಮಾರು ಹೊತ್ತಿದೆ. ’

‘ ಇರಲಿ ಬಿಡು. ಹೋಗೋಣಂತೆ. ’

‘ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಏಳಣ್ಣ ? ’

‘ ಏನು ಕಾಟ ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಇವನು ? ’ ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಉಜ್ಜುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ. ಮೇಲೆ ಹೆಕ್ಕ ಹಾಡಿತು. ಮರೆನೆಯ ಹಾಡು ಹಾಡಿತು. ತಿಳಿವಿನ ತತ್ವ ಕೂಗಿತು. ಅರಿವು ಬಂದಿತು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ, ನಾನೂ ಸಾಗಿ ಹೋದೆವು. ಸಂತೆಯ ಮರ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮರೆ ಯಾಗಿ ನಾವು ಹೊರಟು ಹೋದೆವು.

*

*

*

*

ಕಾಲನಿಗೆ ಯಾರ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ? ಯಾರ ಹೆಂಗು ?

ಶಿಗ್ಗಾವಿಯ ಮೋಟರು ನಿಲುದಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಈ ಮಾತು ನನಗೆ ಗಪ್ಪನೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ವಿಚಾರದ ಹೊಯ್ದಾಟದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗು ನುರಿ ಯಾಗುತ್ತ ಉರ ಕಡೆ ಹೊರಟು ಬಂದೆ.

ಬಿಸಿಲು ‘ ಹೊಯ್ ’ ‘ ಹೊಯ್ ’ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖದ ತುಂಬ ನೀರು ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈ ತುಂಬ ಉಸಿರು ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂತೆಯ ಮರವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಓಡಿ ಓಡಿ ಬಂದೆ. ಅದೂ ನನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಾಮಾನು ಇಳಿಸಿ ಉಸೈಂದು ಕುಳಿತೆ. ಕುಳಿತಂತೆಯೆ ಜೊಂಪು ಜಾರಿ ಬಂದಿತು. ಸಂತೆಯ ಹೋರಾಟ ಕಣ್ಣೆದಿರಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಜೀವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

- ‘ ಅಣ್ಣಾ, ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಮಲಗೋದು ? ’
‘ ಛೇ. ಮತ್ತೆ ಬಂದಿಯಾ ? ’
‘ ಹೌದು. ಎದ್ದೇಳು. ಹೋಗೋಣ. ’
‘ ಸುಮ್ಮನಿರಪ್ಪ, ಸುಮ್ಮನಿರು. ’
‘ ಏಳಬಾರದೆ ? ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ? ’
‘ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ’
‘ ಸಂತೆ ಮುಗಿದಿದೆ. ಹೋಗೋಣ ಏಳು. ’
‘ ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೆ. ಮುಗಿದ ಮೇಲೂ ಇದೇನು ಕಾಟ ? ’
‘ ಊರು ಮುಟ್ಟು ಬೇಡವೆ ? ’
‘ ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಆತುರ ? ’
‘ ಬೇಗನೆ ಹೋದರಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ’
‘ ಕರ್ತವ್ಯವಂತೆ, ಕರ್ತವ್ಯ ! ಎಂಥದೊ ಅದು ? ’
‘ ಇರಲಿ. ಏಳಣ್ಣ. ಸಂತೆ ಮುಗಿದಿದೆ. ಲೆಕ್ಕ ಒಪ್ಪಿಸೋಣ. ’
‘ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ ? ’
‘ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಣ್ಣ ! ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ ! ’
‘ ಕಣ್ಣು ತೆಗೆ ಎಂದರೆ.....? ಸುಮ್ಮನಿರಬಾರದೇ ? ’
‘ ಏಳು ಅಣ್ಣ, ಏಳು. ಎಚ್ಚರಾಗು ? ’
‘ ನಿಲ್ಲು, ಶಿವನೆ ! ಅವಸರ ಮಾಡಬೇಡ. ’
‘ ನಿದ್ರೆಯ ಮರೆವಿನಿಂದ ಏಳು, ಅಣ್ಣ ! ’
‘ ಮರೆವು.....? ಎಲ್ಲಿದೆ ? ’
‘ ನನಗೆ ಸಾಕಾಯಿತು. ಒಬ್ಬನೇ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ, ಅಣ್ಣ ’
‘ ಆಹ್ ! ’
‘ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ’

- ‘ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ’
 ‘ ಊರಿಗೆ ! ’
 ‘ ಇಷ್ಟು ದೇಗನೆ ? ’
 ‘ ಹೌದು. ಸಂತೆ ಮುಗಿದಿದೆ. ’
 ‘ ಅದಕ್ಕೇನೆ ನಿಲ್ಲು..... ! ’
 ‘ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದಿದೆ. ’
 ‘ ಆಹ್ ! ’
 ‘ ಮರೆವಿನಿಂದ ಏಳು ! ’
 ‘ ಆಹ್..... ಮರೆವು..... ! ’
 ‘ ನಾನು ಹೊರಟೆ..... ’
 ‘ ಬೇಡ. ಎದ್ದೆ. ಶಿವನೇ ಎದ್ದೆ. ’
 ‘ ಹೋದೀ..... ಇಗೋ ಹೋದೀ. ’
 ‘ ಶಿವನೇ, ಬೇಡ. ಇದೋ ಎದ್ದೆ ! ’

ಕಣ್ಣು ತೆಗೆದೆ. ರೆವೈಗುಂಟ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಸಂತೆಯ ಜನವಿಲ್ಲ. ಶಿವನಿಲ್ಲ. ಹಕ್ಕಿ ಗಾನವಿಲ್ಲ. ಏನಿದು ? ಶಿವನೇ, ಏನಿದು ? ಏನು ನಿನ್ನ ಆಟ ?

ಸತ್ತ ತಮ್ಮ ಶಿವನ ನೆನಪು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತು. ಮರೆವೆಯ ಮಾಟ ಕಣ್ಣಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನು ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎದ್ದೆ. ಕಣ್ಣು ಒರಸಿಕೊಂಡೆ. ಬೇವಿನ ಮರವನ್ನು ಎತ್ತಿಸಿದೆ. ಸಂತೆ ಮರವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಬೊಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿ ಯೊಂದು ಕುಳಿತು. ಹಾಡಿತು. ಮರೆವೆಯ ಹಾಡು ಹಾಡಿತು. ತಿಳಿವಿನ ತಪ್ಪ ಕೂಗಿತು. ಕೂಗುತ್ತ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣು ತೀಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದೆ. ಬೇವಿನ ಮರ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಂತೆ ಮರ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮರೆವೆಯ ಮರ ಕಂಡಿತು.

ಜೀವನ ಪ್ರಸ್ತಾರ

ಮರ ಕೂಗಿತು. ನಿಲ್ಲು ಎಂದು ಎಲೆ ಬೀಸಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿತು.

‘ ಜೀವನವೊಂದು ಸಂತೆ. ನಾನು ಸಂತೆಯ ಮರ. ಜೀವನದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜನ ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳರು. ನಿರ್ಜೀವಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಅದರಿಂದ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜನತೆಯ ಕಷ್ಟ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಮರುಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ತಮ್ಮ ಸುಖವಾಗಿ ದ್ದಾನೆ. ನೀನು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಅವನ ಕ್ಷೇಮ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪಕ್ಷದವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆತ ಸಂತೆ ಮುಗಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಯಾರ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೋಗು ’ ಎಂದಿತು.

ಮರದ ಮಂತ್ರ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದೆ. ಮನ ತೆತ್ತು ಕೇಳಿದೆ. ಹೇಳುವ ದಾದ ಮೇಲೆ ವಂದನೆ ಅರ್ಪಿಸಿದೆ ಮರಕ್ಕೆ. ಇನ್ನೂ ಮರವೇ? ಅಲ್ಲ! ಜೀವನ ಪ್ರಸ್ತಾರ.

ತಿರುಗದ ದಾರಿ

‘ ನಮ್ಮ ಶಿವನ ನೋಡಿದಿರೇನು ? ’

‘ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ. ಈ ಕಡೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋದ. ’

‘ ಯಾವ ಕಡೆ ? ’

‘ ಅಗೋ, ಆ ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ನಿಂತು ಊರ ಕಡೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದ. ’

‘ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದನೇನು ? ’

‘ ಹೌದು. ಮತ್ತಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ’

‘ ಏನಾದರೂ ಹತ್ತಿರ ಸಾಮಾನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನೇ ? ’

‘ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುದುಡಿದ ಗಾಂಧೀ ಟೋಪಿ. ಮೈಮೇಲೆ ಅಂಗಿ, ಕೋಟು, ಒಂದು ಗಿಡ್ಡ ಚಣ್ಣ. ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬರಿ ಗಾಲಿನಿಂದ ನಡೆದು ಹೋದ. ’

‘ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಏನಾದರೂ ಕೇಳಿದನೇನು ? ’

‘ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಏಕೋ ಮುಖ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಬಂದಿತ್ತೇನು ? ’

‘ ಹೌದು. ಮುಂಜಾನೆ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹೆಟ ಹಡಿದು ಪಾರ್ವತಿಯ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಪಾಟಿ ಒಗೆದು ಒಡೆದುದರಿಂದ ಅಪ್ಪನಿಂದ ಏಟು ತಿಂದ. ಹೆಟ ಮಾಡಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ತಾಯಿ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ’

‘ ಇರಬೇಕು. ಆ ಕಡೆಗೇ ಹೋಗುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ’

‘ ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಬೇಗ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ’ ಎಂದು ನಮ್ಮೂರಿನ ಆ ರೈತರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದೆ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಂಡವರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ, ನಡೆದೆ.

- ‘ ನನ್ನ ಶಿವನ ನೋಡಿದಿರೇನು ? ’
 ‘ ಯಾರು ? ’
 ‘ ನನ್ನಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ. ’
 ‘ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗಾಂಧಿ ಟೋಪಿ ಇತ್ತೇನು ? ’
 ‘ ಹೌದು, ಅವನೇ ’
 ‘ ಚಣ್ಣ ಹಾಕಿದ್ದನೇನು ? ’
 ‘ ನಿಜ. ಅವನೇ. ’
 ‘ ಮೈಮೇಲೆ ಕೋಟು ಇತ್ತೇನು ? ’
 ‘ ಹೌದವ್ವ, ಅವನೇ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ ? ’
 ‘ ಈ ದಾರಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ ? ’ ಎಂದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿದ.
 ‘ ಅದಕ್ಕೆ ನೀವೇನು ಹೇಳಿದಿರಿ ? ’
 ‘ ಆತ ಕೇಳಿದ ದಾರಿ ತೋರಿದೆವು. ’
 ‘ ಮತ್ತೇನು ಕೇಳಿದ ? ’
 ‘ ಮುಂದೆ ಕೆರೆ ಇದೆಯೇ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆವು. ’

ಕಂಡವರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿದೆ. ಕೆರೆಯೊಂದು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕುಳಿತಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಶಿವನಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಥಕರಿದ್ದರು.

‘ ಬಣ್ಣ ನಾದಗಪ್ಪು. ಮುಖ ದುಂಡಗೆ. ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುದ್ದಾದ ಮೂಗು. ಹೆಲ್ಲು ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಕೈಬೆರಳು ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಪ್ಪು. ಆತ ನನ್ನ ತಮ್ಮ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಗಳಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನೀವು ನೋಡಿದಿರೇನು ? ’

‘ ಚಣ್ಣ ಟೋಪಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದನೇನು ? ’

‘ ಹೌದು, ಅವನೇ ! ’

‘ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನೀರು ಕುಡಿದು ದಣೆವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿ ತಾಸಾಯಿತು. ’

ವಿಷಯಸೂಚಕಗಳು

‘ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಏನಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿದನೇನು ? ’

‘ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮುಖ ಬಳಲಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ನೊಂದು ಕೊಂಡಂತೆ ಕಂಡ. ’

‘ ಓಡಿ ಹೋದರೆ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಾನೇನು ? ’

‘ ಬೇಗ ಹೋಗಿರಿ. ಸಿಗಬಹುದು. ’

ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧಾವಿಸಿ ನಡೆದೆ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಕೋಲನೂರಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

‘ ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಾದು ಹೋದನೇ, ಅಮ್ಮ ? ’

‘ ಅಹ್. ’

‘ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಹೋದನೇ ಅಮ್ಮ ? ’

‘ ಯಾರು ? ಹುಡುಗನೇ ? ’

‘ ಹೌದಮ್ಮ. ’

‘ ಏಕೆ ? ಅಷ್ಟೇಕೆ ಬಳಲಿದ್ದೀ, ಆಪ್ತ ! ’

‘ ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಅವನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಹೋಗಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾನೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆ. ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕ ಬಂದಿದೇನೆ, ಅಮ್ಮ. ’

‘ ಛೇ, ಹುಚ್ಚು ನೀನು. ಬಳಲ ಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಗಲತೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ’

ಆ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಓಡಿ ಹೋದೆ. ನೇಸರು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಕಾಲು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಹೆಚ್ಚು ನಿಂತರೆ ನೆತ್ತರ ‘ ಚುರ್’ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಯಿ ಆರಿತ್ತು.

ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮನವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅರಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು. ಎಲ್ಲ ನೋವು ಇಂಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಓಡಿ ಓಡಿ ಹೋದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಡದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕುಳಿತಂತೆ ಕಂಡಿತು. ತಮ್ಮನೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸ್ವರಲ್ಲಿ ಆತ ಶಿವನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಹೆಡುಕವ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡಕಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಶಿವನು ಏಳತೊಡಗಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದೆ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ರಮಿಸಿದೆ. ಸಂತಯಿಸಿದೆ. 'ಅಪ್ಪ' 'ಅಣ್ಣ' ಎಂದು ಮೈದಡವಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ.

ತಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಜನ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. 'ತಿರುಗಿ ಬಂದನೇ' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮೌನವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ.

ಆ ನೆನಪು ಇಂದು ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಂದು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದ ತಮ್ಮ ಇಂದು ತಿರುಗದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿ ದಾನೆ. ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ ? ಶಿವನೇ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದೆ ?

ಪತ್ರಿಕೆ - ಪಾಪನೆ

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿಲಲ್ಲಿರುವ ಹೊ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಂಧುತ್ವ ಅದು. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ಭಾರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರನಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾದುದು. ಆ ದಿನ ಸಂಜೆ ಹೊ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ನೀರುಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಸುತ್ತಲು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು? ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅರಳಿದ ಹೂಗಳ ಜತೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು; ಅತ್ತಿತ್ತ ಗೋಣತ್ತಿನೋಡಿ ಹಾಯಾಗಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಮುದ್ದಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು - ಹೀಗೆಯೆ ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರನಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದಾಗ ಕಷ್ಟ ಕವಿದುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ತೋಳುಗಳು ಎಚ್ಚರ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಕಾರ್ಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಾಳೆಯ ಗುಂಪಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. 'ಹೋ! ಮರಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲ ಹುಚ್ಚಿ! 'ಅಂತೂ ಫಲ ಕೊಟ್ಟಿತು' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಹೊರಗಿನ ಕತ್ತಲು ಮನವನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಕೈಯೊಳಗಿದ್ದ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು ಉಸ್ಸೆಂದು ಹೊರಬೀಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೊ ಕರೆದರು.

‘ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬರುತ್ತೀರಾ ? ’

‘ ಯಾರವರು ? ’

‘ ನಾನೇ ಒಡೆಯ ! ’

‘ ನಾನು ಎಂದರೆ..... ? ಯಾರು ? ಹೆಸರೇನು ? ’

‘ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೇ, ಒಡೆಯ ! ’

‘ ಎಲ್ಲಿ ? ಯಾರವರು ? ’ ಎಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಬಾಳೆಯ ಗಿಡದ ಮರೆಯಿಂದ ಕೂಗು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ‘ ಧಡಂ ’ ‘ ಧಡಂ ’ ಎಂದು ಸಪ್ಪಳಾಯಿತು. ಬೆದರಿದೆ. ‘ ಅಂಜ ಬೇಡಿರಿ ’ ಎಂಬ ದನಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಾಳೆಯ ದಡದಿಂದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಲು ತರತರ ನಡುಗತೊಡಗಿದುವು. ತುಟಿ ಆರಿತು. ಎದೆ ಹಾರ ತೊಡಗಿತು. ಅವಳು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದಳು.

“ ಅಂಜ ಬೇಡಿರಿ, ಒಡೆಯ. ದೀನೆ ನಾನು. ಪಾಪಿ ನಾನು. ನನ್ನ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ಕತೆ ಹೇಳಿ ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಕೇಳದೆ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನಾರು ಗತಿ? ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅರಿತವರೇ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಂತೆ ತಿಂದು ತಿಂದು ವಣಿದವರಿಗೆ ಹಸಿವೆಯ ನೋವಿನಿಂದ ಹೆಂಬಲಿಸುವ ದೀನರ ಸೊಲ್ಲು ಗೊತ್ತಾದೀತೆ? ನಿಮ್ಮ ನೆರವಿನಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ರಮಿಸಿ ನೀವು ಹಾಲೆರೆ ಯದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬಂಜೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾ, ಬಂಜೆತನವೇ! ಬಂಜೆಯಾಗಿ ಬದುಕಿದವಳ ಮುಖ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ನೋವು ಇರಿತವನ್ನು ನುಂಗಬೇಕು! ಅಂತಹ ಬಂಜೆತನವನ್ನು ನಾನು ಅದರದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಒಡೆಯಾ, ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯಾದವಳ ಗೋಳು ಏತಕ್ಕೂ ಬೇಡ. ಇದಿರಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬೆಂದು ಹೋಗುವುದು ಹಿತ. ಬಾಲ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಬದುಕುವುದೆಂದರೆ ವಿಷದ ಸಂಚಯವನ್ನು ನಿಮಿಷಕ್ಕೊಂದು ಬಾರಿ ತಿಂದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ನಾನೊಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿನ ಜನುಮದಲ್ಲಿ ಬಾಲ ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದೆ. ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಹೆತ್ತವರು ತೊಟ್ಟಲಕ್ಕೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟುತ್ತಲೆ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಕಂಡವರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯ್ದು ತಾರುಣ್ಯದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟೆ. ಉಟ್ಟ ಹರಕು ಸೀರೆಯೊಂದಿಗೆ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡು ವಾಗಲೆ ಬಳೆ ಮುಕ್ಕಾದವು. ಕುಂಕುಮ ಅಳುಕಿತು. ಹೊಟ್ಟೆ-ಬಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿತು. ಹಸಿವೆಯ ದಾಹವನ್ನು ಕೆಲಕಾಲ ತಡೆಯಬಹುದೆಂದೆನ್ನಿ ಸಿತು ನನಗೆ. ಆದರೆ ಕಾಮದ ದಾಹವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನನಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಯುವತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಂಡವರೆಲ್ಲ ನೋಟ ಹೊರಳಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮರದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತುಳಿಯುವುದು ಲೋಕದ ರೂಢಿ. ಇಂತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿದಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೀಸಿದ ಗಾಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕತ್ತಿತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ.

“ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಪುಣ್ಯವೊಂಶರೊಬ್ಬರು ನನ್ನ ಹೇಸಿ ಬಾಳನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಗಳೇ

ಎಂದು ಕರೆದರು. ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ತೇಲುವ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಂಡೆಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರು ಅವರು. ಎಳೆತನದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಮುಗುದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅವರು ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದರು. ಗಂಡ ತೀರಿ ಹೋದ ನಾಲ್ಕಿಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಊರಿನವರೆಲ್ಲರ ಕರುಣದ ಕಂದನಾದೆ. ಸಾಧ್ವಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊರಲಿತಿ ಕೂಗಿದರು. ಆ ಗುಣವನ್ನೇ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಪೊರೆಯುವ ಹಿರಿತನವನ್ನು ತೋರಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಮನೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಗುಡಿಸಲೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹರಿದ ಬಾಳ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸ ತೊಡಗಿದೆ. ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಅವರಿತ್ತದನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಿ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಮಲಗಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಊಟ, ಅರಿವೆ, ನನ್ನ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ವೆಚ್ಚವೂ ಅವರದೇ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಹೊಣೆ ತುಂಬಾ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ನನ್ನ ಹೊಣೆ ನನಗೆ ಅರಿಯದಂತಾಯಿತು. ಮನದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗಾರರ ತೋಳ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಬಿದ್ದೆ.

“ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಆ ಪುಣ್ಯವಂತರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿ ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಯಮಿಯಾಗಿ ತೋರುವಂತೆ ನಟಿಸಿದೆ. ಅದು ಬರೀ ನಟನೆ. ಜಾರತನ, ವಂಚನೆ ಬಯಲಿಗೆ ಬೀಳದ ದಿನವುಂಟೆ? ಕಾಲ ನನ್ನ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಬೀದಿಗಳೆಯಲು ಕದ್ದು ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಜನರಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ವೃತ್ತಿ ಮೊಳದೋರತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಎಲ್ಲರ ಚಿತ್ತ ಕೆರಳಿಸುವ ಸುದ್ದಿಯಾದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ಏರತೊಡಗಿತು. ನನ್ನ ಭಾರ ಹೊತ್ತ ಒಡೆಯರಿಗೂ ಈ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ಗೊಳೋ ಎಂದು ಅತ್ತರು. ಎಲ್ಲರ ಪಾಲಿನ ಸುಧೆಯಂತೆ ಇದ್ದರವರು. ಲೋಕಾಪವಾದ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅಮೃತ ವಿಷವಾದರೆ, ತಾಯಿ ಹಾಲು ನಂಜಾದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಆಸೆ ಉಂಟೇ? ನಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಜೆಗೇ ಅವರು ಎದೆ ಯೊಡೆದುಕೊಂಡು ಸತ್ತು ಹೋದರು.

“ ದೇವರ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ನಡೆಯಿತು. ನನ್ನ ಜೀವಿತದ ರಕ್ಷಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪುಣ್ಯವಂತರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಮೊಗವಿಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದೆ.

ಯಾರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬೀಳಲಿ? ದೇವನ ಪಾದಕ್ಕೆ? ಆ ಪುಣ್ಯವಂತರ ಪಾದಕ್ಕೆ? ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ತೋರಿದರು. ಬಾಲ ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ದೇವರು ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ. ಶಿಶು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆ. 'ಬಾಳೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹೆರಿಗೆಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಬೇಗ ಬಾ' ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ಪಾಲಿಸ ಬೇಕಾಯಿತು. ಬಾಲ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಬಾಳಿದ ಹುಡುಗೆಯ ಕೊರಲಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಂಗಲ ಸೂತ್ರ ಕಟ್ಟಿದೆ ಕೇವಲ ಬಾಳು ಸಾಗಿಸುವ ಕೈಗಂಬ ವಾದುದಕ್ಕೆ ಆ ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ನನಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಯಿತು. 'ಬಾಳೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದ ಬಾಲ ವಿಧವೆಯ ಅದೊಂದು ರೂಪಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ಹೆಣ್ಣು ಬಿಡುವ ಮುನ್ನವೆ ಹೊರಟು ಬಾ' ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವರು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

“ ಆ ಪುಣ್ಯವಂತರೇ ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದರು. ಶಿವನೆಂದು ಹೆಸರಿತ್ತಿ ಕರೆದಿರಿ ನೀವು. ಜಗದ ಮರ್ಮ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅಂದು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಗ್ಗು ಹೊಳಿದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ಊರಿದರು. ಜೀವಿಸಿರುವತನಕೂ ಅವರೇ ನೀರೆರೆದರು ನನಗೆ. ನಾನು ನೀರು ಹಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಜೆಗೇ ಅವರು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಇಂದು ನಾನು ಹೆರಿಗೆಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸತಿತೆಯಾದವಳು ಪಾವನೆಯಾದೆ. ಜೀವನವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕು. ಹೋರಾಡುವೆಂದು ನಂಜೇ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸ್ತುತಿ ಬರಲಿ. ನಿಂದೆ ಬರಲಿ. ಅಂಜದೆ ಅಳುಕದೆ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಫಲ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ; ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಬೀಳ್ಕೊಡಿ. ”

ನೋಡು ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಹೆಂಗಸು ಬಾಳೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ, ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸಿದ ಚಿತ್ತಾರದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದೆ. ಭಾವಾವೇಶದ ಒತ್ತಡದಿಂದ ತಲೆ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ತೋರಿತು ನನಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಪಾವನೆಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ತಿರುಗಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಮೋಟು ಮರದೊಡನೆ !

ನಮ್ಮ ಊರ ಮುಂದೆ ನೀಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮರವೊಂದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಎಂದೂ ಅದೇ ಗಿಡದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು, ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಿವ, ದುರಗ ಮೂವರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಮನವನ್ನು ಬೇಗುದಿಗಿಡು ಮಾಡಿತು. ಹೃದಯ ಮಂಥನ ನಡೆಯಿತು.

ಎದುರಿಗೆ ಯಾರೋ ಹಾಯ್ದು ಹೋದಂತಾಯಿತು. ಕನಸಿನ ಪರಮ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಡೆಗೆ ನೋಟ ಹರಡಿದೆ. ದುರಗನ ಹೆಂಡತಿ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೂಗಿದೆ.

‘ ಹನುಮವ್ವ..... ? ’

‘ ಓ, ಎಪ್ಪಾ ! ’

‘ ಬಾವ್ವ. ಬಹಳ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋದು. ಕೈ ಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ ! ’

‘ ಏನು ಮಾಡಲಿ ಹಡೆದಪ್ಪ. ನನಗೆ ಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಓಡಾಡಿ ಮಾಡಿದೆ. ದೇವ್ರು ಮೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ’

‘ ಹುಚ್ಚಿ .... ! ದೇವ್ರು ಮೆಚ್ಚೋದು ಬಿಡೋದು ಏನು ಗೊತ್ತಾಗ್ತದೆ ನಿಮಗ ? ಕಾರ್ಯ ಮಿಕ್ಕ ನಿಂತಾಗ ದೇವರ ಕಡೆ ನೋಡೋದು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಬರೇ ದೇವ್ರು ದೇವ್ರು ಅಂದರೆ ಆತ ನಿಮ್ಮ ಮನೇ ಆಳಾಗಿ ಓಡಾಡಬೇಕೇ ? ಹಾ ! ಮತ್ತೇ ? ನೀನನ್ನೋದೇನು. ’

‘ ಎಪ್ಪಾ, ನೀನನ್ನೋದು ಬರಾಬರಿ. ಆತನ ಜಡ್ಡು ನಮಗ ಒಂದಿಡು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲ ದಿನ ತಲೆನೋಯ್ಪ್ಪತಿ ಅಂದ. ಬೇವಿನ ತವಲ ಅರೆದು ರಸ ಕುಡಿಸಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅದು ನಿಂತಕೂಡ್ಲಿ ಮೈ ಚುಚ್ಚಿತಿ ಅಂದ. ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೇಳಿ ಬಂದೆ. ಅರಳಿ ಮರದ ಮಾರೆವ್ವ ಕಾಡ್ತಾಳು ಅಂದ್ರು ಅಯ್ಯೋರು. ಸಂತೆಗೆ ಅಂತ ತಗದಿಟ್ಟು ಮೂರಾಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಯಿ ಕಪ್ಪರ ತಂದು ಮಾರೆವ್ವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅದಕ ಒಂದಿಡು ಕಡಮೆ

ಅದೀತು ಅಂತು ಮಾಡಿದರ ಜರ ಸಂಜೆ ಕಳಕಳ ಕಾಳ ಕುದ್ದಂಗ ಬಂದುವು. '

‘ ದುರಗವ್ವ, ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು. ನೀ ಹೇಳೋ ಮಾರೆವ್ವ ಯಾರು ಆಕೆ ? ಆ ಅಯ್ಯವ್ವನಿಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತದೆ. ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಹೆಂಡ್ತಿ, ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕೋ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ಊರಾಗ ಬಡವರ್ದ ಗೋಳಿಗೆ ಹೊಯ್ದು ಮಾರೆವ್ವ ಕಾಳವ್ವ ಅಂತ ಏನೋ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ರೊಕ್ಕ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಕೊತಾನೆ. ಈ ಅಯ್ಯಾರ ಕುಲಾನ ಹೀಗೆ. ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದರ ತೀರಿತು. ಉಳಿದವರು ನಾಯ್ಲ ಬಿಡ್ಲಿ. ಹೊಂ. ಇರಲಿ. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಿದಿ ? ’

‘ ಜರ ಬಂದ ಸಂಜೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಯ್ಯರ ಕಡೆ ಹೋದೆ. ಮಾರೆವ್ವ ಹೋಗಿ ಕಾಳವ್ವ ಗಂಟು ಬಿದ್ದಾಳಂತ ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಾಕ ಎಂಟಾಣಿ ರೊಕ್ಕ ಬೇಡಿದರು. ಕೊಟ್ಟೆ. ’

‘ ಹಾ, ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ಕಾಳವ್ವ ಬರ್ಲೇಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಅವನ ಜೋಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ತುಂಬ ಬೇಕು. ಬಡವರ್ದ ಈ ಭೂತ ಹಾಡೇ ಹಗಲೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿವೆ. ಸರ್ಕಾದವರು ರಕ್ತ ಹೀರಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಾರಂದ್ರ ಈ ಭೂತಗಳ ಕಾಟ ಬೇರೆ. ಮೈದೊಗಲು ಎಬ್ಬಿ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬರತಾರ ಈ ಅಯ್ಯಾರ ಸೈನ್ಯ. ನಿನಗ ತಿಳಿಲಿಲ್ಲ, ದವಾಖಾನಿಗೆ ಕರ ಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ? ’

‘ ಅದನೇನು ಹೇಳೋದ್ರವ್ವ. ಹೆಸರಿಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ದವಾಖಾನಿ. ಬಡವರ್ದ ಕೇಳೋರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಅದ್ರಾಗ ಸಿಗ್ಗಾವಿ ದವಾಖಾನಿ. ಏನು ಮಾಡೋದ್ರವ್ವ. ಹೆಂತೇಲಿದ್ದ ನಾಕಾಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣುಕೊಂಡು ಮನೀಗೆ ಬರೋವಾಗ.... ’

‘ ಅಳಬೇಡ ಹನುಮವ್ವ. ಅತ್ತೇನು ತಿರುಗಿ ಬರ್ತಾನೆ ದುರಗ ? ಮೊದಲೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಆ ಶಾಣ್ಯಾರು, ಈ ಶಾಣ್ಯಾರು, ಆ ಭೂತ, ಈ ಭೂತ ಅಂತ ನೀವು ಹೆಳ್ಳಿ ಜನ ಕಂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ಕೆರಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಸತ್ತು ಹೋಗ್ಲಿಕ್ಕಷ್ಟೆ ಶಾಣ್ಯಾರು. ಹ್ಲೂ ಅಂತ ದುಡಿದು ಮೈನೋವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಪವಾಸ ಮಲ

ಗೋಡು ಮಾತ್ರ ಬಲ್ಲಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಹೆನುಮವು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅಳಬೇಡ. ಆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸು ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿರು. ಅದೇ ಧರ್ಮ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊ. ಅದೇ ಕರ್ಮ ಅಂತ ಭಾವಿಸು. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಗೆಯಿಟ್ಟು ಗಂಡನ್ನು ಮರೀಚೇಕು. '

‘ ಎಷ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿತೇತಿ. ಅವನ ದಿನಕರ್ಮ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಕು ಕಾಸು ಕೂಡ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. '

‘ ಏನಂತೀದಿ ಹುಚ್ಚೇ. ದುರಗ ದಿನಾ ಗೋಡಿಕಟ್ಟೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ತರತಿದ್ದ. ಇಷ್ಟತ್ತು ವರುಷ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಅದುವು ಅವ ದುಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ. ಏನೂ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲೇ? '

‘ ನನ್ನ ಹೆಡೆದಪ್ಪ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಹೇಳ್ತೇನಿ. ಇಸ ಕುಡಿದೇನಿ ಅಂದ್ರ ಒಂದು ಕಾಸಿಲ್ಲ. ಗಳಿಕೆ ಮಾಡ್ಬೇಕು ಅನ್ನೋದು ಅವಗ ಕನಸು ಮನಸ್ಸಾಗ ಕೂಡ ಇಚಾರ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಭಕತಿ ಅಂದ್ರ ಅವಗ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. ಕೈ ನೋಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈಕೂಲಿ ಖರ್ಚಾಗ್ತಿತ್ತು. ಹೀಂಗಾಗಿ ಗಳಿಕೆ ಇಲ್ಲ ತಂದೆ. '

‘ ಹೆನುಮವು, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಾಗ ಅವಗ ನಂಬಿಕೆ ಇರಲಿ ಬಿಡಲಿ. ಅವ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಅದಕ ಅಂತ ನಾನು ಅನ್ನೋದಿಲ್ಲ. ನಂಬಿಗಿ ಅನ್ನೋದನ್ನು ಅವ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಅಂತ ತೋರ್ದದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾ ಆದ್ರೇನು? ಮೋಕ್ಷ ಎನ್ನುವುದು ಇದ್ದರೆ ದುರಗನಂಥವರಿಗೆ ಮೇಸಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದು ಇದ್ದೇನು ಫಲ! ಏನೇ ಇರಲಿ. ದುರಗನ್ನು ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಜಾತೀಲಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದಿತ್ತು ಅವ. ಅದರ ನನಗೇನು, ಎಲ್ಲಾ ಜಾತೀನು ಒಂದೆ. ಆ ಹಿರೇರು ಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿ ಈಗ ಕೊಳೆತ ಹೆಣದಂಗ ನಾರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಳವ. ದುರಗನ್ನು ನಾನು ಯೋಗಿ ಅಂತೀನಿ. ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಿವ ಹೆಗಲೆಲ್ಲ ದುರಗನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ‘ ಎಂಥ ಜೀವ ’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಆದ್ರೇನು ಮಾಡೋದು? ಇಬ್ಬರೂ ತಿರುಗದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ದುರಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯೋಗಿ. ಅವ ಸತ್ತರೇನು? ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಆತ ಬದುಕಿದ ಹಾಗೆಯೆ. ನನಗೆ ಬೇಕೂ ಅಂದ್ರ ಅವನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲೆ. ಅವನ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲೆ. ಆತ ತುಳಿದ ದಾರಿ ನಾನು ತುಳಿದು ಬದುಕಬೇಕಾಗಿದೆ '

ಮೋಟು ಮರದೊಡನೆ !

‘ ಎಪ್ಪಾ, ಹೋಗ್ತೀನಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದುಃಖ ಮರಿತೇನಿ’

‘ ಹಾ, ಹೋಗು ಹನುಮಪ್ಪ. ದುರಗಾ . . . ?’

‘ . . . . .’

‘ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಯೋಗಿ. ಕಾಡಿನ ಹೊವಿನಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ಅಡಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಬೇಶ ನಿಮ್ಮಂಥ ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಪುನೀತವಾಗಿದೆ. ಹುಲ್ಲು ತಂದವರ ಮಂಡೆಗೆ ಹುಪ್ಪ ತರುವಿ. ’

“ ತಂದೆ, ನನಗೊಂದು ತಿಳಿಯದು. ಯೋಗಿ ಗೀಗಿ ಏನು ಎನ್ನುವದು ನನಗೆ ಒಂದೂ ತಿಳಿಯದು. ಇಷ್ಟತ್ತು ವರುಷ ಕಲ್ಲು ಹೊತ್ತು ಮಣ್ಣು ಮುದ್ದಿ ಧನಿಕರಿಗೆ ನೆಲೆಲು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ. ನಾವು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಾಗೆ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಒಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೆನೆದೆ. ನೀವು ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ನೆನೆದೆ. ನನಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಅವರು ಈ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಕಟ್ಟಬರದು. ಅಂಥ ಮನ ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮನ ಯಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಮೊನ್ನೆ ಅವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ‘ ಈಗಲಾದರೂ ಸುಖವಾಗಿರು ದುರಗಪ್ಪ ’ ಎಂದರು.

“ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವಾಗ ಸುಖಯೆನ್ನುವುದಿದೆಯೇ ಎಂದು ಮಣ್ಣು ಕೆದರಿ ನೋಡಿದೆ. ನೆಲ ಬಗಿದು ನೋಡಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಉಪ್ಪು ನೀರಿನ ಸೆಲೆ ಉರಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಟ್ಟಿದ ಬಳ್ಳಿ ಹಾನಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೆಲೆಲು ನೋಡಿ ಆಶ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆದರೆ ವಿಷದ ತೊಟ್ಟು ಮೇಲಿನಿಂದ ಬೀಳಬೇಕು. ಇಂಥ ಬದುಕನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಸೆಯ ಅವ್ಯತ ಮಂತ್ರ ಓಡಿದು ನೂಕಿದೆ. ಬೆನ್ನು ಕುಸಿದು ಬೀಳುವನಕೂ ನೂಕಿದೆ. ಕೊನೆಗೂ ಬರಿ ಬಯಲೇ ಕಂಡಿತು. ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧಿಸಲಿ ಎಂತ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ. ಹಾಲಕ್ಕಿಯ ಹಾಡು, ಗೂಗೆಯ ಜೋಗುಳ ಭಗವಂತನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಬೀರುವವೆಂದು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಮನುತೆಯಿಂದಲೂ, ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡೆ. ‘ನೀನೇ’ ಎಂದು ಶೋಕದೊಡೆಯನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅಂಜಲಿಯೊಡ್ಡಿ ನಿಂತಾಗ

ಹಾಲಾಹಲ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಡೆತನಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವೂ ಆಸೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ವೇಲಿನ ಆಸೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಕಿತ್ತೊಗೆದಿದ್ದ. ದಿನದ ಕೃಕೂಲಿ ದಿನಕ್ಕೇ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಜಗದೊಡೆಯನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಲೇ ಆ ಪ್ರಪಂಚ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ.

“ ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ಇದು. ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆ ಓಡಿದು ಬಂದೆ. ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಂದು ಅವರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಕವಣೆಗಲ್ಲು ಬೀಸಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಸುಡಿದು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೂರೆವುದಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯ ಹೇಳಿ ಅಜ್ಞಾನದ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ನೂಕಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಈ ಊರಿನ ಅಯ್ಯನವರ ಮನೆಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತರಗತಿಯ ಪಿರಕ್ತರೆಂದು ದೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವ ರೊಬ್ಬರು ಬಂದಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲವರೆಗೆ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ‘ ಶೂದ್ರನ ಮನೆಗೆ ಬರಲಾಗದು. ಭಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ ’ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಅದರಿಂದ ನಾನು ನೊಂದು ಕೊಳ್ಳದೆ ಊರಿನ ಅಯ್ಯನವರ ಮೇಲೆ ಎಂದಿನಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸ ವಿಟ್ಟೆ. ಅವರಿಗೆ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಮಡ್ಡಿನ ಆಸೆ.

“ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಒಂದು ಕೂಗಿದರು. ಕಾಲಿಗೆ ನೀರನಿತ್ತು ಕುಳಿರಿಸಿದ. ಕಿವಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರ ತಾ ಎಂದರು. ಸಮೀ ಪಕ್ಕೆ ಬಾ ಎಂದರು. ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಟೆದು ತಂದು ಕಂಠದವರೆಗೆ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಹೊಳು ಎಂದರು. ಅರ್ಧ ನನಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ತಿ ಯನ್ನು ಕಟೆದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅಯ್ಯನವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರು ಗಂಟೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತ ಶಿವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ತಾಣವನ್ನು ಅಗಿಯಲೆಂದು ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದೆ. ಜಾಗ ನೋಡಿ ಕಚ್ಚು ಹಾಕಿವೆ. ಸುಮಾರು ನಾಕು ಗೇಣು ತಗ್ಗು ಏರಿರಬಹುದು. ಗುದ್ದಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಗಿತ್ತು. ‘ ಯುಹ್ ’ ಎಂಬ ಸಪ್ಪಳ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಿವಿಯನ್ನು ಸೇರಿತು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿಯೆ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಬಿಸಾಟು ಪೂಜೆ ಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹಾಗೆಯೆ ಅಯ್ಯನವರು ಹಿತ್ತಿಲಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಆಗ

ನೋಟು ಮರದೊಡನೆ !

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗುದ್ದಲಿಯೇಟು ಹಾಕಿದೆ. ಹೊನ್ನ ಕೊಡ ಮೇಲೆಯೆ ತೋರಿತು. ಹೌರಾಗಿ ಅದನ್ನು ಒಳಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಆ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಲೆಯವರೆಗೆ ಹೊಳಿಸಿದರು. ಸಂಜೆಗೆ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು.

ಊರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಚಕ್ಕಡಿ ಹೊಡೆಕೊಂಡು ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಅಯ್ಯನವರ ' ಮಹಿಮೆ ' ಯೆಂದು ಹೊನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವಾದ ಬೇಡಿದರು. ' ಭಗವಂತ, ಭಗವಂತ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ ' ಎನ್ನುತ್ತ ಭಕ್ತರನ್ನು ಹರಿಸಿದರು. ಅಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಮುರುಕ ಮನೆಗೆ ಹೇಸಿದರು. ಮತ್ತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಮನೆಗೆ ಪಾಯ ತೋರಿಸಿದರು. ಗಜ್ಜಿನ ಮನೆ ನಿರಲಿ ಎಂದರು. ಹೊನ್ನು ತುಂಬಲು ಗೋರಿ ಪೊಳ್ಳಾಗಲಿ ಎಂದರು. ಮೇಲೊಂದು ಹಗುರಾದ ಮಣ್ಣಿನ ದೇವ ರಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಎಂದರು. ಈ ಮೊದಲಿಗೆ ಹೊಳಿಟ್ಟಿದ್ದ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿ ನೀರುಪಾಲು ಸುರಿಸಿಬಿಡು ಎಂದರು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡೆ. ಈ ಸರಗೊ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಓಲೈಸಿದುದು ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ, ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ. ಅದೇ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕನಸು ಕಂಡೆ.

“ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮ, ಬಂದು ' ದುರಗವು, ನೀನು ಹೆಂಬಲಿಸಿದ ವಸ್ತು ನಿನಗಾಗಿ ಕಾದು ನಿಂತಿದೆ ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಕಾಣದಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಮೈತುಂಬ ಜಡೆಗಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಕೂದಲು. ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಭೋರಿಡುವ ಹಾವು. ಜಡೆಗೆ ಮುಡಿಪಾಗಿ ನಿಂತ ಚಂದಿರ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಿಡಿದಾಕೆ, ತಾಯ ಮುಡಿಯಿಂದ ಭೂಲೋಕದೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಂಗೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೂಲ, ಇನ್ನೊಂದ ರಲ್ಲಿ ಸರಕಪಾಲ. ಹುಲಿದೊಗಲು ಹೊದಿಕೆ. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕಪ್ಪು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಮೈ ಬೆಸುರೊಡೆಯಿತು. ವ್ಯಕ್ತಿ ' ನಡುಗದಿರು ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಭಯ ಹಸ್ತ ಎತ್ತಿ ನಗೆಮುಖದೊರಿತು. ' ಹಾ

ನನ್ನೊಡೆಯ' ಎಂದು ಅಡ್ಡಬೀಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಲ್ಲಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. 'ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಾರೆ' ಎಂಬ ನುಡಿ ಎಲ್ಲೆಂದೋ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಲೇ ದಿಬ್ಬೂಡನಾಗಿ ನಿಂತೆ. ಆಕಾಶದಿಂದ 'ಫೋ' 'ಫೋ' ಎಂದು ನೀರು ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಮರುದಿನ ನಾನು ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದೆ.

“ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದು ಎರಡು ದಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನಾಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿ ಕಷಾಯ ತರುವ ಎತ್ತುಗಡೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅಯ್ಯನವರನ್ನು ಕಂಡು ಭವಿಷ್ಯ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ನಕ್ಕೆ. ಕಾರ್ಯ ಕೈ ಮೀರಿದ ಮೇಲೆ ಯತ್ನಿಸಿ ಫಲವಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಆಕೆ ಕಂಡವರ ಕಾಲುಬಿದ್ದು ಕಾವಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರೆಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡಳು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವಂಚನೆ! ವಂಚನೆ! ಮಲಗಿಕೊಂಡಲ್ಲೆಯೇ ಜಗದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡೆ. ಅವಳು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತಿರುಗಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದೆ.

“ಈಗ ನೋವು, ನಿರಾಸೆ, ವಂಚನೆ ಹತ್ತಿರ ಬಾರವು. ಭಗವಂತನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದಿನದ ಹೋರೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ.

“ಜೀವನ ದೇವನಿಚ್ಛೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಿಗಿಯುತ್ತದೆ, ಹೂ ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಹಣ್ಣು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಾಗಿ ಅಷ್ಟೆ. ಬೇಗೆ ಅಷ್ಟೆ. ಬಾಳಿನ ಮರವೇ ಆತನಿಗೆ ಮೀಸಲು.

“ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ. ಇದೇ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನಾನು, ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿವ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಜತೆಗೆ ನೀವೂ ಇದ್ದಿರಿ. ಗಾಳಿ ಎಲ್ಲೆಂದಲೋ ಬಂದು ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿತು. 'ಬಾಳು ಒಂದು ಮರ. ಮರದಂತೆ ನೀವು ಯೋಗಿಗಳಾಗಬೇಕು' ಎಂದಿತು.

ಮೋಟು ಮರವೊಡನೆ !

ನಾವು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದೆವು. ಇದೇ ಮರ ಅಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಚಳಿ, ಈಗ ಮಂಜು. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಇದೇ ಮರ ಸಾಕ್ಷಿ. ”

ದುರಗ ತೋರಿದ ಸಾಕ್ಷಿದಾರನೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ‘ ನಾನು ಯೋಗಿ ’ ಎಂದು ಮರ ಕೂಗುತ್ತಲೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಬಳ ಸುರಿಸಿತು. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಹೆಸುಮವ್ವ ಮನೆ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ದುರಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಮೋಟು ಮರವನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬುವನಕ ನೋಡಿದೆ. ಹೃದಯ ತುಂಬುವನಕ ನೋಡಿದೆ. ಆಗ ಚಿಗಿತಮರ ಈಗ ಮೋಟಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ‘ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ’ ಎನ್ನುತ್ತ ಹೊರಟು ಬಂದೆ.

ಕಲ್ಲುಗಳ ಕಂಬನಿ

ಇದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರು ಕಲಿತೆ. ಓರಗೆಯ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಆಟವಾಟವಾಡಿದೆ. ಹೆಳ್ಳದೋರೆಯ ತಿಳಿ ಮಣ್ಣು ತಂದು ಗುಂಡು ಗೋಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಬಳಲಿಕೆಯ ನೀಗಿ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಸುಖಿಸಿದೆ. ಬಾಲ್ಯದ ಸುಖಮಯ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಣಬಾರದ ಜಿಲುಪು ಕಂಡೆ. ಯಾವ ಆಡಂಬರ ಜೀವನಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯಗೊಡದೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿತ್ತಿಕೊಂಡು ತುಂಬು ಜೀವನದ ತಿರುಳನ್ನು, ಉದಾತ್ತ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಶಾಲೆಗೆ ಇಂದು ಏನು ಗತಿ..... ?

ಅಂದು ನಾನು ಓದು ಸುರುವು ಮಾಡಿದಾಗ ಶಾಲೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕು ತ್ತಿತ್ತು. ಓದುವ ಎಳೆಯರ ಮೆಲ್ಲಲಿಗೆ ಹರಿವ ಗಾಳಿಯು ಬಂದು ಮುತ್ತ ನಿಯುತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ನಾವು ಬಳಪದಾಟ ನಡಸಿದಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸೋಲು ಗೆಲುವುಗಳನ್ನು, ರೋಷ ಆನಂದಗಳನ್ನು, ಶಾಲೆಯ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ನಿಂತ ಕಲ್ಲು ಪಡೆಗಳೂ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅಂತಹ ಸುಖಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಒದಗಿ ಬರಬಹುದೆಂದು ಅಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ನನ್ನ ನಂಬುಗೆ ಇಂದು ಮಡಿ ಮಡಿಗುಟ್ಟತಲ್ಲ !

ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಚಳಿಬಿಟ್ಟಾಗ ನಡುಗುತ್ತ ಕಡಲೆ ಹುರುಳಿಗಳನ್ನು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಾಯಾಡಿಸುತ್ತ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದೆಂದು ಗುಬ್ಬಿ ಗೊರವಂಕಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹುಳಗಳನ್ನು ಬಿದ್ದ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೀತನವನ್ನು ಕಂಡ ನಾವು, ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸಾಫಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ನಾವು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಹುತ್ತಿದ್ದೆವು. ತಾಯಿ

ಘೂಡೇನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಹರುಷವಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಎಂತಲೇ ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಂಜಿ ಓದು ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ನಾವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಸರಗೇಯನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈ ಮರಗಳ ತುದಿಯನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತು ಹಕ್ಕಿಗಳು ನಮ್ಮಾಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದದ, ಉದ್ಗಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ, ಬೆಳವಲ ಮರದ ರೆಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮರಕುಟಗ ತಾಸಿಗೊಮ್ಮೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಾಗ ಏನು ಆನಂದವೂ? ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಾಯಾಗಿ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಕ್ಕುತ್ತ ಹೋಗಿ ವೇಳೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾತಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿವೆ ಇಂದು ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳು!

ಇಲ್ಲೊಂದು ನೀರಿನೊರತೆ ಮಾಡಿದ್ದೆವು. ಅದುವೆ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಹಾಲು ಹೊಂಡವಾಗಿತ್ತು. ದುಡಿಸಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತು ನೆಲ ಅಗಿದು ನೀರು ತೆಗೆದೆವು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ನಾವೆಲ್ಲ ಬಂದು ಅದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕಾಗದದ ಹರಗೋಲು ಮಾಡಿ ನೀರ ಮೇಲೆ ತೇಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಳಿನ ಅಕ್ಕಕ್ಕೆ ಲಂಗರ ಹಾಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕಲ್ಲೊಗದಾಗ ಊರಿ ಬರುವ ಗುಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಜಗನ್ನಿಯಾನುಕನ ಇರವನ ಬಗೆಗೆ ನೂರು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಂದು ಕಂಡ ಸತ್ಯ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವದೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಧಿ ಬರೆದ ಮಾಯೆ !

ಹೆಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಬಂದಾಗ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಈ ಶಾಲೆಯ ಗೋಡೆಗಳು, ತೊಲೆಗಳು, ಕಿಡಿಕಿಗಳು, ಕವಾಟುಗಳು—ಎಲ್ಲಾ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಶಾರದೆಯ ಪೂಜೆ, ಗಣಪತಿಯ ಹಬ್ಬ, ದೀವಳಿಗೆ ಉತ್ಸವ, ಗೌರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ—ಇನ್ನೇನನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಇವು? ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೂ ಕುಂಕುಮ ಗಂಧ ಹಚ್ಚಿದೆವು. ಗಾಳಿ ಬೆಳುಕಿಗೂ ಲೋಬಾನ ಮುಡಿಸಿದೆವು. ಎಷ್ಟೆಂದು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಆ ದಿನಮಾನಗಳನ್ನು !

ಈ ವಿಷನಿಮಿಷ ಏಕೋ? ಏಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಶಾಲೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿವೆ. ಕಲ್ಲುಗಳು ಉರುಳುರುಳಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಕವಾಟುಗಳಿಗೆ

ಘಟನೆಯೊಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೆವು. ಕೆಲ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ತುಸು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆಗ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ಬಂದಂತೆ ತೋರಿದರು. ಹೌದು. ಅವರು ನುಡಿದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲತೆ ನೆಲಿಸಿತ್ತು; ನಿರ್ಮೋಹವಡಗಿತ್ತು.

ಇದರಿಗಿದ್ದ ಇದೇ ಕಿಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಈ ಕಿಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಸುಡುಗಾಡು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಬೇಗ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಿಡಿಕೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮುಚ್ಚಿದವು. ಮುಂದೆ ಅದು ತೆರೆದುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಯಮನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಪಶುತ್ವ ಕ್ವಿಳಿದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಂಡೆ. ಯಮನಿಗಿಂತಲೂ ಕಠಿನ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಏನು ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ?

ಏನಿಲ್ಲವಪ್ಪ ! ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಊರಿಗೆ ವರ್ಗ ಮಾಡಿದರು, ಅಷ್ಟೆ.

ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನು ? ಹೋ ! ಸಾಕಷ್ಟು ಆಯಿತು. ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದು ನಡೆಸಿದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೃದಯ ತರತರನೆ ನಡುಗಿದವು. 'ಮಾದಿ' ತುಂಬಿ ಬಂದು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದಳು. ಭೂದೇವಿ ಕಂಪನ ಗೊಂಡಳು. ಶಾಲೆಯ ಗೋಡೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದವು. ಕಲ್ಲುಗಳು ಉರುಳಿದವು. ಕವಾಟಿಗೆ ಗೆದ್ದಲಿ ಹತ್ತಿದವು. ನೆಲ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತು !

ಇಗೋ, ಗಿಡ ಒಣಗಿವೆ. ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿ ಹೋಗಿವೆ. ನೀರಿನೊರತೆ ಹುಗಿದು ಹೋಗಿದೆ.

ಇದೇನು ' ಸುಂಯ್ ' ಗುಡುವ ಗಾಳಿ ? ಏನು ರೋದನ ? ಹೋ ! ಶಾಲೆಯ ಗೋಡೆಯಿಂದ ಉದುರಿ ಬಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಅಳತೊಡಗಿನೆಯಲ್ಲ ! ರೋದನದೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಸೊಲ್ಲೇನಿದು ?

ಕಲ್ಲುಗಳ ಕಂಬನಿ

“ ಎ, ಮನುಷ್ಯ, ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಹೃದಯವುಂಟು. ನೀನು ಭಾವಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಾವು ಕಲ್ಲಲ್ಲ. ನಿನ್ನಷ್ಟು ನಿರ್ದಯಿ ನಾವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದುಃಖ ಕ್ಷಣಿಕ; ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಬರಿ ನಟನೆ. ಪೃಥಿವಿ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಈ ವರೆಗೂ ನೀನು ಗೆಯ್ಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಅನ್ಯಾಯ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಕೃತ್ರಿಮ ಜೀವನ, ಕಾಠಿಣ್ಯ ಹೃದಯ ನೋಡಲಾರದೆ ನಾವು ಕಲ್ಲುಗಳಾಗಿ ಬದುಕಿ ದೇವೆ. ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ನಾವೂ ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಬರಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾವ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.....”

ಎನಿದು ವಾರ್ತೆ ? ಕಲ್ಲುಗಳೂ ಕಂಬನಿ ಗರೆಯುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ !

ಕಲ್ಲಿನಂತಹ ಹೃದಯ ನನಗಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಈ ಹಾಳು ಬಿದ್ದ ಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಗೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಣ್ಣಾ, ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ; ವಿಶ್ವಾಸವಿರಲಿ.

ತಾಯೀ, ನಮಸ್ಕಾರ!

ನೇಸರು ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಾಲು ದಾರಿ ತುಳಿದು ಬಂದಿದ್ದ. ಊರ ಕಡೆ ಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದ ನಾನೂ ಮೂರು ಪಾಲು ದಾರಿ ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಫರ್ಲಾಂಗು ನಾಗಿ ಬಂದರೆ ಮನೆ. ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂದಿರು— ಸಿದ್ದ, ಶಂಕರ, ಶೇಖರ, ಪಾರ್ವತಿ. ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಂಗಿ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚೇ ಗೂಡು ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಿದ್ದ ಶಂಕರ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕುತ್ತ ನೆಗೆದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ತಾಯಿ ಮುದ್ದಿಗಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಶೇಖರ ನನ್ನ ಬರವನ್ನು ಕಂಡು ನೆವಮಿಲ್ಲದೆ ನಗುತ್ತಾನೆ. ಸಾಲಿಗೆ ಹೋದ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರು ಪಾಠ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸರಿ. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸುತ್ತಾಹುಕಿಕೊಂಡು ನಗರ ವಾಸದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮುಗಿಲೆತ್ತರ ಮುಟ್ಟುವ ಆ ಮಹೆಲಿನ ಮನೆಗಳು, ಸುಳುಹು - ಹೊಳಹಿನೊಂದಿಗೆ ಮೆರೆಯುವ ಆ ಸಿನಿಮಾ ಮಂದಿರಗಳು, ಆ ಭವ್ಯ ಗೋಪುರದ ಗಡಿಯಾರ.... ಅಬ್ಬಾ! ಹೆಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ನೋಡಬೇಕು; ಎನೆ ಮುಚ್ಚದೆ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇಂತು ವಿಚಾರ ತಲೆ ತುಂಬ ಹರಡಿದುವು. ಮೇಲೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದೆ.

ತಂಪು ಗಾಳಿ ಚಲಿಸಿತು. ಹೆಕ್ಕಿಗಳು ತೋರಣಗಟ್ಟಿದುವು. ಮೋಡಗಳು ಕವಿದು ಬಂದುವು. ಬಿಸಿಗದಿರ ಸುಯ್ಯರೆದನು. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಮುತ್ತುದುರಿದಂತೆ ಉದುರ ಹತ್ತಿದುವು. ಓಡಿ ಬಂದು ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ.

ಊರ ಮುಂದಿನ ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟೆ ಜನವಿಹಿನವಾಗಿತ್ತು. ಕುಂಬಾರ ಅವಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮಾತ್ರ ಎಳೆಯನೊಬ್ಬ ಏನೊ ಕಾಡ್ಯ ತಪ್ಪರನಾಗಿದ್ದ. ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದರೂ ಆತನಿಗೆ ಎಚ್ಚರ

ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹತ್ತಿರ ಹೋದ. ನಾನು ಬಂದುದೂ ಆತನಿಗೆ ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ ಏನಿದು ಸಿದ್ಧ ? ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ? ’

ತಮ್ಮ ಮುಖ ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಬೆದರಿದ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಡೆಗದ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ.

ಹಾಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ. ಆತನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಆಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ತುಂಬಿದ್ದುವು. ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಅವು ಕರಗಿ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೇವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ತಮ್ಮನನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ನಡೆದೆ.

ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ತಾಯಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಕರೆ ಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ತಾಯಿ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದರು. ಎದೆಗೆ ತಮ್ಮ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಚ್ಚಿದರು.

‘ ಏನಿದು ಅವ್ವ ? ಸಿದ್ಧನ ಜೇಬು ನೋಡು ! ’

ತಾಯಿ ನೋಡಿದರು. ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಉಡಿಸಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ನಾನು ಬಂದುದು ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕರೆದರೆ ‘ ಓ ’ ಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಮೈ ತುಂಬ ಉಗಿ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಆಲಿಕಲ್ಲು ಕರಗಿದಾಗ ಅದ ತಂಪಿಗೂ ಈಗಿನ ಮೈಯ ಕಾವಿಗೂ ನೆಲ ಬಾನಿನಷ್ಟು ಅಂತರ ! ಸಿದ್ಧಾ....?

ದಿನಗಳು ಒಂದರಂತೆ ಒಂದು ಉರುಳಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನಗಳು ಸಾಗಿದುವು.

ಸಿದ್ಧನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಘಂಟೆಗೆ ಸಿದ್ಧ ಆಲಿಕಲ್ಲಿನಂತೆ ತಂಪಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ.

ಈ ಸಂಗತಿ ನಡೆದು ಹೋಗಿ ಈಗ ಎಂಟು ವರುಷಗಳಾದುವು. ಎಂಟು ವರುಷಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಊರಿಗೆ ಹೋದೆ.

ಊರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಆ ಸನ್ನಿವೇಶ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆಗಿನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಯಾರೊಡನೆ ಕತೆ ಹೇಳಲಿ! ಕಂಬದ ನೆರಳಿನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಿ? ಉರಿಯುವ ಒಲೆಯೊಡನೆ ನುಡಿಯಲಿ? ಶಿವು, ಸಿದ್ಧ, ಶಂಕರ, ಶೇಖರ, ಪಾರ್ವತಿ— ಎಲ್ಲರೂ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮುಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ !

ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ಬಂದೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೆ. ' ನಾನೂ ಬರಲೇ ? ' ಎಂದೆ.

' ಈಗ ಬೇಡ. ಕಾಲ ಬರಲಿದೆ ! ' ಎಂಬ ಮಾಧನಿ ಬಂದಿತು. ತಿರುಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದೆ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಂದಿತ್ತು.

ಆಗ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂದಿರೆಲ್ಲರೂ ಓಡಿ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು.

ಅನಂದ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಭೂದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದೆ. ' ತಾಯೀ, ನಮಸ್ಕಾರ ! ' ಎಂದು ಹಣೆ ಹಚ್ಚಿದೆ.

ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ಪಳಕ್ಕನೆ ಉಚ್ಚಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಇಂಗಿ ಹೋದವು !

ಮುದ್ರಣ ಕಾದಿರುವ ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು.

ರಾಜಾರಾಣಿ ದೇಖೋ ! .....
(ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನ)

ಕಾಡ ಮಲ್ಲಿಗೆ .....
(ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)

ತೋರಣ .....
(ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು)

ಕನ್ನಡ ತಾಯ್ ನೋಟ .....
(ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ)

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರ್ .....
(ಕವಿವರರ ಕಾವ್ಯ, ಜೀವನದ ಅಭ್ಯಾಸ)

